

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Stockholms tingsrätts dom den 25 januari 2023 i mål nr B 84-22, se bilaga A

PARTER (antal tilltalade 1)

Klagande (Åklagare)

Chefsåklagare Thomas Langrot och vice chefsåklagare Ted Murelius
Ekobrottsmyndigheten
Finansmarknadskammaren

Klagande och motpart (Tilltalad)

Birgitte Bonnesen, 19560518-1824
Medborgare i Danmark
Lyngsåsa 11 Lgh 1001
137 70 Dalarö

Privata försvarare: Advokat Per E Samuelson och advokat Christina Bergenstein
Advokatfirman SSW HB

SAKEN

Grovt svindleri, m.m.

HOVRÄTTENS DOMSLUT

1. Hovrätten ändrar tingsrättens dom på följande sätt.

- a) Birgitte Bonnesen döms för grovt svindleri enligt 9 kap 9 § 2 st och 3 st brottsbalken, 2018-10-23 till 2018-10-24 (ett tillfälle).
- b) Påföljden bestäms till fängelse 1 år 3 månader.
- c) Birgitte Bonnesen får ersättning av allmänna medel för sina rättegångskostnader i tingsrätten med 6 362 975 kr och 3 056 euro. Av beloppet avser 5 078 500 kr ombudsarvode, 14 850 kr och 3 056 euro utlägg samt 1 269 625 kr mervärdesskatt.

2. Birgitte Bonnesen ska betala en avgift om 800 kr enligt lagen (1994:419) om brottsofferfond, i dess lydelse före den 1 februari 2023.

3. Det som tingsrätten har beslutat om sekretess ska fortsätta att gälla.

4. Sekretessen enligt 36 kap 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) för uppgifter som har lagts fram vid hovrättens huvudförhandling inom stängda dörrar ska

Dok.Id 2053197

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 672 50

E-post: svea.avd4@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

fortsätta att gälla. Det gäller uppgifter i tingsrättens aktbilagor 106, 121, 122, 125, 126, 130, 131, 135, 137, 140, 144, 145, 147, 150, 153, 154, 157, 160–164, 166, 167, 169, 171–173, 176, 177, 180, 181, 189–195, 197, 199, 200, 202, 205, 206, 208–210, 215–217, 219–221, 223, 227, 229, 232, 234, 235, 239, 244–252, 254, 256, 257, 260, 274, 279, 285, 287–290, 295–297, 302–305, 308, 309, 339, 340, 343, 353, 363, 364, 366–369, 371, 376, 381, 392–395, 398, 401–403, 411, 413, 415, 420, 421, 424, 426, 439, 441, 447, 449, 463, 465–467, 469, 470, 472, 473, 479, 483–487, 489, 515, 520, 522–525, 534, 536, 539, 541, 542, 546, 547, 549, 550, 554, 555, 558, 565–569, 574, 582, 584, 586, 587, 590, 591, 595, 597, 604, 606, 613, 614, 623, 625, 629–634, 636–646, 653 och 654. Det gäller även uppgifter i hovrättens aktbilagor 45, 47, 54–58, 60, 67, 71, 72, 76–83 och 85.

5. Birgitte Bonnesen får ersättning av allmänna medel för rättegångskostnaderna i hovrätten med 2 161 750 kr. Av beloppet avser 1 708 000 kr ombudsarvode, 21 400 kr utlägg och 432 350 kr mervärdesskatt.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	4
YRKANDEN I HOVRÄTTEN	6
HOVRÄTTENS DOMSKÄL	8
Utredningen i hovrätten.....	8
Åtalet för grovt svindleri alternativt grov marknadsmanipulation	8
Utgångspunkter för hovrättens prövning.....	8
Vilka indikationer och vilken information hade Compliance?	10
Allmänt om vilseledandebedömningen	19
Bedömningen av de uttalanden som åtalet avser	23
Sammanfattning av bedömningen av om uttalandena var vilseledande	47
Har de vilseledande uppgifterna varit ägnade att påverka bedömningen av Swedbank i ekonomiskt hänseende och därigenom medföra skada?.....	48
Har Birgitte Bonnesen handlat uppsåtligen eller av grov oaktsamhet?	50
Ett eller flera brott?	51
Rubricering	51
Alternativyrkandet angående grov marknadsmanipulation.....	52
Sammanfattning av åtalet för grovt svindleri eller grov marknadsmanipulation .	54
Åtalet för obehörigt röjande av insiderinformation	54
Påföljd	61
Rättegångskostnader i hovrätten.....	64
Rättegångskostnader i tingsrätten	66
Avgift till brottsofferfonden	68
SKILJAKTIG MENING I HOVRÄTTEN	70

SAMMANFATTNING

Målet består av två delar. Den ena delen gäller ifall Birgitte Bonnesen i sin dåvarande ställning som verkställande direktör i Swedbank AB (Swedbank) gjorde sig skyldig till grovt svindleri alternativt grov marknadsmanipulation när hon uttalade sig om Swedbanks åtgärder mot penningtvätt i bankens estländska verksamhet. Uttalandena gjordes i samband med dels att Swedbank lämnade de tredje och fjärde kvartalsrapporterna för 2018, dels att Sveriges Television i februari 2019 sände den första delen av Uppdrag gransknings program i serien *Swedbank och penningtvätten*. Målets andra del gäller ifall Birgitte Bonnesen på ett möte med representanter för bankens största ägare obehörigen rörde insiderinformation genom att två dagar innan Uppdrag gransknings program sändes informera om att programmet skulle sändas och att det skulle handla om Swedbanks roll i penningtvättshärvan i Estland.

I målet har åklagarna genom de utredningar som banken genomfört eller har låtit genomföra bevisat att det fanns indikationer på att det under åren 2007–2015 förekommit omfattande misstänkta penningtvättstransaktioner mellan kunder i Swedbanks estländska verksamhet och motpartskunder i Danske Banks verksamhet i Estland. Det fanns också information om att det i bankens verksamhet i Estland hade förekommit allvarliga brister i bankens åtgärder för att bekämpa penningtvätt under samma period. Hovrätten kommer till slutsatsen att Birgitte Bonnesen lämnade vilseledande uppgifter när hon intervjuades av Svenska Dagbladet och TT i samband med att Swedbank släppte sin tredje kvartalsrapport för räkenskapsåret 2018. Uppgifterna förmedlade det vilseledande budskapet att det inte fanns några misstänkta penningtvättsskopplingar till Danske Banks verksamhet i Estland under åren 2007–2015. Uppgifterna har varit ägnade att påverka bedömningen av Swedbank i ekonomiskt hänseende och därigenom medföra skada. Birgitte Bonnesen handlade med insiktsuppsåt.

Med särskilt beaktande av att gärningen har kunnat medföra avsevärd skada och varit av särskilt farlig art rubriceras gärningen som grovt svindleri.

De uttalanden som Birgitte Bonnesen gjorde i övrigt var inte vilseledande och hon frikänns därför från åtalet för grovt svindleri och grov marknadsmanipulation i dessa delar.

När det gäller åtalet för obehörigt röjande av insiderinformation instämmer hovrätten i tingsrättens slutsats att den information som Birgitte Bonnesen lämnade till ägarrepresentanterna på mötet inte var av tillräckligt specifik natur för att utgöra insiderinformation. Hovrätten frikänner därför Birgitte Bonnesen från åtalet för obehörigt röjande av insiderinformation.

Hovrätten ändrar alltså tingsrättens dom på det sättet att hovrätten dömer Birgitte Bonnesen för grovt svindleri. Hovrätten bestämmer påföljden till fängelse i ett år och tre månader.

En av rättens ledamöter är skiljaktig i påföljdsdelen.

YRKANDEN I HOVRÄTTEN

Åklagarna har yrkat att hovrätten ska döma Birgitte Bonnesen för dels grovt svindleri alternativt grov marknadsmanipulation, dels obehörigt röjande av insiderinformation.

Birgitte Bonnesen har yrkat att hovrätten ska helt bifalla hennes rättegångskostnadsyrkande i tingsrätten.

Birgitte Bonnesen har motsatt sig åklagarnas ändringsyrkande.

Åklagarna har i hovrätten justerat gärningsbeskrivningarna avseende åtalet för grovt svindleri alternativt grov marknadsmanipulation så att de har fått följande lydelser (de ändringar som har gjorts markeras i kursiv stil).

Grovt svindleri enligt 9 kap. 9 § andra och tredje styckena brottsbalken

Birgitte Bonnesen har i egenskap av verkställande direktör och koncernchef för Swedbank AB i Sverige, den 23–24 oktober 2018, den 29 januari 2019 och den 20 februari 2019 uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, bland allmänheten eller företagets intressenter, spridit vilseledande uppgifter om Swedbanks åtgärder för att förhindra, upptäcka, förebygga och anmäla misstankar om penningtvätt (AML-processer) i Swedbanks verksamhet i Estland. Uppgifterna har varit ägnade att påverka bedömningen av företaget i ekonomiskt hänseende och därigenom medföra skada.

De vilseledande uppgifterna har haft den *huvudsakliga* innebörden, *eller i vart fall förmedlat det budskapet*, att Swedbank AB under åren 2007–2015 inte haft problem med sina AML-processer i bankens verksamhet i Estland *och att det inte fanns några misstänkta ”penningtvättsskopplingar” till Danske Banks verksamhet i Estland under samma period*. Detta trots att Birgitte Bonnesen hade icke offentliggjord information inom Swedbank AB Compliance om indikationer på omfattande misstänkta transaktioner/

kunder i bankens estniska verksamhet kopplade till Danske Banks verksamhet i Estland utifrån ett penningtvättsperspektiv under åren 2007–2015 samt information om allvarliga brister/åsidosättanden i AML-processerna i bankens verksamhet i Estland under åren 2007–2015.

Brottet bör bedömas som grovt då gärningen varit av större omfattning, kunnat medföra avsevärd skada eller annars varit av särskilt farlig art.

Grov marknadsmanipulation enligt 2 kap. 4 § första stycket 4 och tredje stycket lagen (2016:1307) om straff för marknadsmissbruk på värdepappersmarknaden (alternativyrkande)

Birgitte Bonnesen har i egenskap av verkställande direktör och koncernchef för Swedbank AB i Sverige, den 23–24 oktober 2018, den 29 januari 2019 och den 20 februari 2019 uppsåtligen spridit information till marknaden om Swedbanks åtgärder för att förhindra, upptäcka, förebygga och anmäla misstankar om penningtvätt (AML-processer) i Swedbanks verksamhet i Estland. Informationen har givit falska eller vilseledande signaler avseende pris, tillgång eller efterfrågan på finansiella instrument (SWB A).

Den vilseledande informationen har haft den huvudsakliga innebörden, eller i vart fall förmedlat det budskapet, att Swedbank AB under åren 2007–2015 inte haft problem med sina AML-processer i bankens verksamhet i Estland och att det inte fanns några misstänkta ”penningtvättskopplingar” till Danske Banks verksamhet i Estland under samma period. Detta trots att Birgitte Bonnesen hade icke offentliggjord information inom Swedbank AB Compliance om indikationer på omfattande misstänkta transaktioner/kunder i bankens estniska verksamhet kopplade till Danske Banks verksamhet i Estland utifrån ett penningtvättsperspektiv under åren 2007–2015 samt information om allvarliga brister/åsidosättanden i AML-processerna i bankens verksamhet i Estland under åren 2007–2015.

Brottet bör bedömas som grovt med hänsyn till Birgitte Bonnesens ställning, att de vilseledande signalerna fått stor spridning och kunnat medföra

avsevärd skada samt riskerade att påverka aktiekursen och börsvärdet till avsevärda belopp.

Åklagarna har förklarat att de vilseledande uttalanden som görs gällande är de som nämns i åklagarnas bevispunkter 40, 47, 48, 65 och 66. De har även angett att gärningsbeskrivningen ska förstås på det sättet att det inom Swedbank AB Compliance (på gruppnivå) fanns inte offentliggjord information om allvarliga brister och åsidosättanden i AML-processerna i bankens verksamhet i Estland. De har vidare fört fram att transaktionerna, som det fanns indikationer på, skedde mellan kunder i Swedbank och motparter i Danske Bank.

Birgitte Bonnesen har yrkat ersättning av allmänna medel för rättegångskostnader i hovrätten.

HOVRÄTTENS DOMSKÄL

Utredningen i hovrätten

Utredningen är till stora delar densamma i hovrätten som i tingsrätten. Parterna har i hovrätten åberopat ytterligare skriftlig bevisning. Åklagarna har här frånfallit viss skriftlig bevisning som åberopades i tingsrätten.

På Birgitte Bonnesens begäran har vittnesförhör hållits i hovrätten med Robert Kitt, som har varit verkställande direktör i Swedbanks estländska dotterbank.

Åtalet för grovt svindleri alternativt grov marknadsmanipulation

Utgångspunkter för hovrättens prövning

Åtalet för grovt svindleri alternativt grov marknadsmanipulation har i hovrätten justerats av åklagarna. I tingsrätten tog åtalet sikte på att de vilseledande uppgifter eller den vilseledande information som Birgitte Bonnesen har spridit har haft den innebörden att Swedbank inte hade eller haft problem med sina AML-processer i bankens verksamhet i Estland under åren 2007–2018. I hovrätten har åklagarna justerat åtalet så att det gäller vilken *huvudsaklig* innebörd som uppgifterna/informationen har haft, *eller i vart*

fall förmedlat. Åklagarna här har lagt till att uppgifterna/informationen även avsett att det inte fanns några misstänkta penningtvättsskopplingar till Danske Banks verksamhet i Estland. De har även preciserat att de indikationer på omfattande misstänkta penningtvättstransaktioner som Swedbank hade avsåg bankens estländska verksamhet och var kopplad till Danske Banks verksamhet i Estland. Slutligen har den period som uppgifterna/informationen avsett snävats in till att bara gälla fram till 2015.

Som en följd av åtalsjusteringen skiljer sig hovrättens prövning i flera avseenden från den prövning som tingsrätten gjorde. Detta återspeglas allra tydligast i att prövningen här i större utsträckning inriktas på de uttalanden som Birgitte Bonnesen har gjort i frågan om misstänkta penningtvättsskopplingar till Danske Banks verksamhet i Estland. Åklagarna har här också betonat att deras påstående om att Birgitte Bonnesen har vilselett allmänheten och investerare inte bara har sin grund i att hon lämnade oriktiga uppgifter utan även i att hon utelämnade uppgifter om förhållanden som var av relevans för marknaden.

Parterna har haft olika uppfattningar om vad åklagarna, för ett bifall till åtalet, behöver bevisa i målet när det gäller de förhållanden som Birgitte Bonnesen uttalade sig om. Åklagarnas ståndpunkt har varit att det är tillräckligt att de förmår att styrka att det fanns *indikationer* på omfattande misstänkta penningtvättstransaktioner och *information* om allvarliga brister och åsidosättanden i dotterbankens AML-processer och att Birgitte Bonnesen lämnade uppgifter som var vilseledande i dessa frågor. Försvaret har i stället hävdat att åklagarna ska styrka dels att penningtvättsmisstankarna sedermera konstaterades vara penningtvätt, dels att dotterbankens AML-processer stred mot lag eller riktlinjer under vart och ett av åren som åtalet avser. Från försvarets sida har framhållits att den omständigheten att Swedbank under årens lopp har upptäckt och åtgärdat brister i sina AML-processer inte är liktydigt med att banken haft ”problem” med processerna, utan tvärtom visar att det löpande förbättringsarbetet har fungerat som det ska. Försvaret har påpekat att Swedbank genomför cirka två miljoner transaktioner per dag och att det är omöjligt att kontrollera varenda transaktion.

Hovrätten anser att det först måste prövas om det är styrkt att det inom Swedbanks funktion för regelefterlevnad (Compliance) fanns indikationer på att det i bankens

verksamhet i Estland förekommit omfattande misstänkta penningtvättstransaktioner och att det där fanns information om allvarliga brister eller åsidosättanden i processerna för att motverka penningtvätt. Utifrån vad som är bevisat om dessa indikationer och denna information bedömer hovrätten sedan huruvida de uttalanden som Birgitte Bonnesen gjorde var vilseledande i förhållande till allmänheten och intressenter. I den mån det krävs för att ta ställning till frågan om hon lämnade en vilseledande uppgift prövas inom ramen för vilseledandebedömningen den motbevisning – de kontraindikationer – som försvaret har lagt fram och de invändningar som i övrigt gjorts. Nästa steg i prövningen blir om de uppgifter som har befunnits vara vilseledande var ägnade att påverka bedömningen av Swedbank i ekonomiskt hänseende och därigenom medföra skada. Därefter tar hovrätten ställning till om Birgitte Bonnesen handlade uppsåtligt eller av grov vårdslöshet. Det följs av bedömningar av frågor om brottsenhet (ett eller flera brott) och rubricering. Slutligen prövas alternativyrkandet avseende grov marknadsmanipulation.

Vilka indikationer och vilken information hade Compliance?

Utifrån den angivna prövningsordningen är en första fråga för hovrätten att ta ställning till vad som är bevisat om de indikationer och den information som fanns inom Compliance på gruppnivå. Det som ska prövas är om åklagarna har förmått att styrka att Compliance hade indikationer på att det under åren 2007–2015 hade förekommit omfattande misstänkta transaktioner mellan kunder i Swedbanks estländska verksamhet och motpartskunder i Danske Banks verksamhet i Estland. Det ska också prövas om åklagarna har bevisat att det fanns information om att det förekommit allvarliga brister eller skett allvarliga åsidosättanden i de s.k. AML-processerna – dvs. bankens åtgärder för att förebygga penningtvätt – i den estländska dotterbanken under samma period.

Åklagarnas påstående om att Compliance hade indikationer på misstänkta penningtvättsskopplingar i Danske Bank vilar på utredningar som har genomförts i eller på uppdrag av banken. Av störst betydelse för åklagarnas påstående är tre rapporter daterade den 3 januari 2018, den 12 juli 2018 och den 20 september 2018.

Rapporten den 3 januari 2018 avser dels transaktioner mellan Swedbank Estland och Danske Bank, dels om Swedbank Estland hade koppling till det s.k. Magnitskijfallet.

Rapporten togs fram av Andreas Hobbelin och Håkan Bengtsson. De ingick i AML Task Force som var en specialgrupp som hade satts samman av Compliance. Rapporten ställdes till chefen för Compliance, som vid denna tid var Cecilia Hernqvist. Av Andreas Hobbelins och Håkan Bengtssons vittnesmål har framgått att Andreas Hobbelin tog fram och analyserade den data som rapporten grundades på, men att de tillsammans utarbetade rapportens innehåll och rekommendationer. I rapporten gjordes ett inledande förbehåll att den inte gav en fullständig bild av samtliga misstänkta transaktioner mellan Danske Bank Estland och Swedbank Estland, eftersom man inte hade tillgång till fullständiga data. Enligt rapporten gjordes det under åren 2008–2011 från kunder i Danske Bank till kunder i Swedbank Estland ca 6 700 betalningar till ett samlat belopp om ca 2,2 miljarder amerikanska dollar. Under samma period gjordes det från kunder i Swedbank Estland till kunder i Danske Bank knappt 3 800 betalningar som sammanlagt uppgick till knappt två miljarder amerikanska dollar. 235 Swedbankkunder hade säte i ett antal i rapporten angivna lågskattejurisdiktioner. En majoritet av Danske Bank-kunderna hade säte i lågskattejurisdiktioner eller var LP- eller LLP-bolag som kontrollerades av offshorebolag. En majoritet av de aktuella kunderna i både Swedbank Estland och Danske Bank Estland hade en begränsad affärsverksamhet och fungerade högst sannolikt som skalbolag.

Det angavs i rapportens slutsatser – vilka enligt hovrätten i flera avseenden är svårtolkade och motsägelsefulla – att det fanns vissa omständigheter som kunde leda till antagandet att åtskilliga av transaktionerna högst sannolikt skulle ha ansetts vara misstänkt penningtvätt och skulle ha rapporterats till finanspolisen, om de hade granskats närmare när de genomfördes. Det verkade, enligt slutsatserna, vara uppenbart att banken inte tillräckligt övervakade och utredde högrisktransaktioner. I slutsatserna fördes också fram att det fanns direkta kopplingar till företag/partner som kopplats till Magnitskijfallet eller andra penningtvättshärvor. Det uttalades samtidigt att det inte fanns någon bevisning som uppenbart visade att transaktionerna mellan Swedbank Estland och Danske Bank Estland var direkt kopplade till överföring av pengar i Magnitskijfallet, men att åtskilliga transaktioner indikerade att det kunde finnas kopplingar till det fallet och/eller att transaktionerna avsåg svarta pengar. Det kan dock enligt rapporten ha funnits legitima affärsförehavanden eller ha varit fråga om transaktioner som var misstänkt penningtvätt utan att ha någon koppling till Magnitskijfallet.

Rapporten från den 12 juli 2018 handlade om vilken exponering som Swedbanks affärsområde Baltisk bankverksamhet hade mot Danske Bank-fallet. Rapporten gjordes av Compliance och sammanställdes av främst Andreas Hobbelin, men även av Håkan Bengtsson och andra. Den ställdes till bl.a. Birgitte Bonnesen. Av rapporten framgick det att kunder i Swedbanks baltiska dotterbanker under åren 2007–2015 genomförde ca 15 900 transaktioner med utifrån ett penningtvättsperspektiv tvivelaktiga och/eller misstänkta motparter hos Danske Bank Estland. De ingående transaktionerna uppgick till ca 618 miljoner euro och ca 106 miljoner amerikanska dollar och de utgående transaktionerna till ca 1,4 miljarder euro och 2,6 miljarder amerikanska dollar. Transaktionerna nådde sin höjdpunkt mellan 2011 och 2013, då 10 725 transaktioner genomfördes. Kunderna i Swedbanks dotterbanker hade i många fall säte i offshore-jurisdiktioner och ansågs tvivelaktiga, men även inhemska kunder förekom. Samarbetet med de flesta offshore-kunderna hade avslutats. Huvuddelen av de största misstänkta transaktionerna hade genomförts av kunder hos Swedbanks estländska dotterbank.

Den 20 september 2018 kom en uppföljande rapport som rörde Swedbanks riskexponering med anledning av penningtvättsutredningen i Danske Banks filial i Estland. Rapporten togs fram inom Compliance med hjälp av revisionsbyrån BDO. Den ställdes till bl.a. Birgitte Bonnesen. Av rapporten framgick bl.a. följande (DBE står för Danske Bank Estonia).

1. Inga av de kunder som har nämnts i media i DBE-fallet har identifierats som Swedbankkunder, baserat på transaktioner med DBE (endast ett fåtal har identifierats i media).
2. Ca 3 440 av Swedbanks före detta och nuvarande kunder har genomfört transaktioner med motparter hos DBE och dess nätverk, varav ca 2 000 är nuvarande kunder.
3. Omsättningen för de identifierade misstänkta/tveksamma kunderna och/eller motparterna som har gjort transaktioner med DBE ("Flödet") uppgår till ca 3 200 miljoner EUR och ca 6 700 miljoner USD mellan åren 2007–2015, vilket innefattar både före detta kunder och nuvarande kunder.

4. 29 Swedbank-kunder, varav 11 fortfarande är kunder, har identifierats som icke acceptabla. Dessa har konstaterats matcha företag på listan över ”The Russian Laundromat” – företag som publicerats av OCCRP, the Organized Crime and Corruption Reporting Project. 163 motparter, det vill säga DBE-kunder, som återfinns på denna OCCRP-lista har genomfört transaktioner med Swedbanks kunder, såväl före detta som nuvarande kunder.

5. 35 före detta Swedbankkunder, vilka samtliga är LP/LLP-bolag registrerade i Storbritannien, har genomfört transaktioner med kunder hos DBE. Minst 17 av dessa före detta kunder kontrolleras av några av världens mest ökända offshoreföretag och målvakter/nominella direktörer med koppling till organiserad korruption och penningtvätt. Dessa före detta LP/LLP-kunder har dessutom kopplingar, via transaktioner, till andra LP/LLP-företag, varav några har nämnts i samband med Magnitsky, Azerbaijani Laundromat, Russian Laundromat, Deutsche Bank mirror trade och problemen kring DBE.

6. Åtminstone 237 kunder hos Swedbank, varav de flesta är före detta kunder, som har identifierats i Flödet finns på databaser/listor framtagna av ICIJ, the Investigative Consortium of Investigative Journalists (”ICIJ”), varav minst 74 har kopplingar till Mossack Fonseca (”MF”).

7. Åtminstone 350 motparter (d.v.s kunder hos DBE) till Swedbanks kunder finns på ICIJ, varav minst 100 har kopplingar till MF.

Hovrätten konstaterar att transaktionsflödet för 2007–2015 enligt rapporten den 20 september 2018, som är den rapport där störst mängd data analyserats, uppgick till ca 3,2 miljarder euro och ca 6,7 miljarder amerikanska dollar. Det kan jämföras med vad den utredning som genomfördes av den danska advokatbyrån Bruun & Hjejle kom fram till rörande Danske Banks filial i Estland. Enligt den utredningen, vars slutsatser presenterades i ett pressmeddelande från Danske Bank den 19 september 2018, var transaktionsflödet för de ca 15 000 kunder som uppvisade tecken på att vara s.k. non-resident-kunder ungefär tvåhundra miljarder euro. Det ska dock framhållas att den danska advokatbyråns utredning avseende transaktioner till och från Danske Banks filial i Estland inte var begränsad till motparter i någon särskild bank, medan

Swedbanks undersökning var begränsad till transaktioner med motparter i Danske Bank Estland. Det fanns även andra moment som försvårade en jämförelse med situationen i Danske Bank Estland och som nämns i rapporten den 20 september 2018. Det handlade om vilka avgränsningar som hade gjorts vid utredningen rörande Danske Banks filial i Estland. Även med dessa förbehåll visar utredningen att flödet var väsentligt lägre i Swedbank Estland än i Danske Bank, trots att Swedbank hade en betydligt större marknadsandel än Danske Bank. Till detta kommer att åtalet bara avser indikationer om transaktioner som gjorts i den estländska verksamheten, medan de transaktionsflöden som rapporterna innehåller uppgifter om avser samtliga dotterbanker i Baltikum. Trots detta står det klart att transaktionsflödet som misstänktes vara penningtvätt var tillräckligt stort för att – som åklagarna har gjort gällande – vara omfattande. Hovrätten anser alltså att åklagarna genom rapporterna har bevisat att Swedbank Compliance på gruppnivå hade indikationer på att det under åren 2007–2015 förekom omfattande misstänkta penningtvättstransaktioner mellan kunder i Swedbanks estländska verksamhet och motpartskunder i Danske Banks verksamhet i Estland.

Frågan är sedan om det inom Swedbank Compliance på gruppnivå fanns information om att det förekommit allvarliga brister eller skett allvarliga åsidosättanden i de s.k. AML-processerna – dvs. bankens åtgärder för att förebygga penningtvätt – i den estländska dotterbanken under åren 2007–2015. Utredningen är i denna del mer omfattande och består av utredningar som genomfördes såväl internt inom banken som av externa konsulter.

I en rapport för det första kvartalet 2016 angav den dåvarande chefen för Compliance Viveca Strangert till Birgitte Bonnesen och styrelsen i Swedbank att det fanns omfattande och allvarliga brister i de baltiska dotterbankernas arbete mot penningtvätt. Det handlade om brister i bedömningen av risken för penningtvätt, i inhämtningen och valideringen av kundkännedomsinformation samt i vissa screeningprocesser. Det angavs också att verktygen för transaktionsmonitorering var manuella och otillräckliga.

I en rapport från Viveca Strangert till styrelsen den 25 april 2016 framgick att det i Estland fanns 28 kunder från 15 kundgrupper som hade anlitat Mossack Fonseca som

ombud i samband med bildandet av ett offshorebolag. De verkliga huvudmännen för dessa kunder hade inte estnisk bakgrund. Swedbank hade inte i något fall haft en direktkontakt med Mossack Fonseca.

I februari 2017 beslutade Swedbank att ta hjälp av den norske advokaten Erling Grimstad. Hans uppdrag var att närmare granska ett antal sammanhängande högrisk-kunder i Swedbank (den s.k. Fokusgruppen). Gruppen bestod av omkring 200 bolag med koppling till bl.a. Ryssland. Avsikten var att få underlag för en eventuell uppsägning av kundrelationen med företagen som ingick i Fokusgruppen. Ett projekt benämnt Project Clear inleddes i syfte att avsluta kundrelationen med Fokusgruppen. I uppdraget ingick också att undersöka om det fanns anställda inom Swedbank Estland som känt till eller varit involverat i någon form av penningtvätt.

Den 30 mars 2017 gjorde Erling Grimstad en presentation, där han pekade på flera brister i den estländska dotterbankens arbete mot penningtvätt. Han kom fram till att det fanns en hög risk för utbredd penningtvätt och en påtaglig risk att Swedbank använts för annan brottslig verksamhet eftersom det inte fanns någon kontroll på flödet till och från konton. Det angavs att det sedan 2012 hade skett allvarliga överträdelser av AML-regler och funnits en allmänt svag övervakningskultur.

Den 9 juni 2017 avgav Erling Grimstad en rapport rörande ytterligare iakttagelser från AML-utredningen i Swedbank Estland. På ett allmänt plan upplystes Swedbank Estland om indikationer på möjliga kriminella aktiviteter och vissa högriskklienter. En del av de transaktioner som bedömdes ha varit förenade med hög risk låg dock flera år tillbaka i tiden. Det påpekades att det fanns en risk för att banken skulle dras in straffrättsliga förfaranden till följd av att den hade biträtt vissa högriskkunder och att det fanns en påtaglig och pågående ryktesrisk för banken.

I en rapport den 28 juni 2017 rörande företagsledningen i Swedbank Estland som lämnades av advokaten Tormod Tingstad, som agerade på uppdrag av Erling Grimstad, angavs att företagsledningen inte hade förstått riskerna förenade med Fokusgruppen

och inte fullgjort sina skyldigheter när det gäller att bekämpa penningtvätt. Den bristande efterlevnaden sträckte sig, enligt rapporten, över hela den granskade perioden 2012–2016.

I en promemoria den 7 juli 2017 sammanfattade Swedbanks medarbetare Johan Rosén vad som framkommit i Project Clear. Enligt promemorian hade inte någon transaktion som kunde misstänkas utgöra penningtvätt stoppats eller rapporterats till finanspolisen i tiden före processen med att avsluta kundrelationen till Fokusgruppen, trots att det förekommit tvivelaktiga låneavtal och fakturor i den gruppen. De utredningar som företags hade inte gett något stöd för att misstänkta penningtvättstransaktioner under perioden 2012–februari 2017 hade utretts på ett korrekt sätt. Kundkontrollen hade varit otillräcklig och det kunde inte uteslutas att Fokusgruppen hade använt banken i penningtvättssyfte. Penningtvätt möjliggjordes genom att kunderna gavs tillfälle att överföra stora belopp i olika valutor till bankkonton som kontrollerades av offshorebolag utan att det fanns en fullständig förståelse för affärsverksamheten, vad som låg bakom transaktionen och utan att korrekta frågor om var pengarna kom från hade ställts. Det fanns inte några indikationer på att anställda hade mottagit ersättning från Fokusgruppen i utbyte mot tjänster. Inte heller hade några otillbörliga externa kopplingar mellan Fokusgruppen och anställda iakttagits. Företagsledningen hade emellertid misslyckats med att skydda banken och fullgöra bankens rättsliga åtaganden. Enligt utredningen hade företagsledningen därför inte fullgjort sina åtaganden att bekämpa penningtvätt under perioden 2012–2016.

Samma dag som Johan Rosén daterat sin promemoria, dvs. den 7 juli 2017, lämnade Erling Grimstad en rapport angående kunderna i Fokusgruppen och deras transaktioner. Det angavs att allvarliga överträdelser hade skett av penningtvättsregelverket när det gäller s.k. high risk non resident-kunder/HRNR-kunder (kunder med högriskprofil med säte utanför EU och Norge samt kunder registrerade i Malta, Cypern, Storbritannien eller Luxemburg). Det fanns, enligt rapporten, systematiska brister hos den estländska bankledningen när det gällde att säkerställa att det fanns en sund efterlevnadskultur, att det fanns en fullgod AML-infrastruktur och att penningtvättsregelverket efterlevdes. Det berodde på otillräckliga riskhanteringssystem, otillräckligt riskmedvetande, otillräcklig kompetens, otillräckliga resurser och en otillräcklig

bolagsstyrningsstruktur. Kunderna i Fokusgruppen kunde ha använt banken för penningtvätt. Banken hade gjort det möjligt för kunderna att föra över betydande belopp i olika valutor till bankkonton som kontrollerades av målvakter i offshorebolag. Transaktionerna hade skett utan fullständig förståelse för affärsverksamheten, vad som låg bakom transaktionen och utan ifrågasättande av var pengarna kom ifrån. Det påpekades att möjliggörandet för kunder att tvätta pengar genom transaktioner utsatte banken för ryktesrisk samt risker för straff- och skadeståndsrättsligt ansvar. Det fanns dock inte något bevis på att pengar som utgjorde utbyte av brott hade överförts av banken. Det angavs slutligen att utredningsgruppen var medveten om att banken sedan 2016 hade vidtagit åtskilliga åtgärder i syfte att begränsa de risker som identifierats och att stärka bankens AML-struktur.

I ytterligare en rapport från Erling Grimstad den 10 december 2018 – som till viss del var en uppföljning på den tidigare utredning som han hade genomfört åt Swedbank – angavs att man hade identifierat ett antal större överträdelser i Swedbank Estland av grundläggande AML-skyldigheter. De mest allvarliga överträdelserna skedde i bankens portfölj för HRNR-kunder. Kunderna i den portföljen skyddades av banken från utländska myndigheter. Genom att AML-skyldigheterna inte efterlevdes gjordes det möjligt för privat- och företagskunder att utnyttja banken i penningtvättssyfte och genomföra misstänkta transaktioner och andra aktiviteter. Flertalet av HRNR-kunderna hemmahörande i Ryssland borde enligt rapporten aldrig ha tillåtits att bli kunder i banken. Det hade identifierats ett antal exempel där det saknades tillräcklig information om verkliga huvudmän, finansieringskällor och affärsverksamhet samt en verklig förståelse för kundernas komplicerade affärsstrukturer. Det angavs att det fanns en uppenbar risk för att anställda hos Swedbank Estland kunde ha haft samröre med kunder eller ha underlättat för kunder att genomföra transaktioner och aktiviteter som var misstänkta. Man hade vidare inte kunnat hitta någon uppenbar förklaring till att företagsledningen hade beslutat att endast rapportera ett begränsat antal transaktioner och andra aktiviteter till finanspolisen i Estland.

Efter överlämnandet av rapporten till Swedbank hade Erling Grimstad i början av 2019 kontakt med Cecilia Hernqvist och Håkan Bengtsson. De ställde sig frågande till vissa av rekommendationerna i rapporten, eftersom dessa avsåg åtgärder som banken redan

hade vidtagit eller som var pågående. Erling Grimstad förklarade då att han inte hade någon detaljerad insyn i sådana åtgärder från bankens sida.

I ett tillsynsbeslut den 19 mars 2020, dvs. efter att Birgitte Bonnesen hade gjort de uttalanden som åtalet avser, gav Finansinspektionen Swedbank en varning med stöd av 15 kap. 1 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. Genom beslutet ålades banken enligt 7 § samma kapitel också att betala en sanktionsavgift på fyra miljarder kronor. Finansinspektionen undersökte bl.a. hur Swedbank hade följt reglerna om styrning och kontroll när det gäller åtgärder mot penningtvätt i bankens dotterbanker i Baltikum från och med 2015 till och med första kvartalet 2019. Finansinspektionen uttalade i beslutet följande. Swedbank hade under 2015 inte identifierat de brister som fanns i dotterbankernas riskhantering och hade därmed inte kontroll över de risker som dessa brister innebar. Från och med 2016 hade ledningen, verkställande direktören och styrelsen i Swedbank återkommande fått information om brister i de centrala grundpelarna mot penningtvätt i de baltiska dotterbankerna. Utöver den regelbundna rapporteringen hade flera egna granskningar och särskilda utredningar samt externa utredningar visat på allvarliga risker och brister. Vidare visade Finansinspektionens undersökning att det hade funnits otillräckliga resurser och brist på kompetens i dotterbankernas arbete mot penningtvätt och att det hade varit en otydlig fördelning av roller och ansvar i detta arbete. Swedbank hade återkommande fått rapporter om dessa brister men hade inte vidtagit tillräckliga åtgärder. Vidare hade ledamöterna i Swedbanks styrelse inte varit tillräckligt insatta i den baltiska verksamheten och dess risker. Swedbank hade således inte uppfyllt de krav som finns på att banken ska identifiera, mäta, styra, internt rapportera och ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med.

Prövningen av vilka indikationer som fanns hos Compliance måste enligt hovrätten delas upp utifrån vilken information som fanns tillgänglig när Birgitte Bonnesen gjorde uttalandena den 23 oktober 2018 och den information som tillkom först därefter. Rapporten den 10 december 2018 innehöll den allvarligaste kritiken när det gäller brister i AML-processerna. Hovrätten anser dock att den bevisning som åberopats av åklagarna innebär att det redan den 23 oktober 2018 fanns information om allvarliga brister och åsidosättanden i dotterbankens AML-processer, även om den informationen främst tog sikte på åren 2012–2015.

Försvaret har invänt att rapporterna har författats av experter som inte var verksamma i Estland. Detta förhållande utgör, enligt försvaret, en brist eftersom prövningen av i vad mån den estländska dotterbanken har uppfyllt sina skyldigheter enligt penningtvättsregelverket ska ske enligt estländsk lag. Hovrätten anser att detta inte utgör något skäl för att ifrågasätta rapporternas slutsatser, eftersom de estländska penningtvättsreglerna har sin grund i unionsrättslagstiftning som är harmoniserad i samtliga stater i EU och EES. Det har också framkommit att Swedbank kontaktade Erling Grimstad för att det inte ansågs finnas någon lämplig person i Sverige som kunde ges uppdraget. Dessutom har det framkommit att han hade lång och gedigen erfarenhet av arbete med att bekämpa penningtvätt.

Allmänt om vilseledandebedömningen

Hovrätten instämmer i den slutsats som tingsrätten har dragit av den rättspraxis som finns om svindleri – nämligen att det för att en uppgift ska anses vara vilseledande har ställts förhållandevis höga krav på konkretion. Ett viktigt tillägg som bör göras till tingsrättens redogörelse är det som Högsta domstolen uttalade i NJA 1992 s. 691, att utelämnande av viss information generellt sett kan vara i lika mån vilseledande som en positivt oriktig uppgift. Detta synsätt illustreras också av RH 1997:82, där hovrätten kom fram till att den tilltalade som var verkställande direktör i ett bolag hade lämnat en oriktig och därmed vilseledande uppgift enligt 9 kap. 9 § andra stycket brottsbalken. Vilseledandet avsåg bl.a. att det i bolagets halvårsrapport hade angetts att en fastighet hade sålts med en realisationsvinst om 109 miljoner kr utan att det lämnats någon upplysning om att det i ett sidoavtal fanns en ovillkorlig rätt för köparen att låta köpet gå åter. I en kommentar till 9 kap. 9 § första stycket brottsbalken, som får uppfattas ha relevans även vid tillämpningen av paragrafens andra stycke, framgår vidare att en uppgift kan vara vilseledande, dvs. duga för att vilseleda andra, trots att den inte innehåller någon osanning. Det räcker med att en oriktighet är antydd, t.ex. genom att lämnade uppgifter representerar ett skevt urval av fakta så att väsentliga förhållanden har förtigits. (Se Friberg, Brottsbalken, Lexino, 2021-01-01.) Hovrättens prövning av om Birgitte Bonnesen lämnade vilseledande uppgifter skiljer sig alltså åt från den prövning som tingsrätten förefaller ha gjort genom att den inte bara tar sikte på om det

Birgitte Bonnesen uppgav var oriktigt utan även om hon utelämnade väsentliga förhållanden.

Åklagarna har i målet fört fram brett formulerade påståenden om vad de vilseledande uppgifterna har bestått i. Det gäller framför allt att Birgitte Bonnesens uppgifter har haft den huvudsakliga innebörden, eller i vart fall förmedlat det budskapet, att Swedbank under åren 2007–2015 inte haft problem med sina AML-processer i bankens verksamhet i Estland. Som tingsrätten har konstaterat finns det ett betydande utrymme för argumentation kring vad som ska anses utgöra ett problem. Ställd inför ett så brett och allmänt formulerat brottspåstående som det angivna krävs det – för att Birgitte Bonnesen ska kunna hållas straffrättsligt ansvarig – att hon har lämnat konkreta oriktiga uppgifter om väsentliga förhållanden för bedömningen av Swedbank i ekonomiskt hänseende eller att hon har förtigit uppgifter som var så betydelsefulla för den bedömningen att de inte kunde utelämnas. Detta gäller i ännu större utsträckning sedan åtalet justerats här så att det endast tar sikte på uppgifter om förhållanden fram till och med 2015. Även om det tidigare AML-arbetet sedermera kom att få relevans för Swedbanks verksamhet och resultat genom att Finansinspektionen den 19 mars 2020 ålade Swedbank en mycket ingripande sanktion, som ytterst hade sin grund i dotterbankernas bristfälliga åtgärder att motverka penningtvätt avseende bl.a. år 2015, framstår det – som utgångspunkt – inte som onaturligt att Birgitte Bonnesen när det gäller bankens åtgärder mot penningtvätt uttalade sig om någorlunda samtida förhållanden.

Det andra påståendet om vad Birgitte Bonnesen har vilselett om – att det inte fanns några misstänkta ”penningtvättsskopplingar” till Danske Banks verksamhet i Estland under 2007–2015 – kan vid en första anblick framstå som vagt. Åklagarna har dock förklarat att det tar sikte på det som har angetts i bl.a. punkterna 2 och 3 i rapporten den 20 september 2018 om misstänkta transaktioner mellan kunder i Swedbank Estland och kunder i Danske Banks filial i Estland. Det innebär att detta påstående har en annan konkretion, vilket gör att det blir tydligare vad prövningen ska avse.

Birgitte Bonnesen stod utan tvivel inför en mycket utmanande kommunikations-situation när Swedbank lämnade den tredje kvartalsrapporten för 2018. Den

”bankfrossa” som rådde på aktiemarknaden efter penningtvättsavslöjandet rörande Danske Banks filial i Estland gjorde att det fanns ett stort fokus på andra banker som var verksamma i Baltikum. Marknaden hade ett intresse av att få del av så mycket information som möjligt om bankens arbete mot penningtvätt samtidigt som den information som skulle lämnas – så långt det var möjligt utifrån de kunskapsförhållanden som gällde vid informationstillfället – måste vara korrekt och rättvisande. Informationen skulle dessutom vara förenlig med annan lagstiftning. En viktig fråga blir därför vilka skyldigheter enligt andra lagregler och intressen som Birgitte Bonnesen hade att förhålla sig till och i vad mån de påverkade vad hon kunde säga.

Birgitte Bonnesens lojalitetsplikt gentemot banken sträckte sig – i linje med vad tingsrätten konstaterat – inte längre än att hon inte fick utsätta banken för risker på ett onödigt sätt. Inte heller banksekretessen borde, enligt hovrätten, ha berett henne några problem att lämna rättvisande uppgifter i sina kontakter med media och analytiker. Det var fullt möjligt att på ett allmänt hållt sätt berätta om iakttagelser som gjorts utan att avslöja kundnamn eller andra sekretessbelagda uppgifter.

Enligt penningtvättsreglerna råder det ett s.k. meddelandeförbud. Förbudet innebär att en bank inte får obehörigen röja för en kund eller någon utomstående att en anmälan om penningtvätt har gjorts eller att undersökning om penningtvätt utförs eller kan komma att utföras. Det kan till att börja med konstateras att meddelandeförbudet inte hindrade Danske Bank från att i sitt pressmeddelande den 19 september 2018 offentliggöra de slutsatser som man hade dragit i den utredning om misstänkta penningtvättstransaktioner som banken låtit genomföra. På motsvarande sätt utgjorde meddelandeförbudet inte något hinder för Birgitte Bonnesen att på en aggregerad nivå redovisa vad utredningarna hade gett vid handen. Om banken och Birgitte Bonnesen gjorde bedömningen att meddelandeförbudet i något avseende förhindrade henne att lämna viss information, borde hon ha kunnat svara det. Danske Bank angav – som en jämförelse – i sitt pressmeddelande att det fanns information som man inte kommer att kunna offentliggöra. En sådan uppgift fyller en viktig funktion genom att den till mottagarna av informationen signalerar att det finns ytterligare omständigheter av betydelse, vilket bidrar till att nyansera bilden av informationen.

Om Birgitte Bonnesen ansåg att hennes kommunikationsutrymme var begränsat till följd av något annat regelverk, hade hon alltså bort säga det. De andra regler som försvararna har hänvisat till berättigade inte henne att i något avseende lämna vilseledande uppgifter.

Med tanke på den svåra kommunikationssituationen måste det – även om höga krav givetvis måste ställas på informationsgivningen i ett stort börsbolag i samband med en kvartalsrapport – finnas ett utrymme för Birgitte Bonnesen att göra uttalanden eller lämna uppgifter som vid en bedömning i efterhand visade sig inte balansera alla de intressen som hon hade förhålla sig till på bästa sätt, utan att uttalandet leder till straffrättsligt ansvar. Gränsen kan också många gånger vara oklar mellan vad som bör redovisas och vad som kan utelämnas (jfr RH 1997:82). Vissa uttalanden kan alltså befinna sig i en gråzon för det tillåtna. Det bör endast komma i fråga att hålla Birgitte Bonnesen ansvarig för uttalanden där det står klart att gränsen har överskridits. I enlighet med allmänna straffrättsliga grundsatser ska hon inte heller hållas ansvarig för uttalanden som hon har gjort där hennes svar rimligen kan tolkas på flera sätt. Som tingsrätten varit inne på kan inte heller allmänt hållna uttalanden av lugnande innebörd vara vilseledande (jfr Bäcklund m.fl., Brottsbalken, version 24, JUNO, kommentaren till 9 kap. 9 § första stycket).

Åklagarna har inte påstått att Birgitte Bonnesen ska hållas ansvarig för utformningen av rubriker, ingresser och redaktionell text. Som de har fört fram visar dock texterna på hur journalistkåren uppfattade hennes budskap. Några invändningar mot texterna fördes inte heller fram från bankens sida, trots att man bevakade nyhetsförmedlingen noggrant. Tvärtom framgår av utredningen att bankens pressansvariga drog slutsatsen att Birgitte Bonnesens uttalanden den 23 oktober 2018 ”landat väl”. Det uttryckssättet lämnar visserligen utrymme för olika tolkningar, men Swedbanks dåvarande presschef Josefin Nygren Uppling har i sitt vittnesförhör förklarat att hon tyckte att kommunikationen gick som det var tänkt och att det som Birgitte Bonnesen uppgav var i enlighet med det som man hade lagt fast i kommunikationsplanen.

Bedömningen av de uttalanden som åtalet avser

Hovrätten går i det följande igenom de uttalanden som Birgitte Bonnesen gjorde den 23 oktober 2018 och som i de fall de gjordes till medier publicerades eller sändes den dagen. I flera fall skedde publiceringen också dagen efter i papperstidningar. Sedan går uttalandena den 29 januari 2019 och den 20 februari 2019 igenom. Det är – med ett undantag som redovisas särskilt – inte ifrågasatt att Birgitte Bonnesen har uttalat sig på sätt som har angetts i den bevisning som åklagarna har åberopat. Emellertid har försvaret invänt att hennes svar har tagits ur sitt sammanhang.

Tingsrätten har gjort en bedömning av om vart och ett av uttalandena har varit vilseledande. Parterna har här hävdats att vilseledandebedömningen bör göras mer samlat. Åklagarna har fört fram att de uttalanden som gjorts respektive dag ska bedömas i ett sammanhang, medan försvaret menat att samtliga uttalanden som gjorts den 23 oktober 2018, den 29 januari 2019 och den 20 februari 2019 ska bedömas i ett sammanhang. Enligt hovrätten bör – som skett i tingsrätten – prövningen i första hand göras av vart och ett av de sammanhang där uppgifterna lämnats, dvs. av varje intervju, analytikersamtal, etc. för sig. En annan sak är att ett uttalande i en intervju hade kunnat kompletteras eller nyanseras genom ett annat uttalande i en intervju eller ett analytikersamtal i tidsmässigt nära anslutning – vilket i det här fallet får anses betyda samma gärningsfall.

Intervjun i Svenska Dagbladet den 23 oktober 2018

Den 23 oktober 2018 intervjuades Birgitte Bonnesen av Svenska Dagbladets reporter Birgitta Forsberg. I intervjun, som publicerades på tidningens webbplats samma dag och i den papperstidning som gavs ut dagen efter, uppgav Birgitte Bonnesen bl.a. följande.

Ni har gått igenom era transaktioner med Danske Bank 2007–2015, vad hittade ni?

– Ja. Vi hittade ingenting. Vi har gått igenom alla kunder som var med i mediernas rapportering om Danske Bank och ingen av dem är, eller har varit, kunder i Swedbank. Inte en enda.

Är inte det konstigt?

– Nej, det är inte ett dugg konstigt. Alla de där kunderna är väldigt non-resident. De har inte haft någon verksamhet i Estland. Det är inte konstigt att de inte fanns hos oss.

Ni har 3,3 miljoner kunder i Baltikum, hur vet ni exakt vad de gör?

– Vi följer upp vårt kundregister hela tiden. Vi delar in i riskklasser och uppdaterar en gång om året. Så vi har koll på om kunderna ändrar beteende. Om ett utländskt bolag slutar tillverka i Estland upptäcker vi det direkt.

Kan ni garantera varenda enskild transaktion?

– Det är det som är målet, att du kan fånga ett avvikande beteende. När jag senast var i Litauen ringer de från banken och säger att ”nu är ditt kort spärrat, det har använts i Litauen”. Då hade jag inte varit i Litauen på ett år.

Vad säger du om Danske Banks penningtvätt?

– Jag vet inte vad jag ska säga. Det är jättetråkigt. Det har gjort att Estland ifrågasätts på ett helt onödigt sätt.

Den fråga som Svenska Dagbladets reporter ställde om transaktioner med Danske Bank under åren 2007–2015 måste ses i ljuset av att Swedbanks dåvarande kommunikationschef Gabriel Francke Rodau i en intervju med Dagens industri som publicerades den 4 oktober 2018 hade bekräftat att Swedbank genomfört en utredning om transaktioner med Danske Bank under de åren, men då inte hade velat kommentera vad utredningen visat. Det fanns – vilket var känt för Swedbank – ett stort intresse på marknaden kring vad utredningen kommit fram till och det kan inte ha rått någon osäkerhet kring vad Svenska Dagbladet ville ha svar på.

Frågan avsåg alltså vad Swedbanks utredning hade kommit fram till rörande transaktioner med Danske Bank, men som tingsrätten har konstaterat gled Birgitte Bonnesens svar – efter ett inledande konstaterande att ”vi hittade ingenting” – över i om de kunder

som hade förekommit i media om Danske Bank-skandalen var eller hade varit kunder i Swedbank. Den uppgiften förekom visserligen i utredningen och den var inte heller oväsentlig. Det var dock inte svar på frågan. Till saken hör också att de kunder som förekommit i media och som av Birgitte Bonnesen beskrevs som ”alla de där kunderna” i själva verket var endast 7 av de 6 200 kunder som Danske Bank hade kommit fram till träffade riskindikatorerna.

Den ifrågasättande följdfråga som ställdes av Svenska Dagbladets reporter besvarades utifrån den glidning som hade gjorts i det första svaret. Efter ytterligare en ifrågasättande fråga fick läsarna besked om att Swedbanks kundregister följs upp kontinuerligt och uppdateras årligen. Av e-postkonversationer samma kväll mellan anställda i centrala positioner på banken framgår att de var bekymrade över det svaret och vad som skulle hända om Finansinspektionen började gräva i saken. Vid intervjun uppgavs också att Danske Banks penningtvätt ”har gjort att Estland ifrågasätts på ett helt onödigt sätt”, vilket får uppfattas som ett försök att tona ned de problem med penningtvätt som fanns i Estland.

Åklagarna har gjort gällande att Birgitte Bonnesens svar ska uppfattas som att hon kategoriskt förnekade att det framkommit något i bankens utredning och att svaret därmed var oriktigt. Försvaret har invänt att ”vi hittade ingenting” tog sikte på det som svaret gled över i, dvs. att inga kunder som förekommit i medierapporteringen om Danske Bank var kunder i Swedbank. Enligt hovrätten måste en helhetsbedömning göras av samtliga uppgifter som Birgitte Bonnesen lämnade i intervjun. Det avgörande blir då hur läsarna – som alltså saknade kännedom om utredningens innehåll – typiskt sett måste ha uppfattat det budskap som Birgitte Bonnesen förmedlade. Hennes samlade budskap måste då förstås som att det inte hade framkommit något besvärande i utredningen och att marknaden kunde lägga sin oro för att Swedbank skulle dras in i någon penningtvättshärva i Baltikum åt sidan.

Men även med det synsätt som försvararna har anlagt var det vilseledande av Birgitte Bonnesen att gå in på vad utredningen hade kommit fram till, men då göra ett så skevt urval av fakta att de mest centrala och för banken besvärande delarna av utredningens

resultat – och det som Svenska Dagbladet ville ha svar på – utelämnades. I stället redovisade Birgitte Bonnesen bara den del av utredningen där banken kom väl ut. Därigenom fick inte tidningens läsare information om att det enligt rapporten den 20 september 2018 fanns indikationer på ett transaktionsflöde i de baltiska dotterbankerna i storleksordningen hundra miljarder kronor (3,2 miljarder euro och 6,7 miljarder amerikanska dollar) som bedömts vara misstänkt i ett penningtvättsperspektiv.

Birgitte Bonnesen har i sitt förhör uttryckt att utfallet i septemberrapporten var bra med tanke på att den estländska dotterbanken hade en så stor marknadsandel. Från försvarets sida har också lyfts fram att de drygt 900 kunder i dotterbanken som konstaterades ha företagit transaktioner med motparter i Danske Bank Estland var en mycket liten andel av det totala antalet kunder under de aktuella åren. Problemet var emellertid att marknaden inte gavs tillfälle att själv värdera utfallet under de förhållanden som rådde vid tidpunkten för uttalandet, dvs. under storbankernas ”ödesvecka” när tredje kvartalsrapporten för 2018 släpptes. Det kan också konstateras att de belopp som förekom i rapporten, som visserligen avsåg hela den baltiska bankverksamheten, klart översteg det belopp som några månader senare förekom i Uppdrag granskning och som då ledde till ett betydande kursras. Med de lugnande uppgifter som Birgitte Bonnesen lämnade till marknaden den 23 oktober 2018 steg i stället aktiekursen.

Försvaret har även invänt att de transaktionsbelopp som nämndes i rapporten den 20 september 2018 inte var korrekta och att Birgitte Bonnesen inte kunde gå ut med felaktiga uppgifter. Av vittnesförhöret med Robert Kitt har framkommit följande. Hans uppfattning är att rapporten var oprofessionellt utförd och grundades på algoritmer som inte hade praktisk förankring. De riskindikatorer som hade valts ut var felaktiga och gav därför falska positiva svar. En konsekvens vid en strikt tillämpning av rapportens rekommendationer skulle t.ex. bli att kundrelationen skulle behöva avslutas med varje bilhandlare i Estland som någon gång mottagit betalningar från offshorebolag som listats efter tidigare penningtvättshärvor. Han bedömer att flertalet av de drygt 900 träffarna för Swedbank Estland var felaktiga och att kundrelationen inte skulle behöva avslutas med fler än 10–12 kunder, och då hade ändå banken en låg riskaptit.

Av förhöret med Robert Kitt drar hovrätten slutsatsen att en ytterligare granskning av resultaten i rapporten den 20 september 2018 skulle ha lett till att åtskilliga transaktioner kunde avföras. Swedbank Estland påbörjade också samma höst en sådan granskning, vilken fortfarande pågick vid tiden för de uttalanden som omfattas av åtalet. Av betydelse i sammanhanget är dock att Gabriel Francke Rodau, dvs. Swedbanks kommunikationschef, redan i intervjun med Dagens industri den 4 oktober 2018 hade gett intryck av att utredningen från september var klar. När Birgitte Bonnesen uttalade sig gjordes inte heller något förbehåll om att utredningen inte var klar. Eftersom Swedbank hade ett behov av att utreda transaktionerna närmare, kunde hon ha svarat att utredningen visserligen hade gett indikationer på att det förekommit misstänkta transaktioner, men att saken måste utredas närmare innan några slutsatser kunde dras. På ungefär motsvarande sätt hade Danske Bank uttalat sig i sitt pressmeddelande den 19 september 2018. Att uppgifterna i rapporten vid ytterligare granskning kunde leda till att många transaktioner avfördes innebär inte att Birgitte Bonnesens kategoriska svar var korrekt.

Försvaret har på samma tema fört fram att det förhållandet att den amerikanska advokatbyrån Clifford Chance år 2020 efter en granskning av tjugo miljarder transaktioner inte kunde konstatera att någon penningtvätt hade ägt rum innebär att det visade sig att Birgitte Bonnesens uttalanden var riktiga. Hovrätten konstaterar att den utredning som gjordes av Clifford Chance inte har åberopats av någon part som bevisning i målet. Av det åberopade pressmeddelandet den 23 mars 2020 från Swedbank som redovisar utfallet av utredningen framgår emellertid att utredningen avser perioden 2014–2019, dvs. bara en del av den period – åren 2007–2015 – som rapporten från den 20 september 2018 och åtalet tar sikte på. Av ännu större betydelse är att prövningen av om uppgifterna var oriktiga måste ske med utgångspunkt i de kunskaper som fanns när uttalandet gjordes (jfr Svea hovrätts dom i mål nr B 359-16, s. 5). Bedömningen av priset på aktien i ett börsbolag förändras nämligen kontinuerligt utifrån det kunskapsläge som vid var tid gäller om börsbolaget och återspeglas i aktiekursen. I vad mån det senare inte har kunnat konstateras att något av de misstänkta fallen av penningtvätt faktiskt utgjorde penningtvätt saknar alltså betydelse för bedömningen av om uttalandet var vilseledande när det gjordes.

Sammantaget gör hovrätten bedömningen att de uppgifter som Birgitte Bonnesen lämnade i intervjun i Svenska Dagbladet – vilka inte nyanserades eller kompletterades genom något av hennes övriga uttalanden den 23–24 oktober 2018 – förmedlade det vilseledande budskapet att det inte fanns några misstänkta penningtvättskopplingar till Danske Banks verksamhet i Estland under 2007–2015.

Intervjun med TT den 23 oktober 2018

Den 23 oktober 2018 intervjuades Birgitte Bonnesen av TT:s reporter Olle Lindström. I en artikel som publicerades samma dag angavs bl.a. följande.

Swedbanks vd säker – inga lik i garderoben

....

Swedbank är först ut bland landets storbanker att visa upp sitt kvartalsresultat. Men i spåren av Danske Banks enorma penningtvätthärva i Estland kommer vinst och intäkter i bakvattnet – det är eventuella otvättade bankbykar som fångar intresset. Och det var också av rädsla för en "baltsmitta" som bankaktierna rasade rejält tidigare i oktober.

"Helt säker"

En noggrann genomgång har gjorts, men Swedbank har inte hittat något fuffens i den egna verksamheten, enligt Birgitte Bonnesen. Inte heller har finansmannen Bill Browders anmälningar mot Nordea för penningtvätt dykt upp på motsvarande vis hos Swedbank, enligt Bonnesen. Men det viktigaste av allt, för varje gång vi ser något, så agerar vi, och det med kraft, säger Bonnesen. Försök till penningtvätt märker dock banken av, i alla verksamheter, men det finns också i Sverige. Som bank måste man vara medveten om att det är en risk som finns, säger hon.

Men ni har inte sett något mer i Baltikum?

– Nej, vi har inte det.

Hur säker kan du vara på att ni inte har några otvättade bykar i Baltikum?

– Med hela det som kommit upp i den här Danskehistorien, kan jag vara helt säker, vi har gått igenom allting, säger hon.

Birgitte Bonnesens uppgav i intervjun att ”för varje gång vi ser något, så agerar vi och det med kraft”. Det framgår inte att detta sades med anledning av någon specifik fråga som ställdes till henne, t.ex. angående vad som har kommit fram i bankens utredningar. Uttalandet får också förstås på det sättet att det tar sikte på de förhållanden som rådde när uttalandet gjordes. Typiskt sett måste också uppgifter om nuvarande förhållanden rörande arbetet mot penningtvätt ha haft större relevans än uppgifter om förhållanden som låg ett antal år tillbaka i tiden. Av utredningen i målet framgår dessutom att Swedbank sedan 2016 hade vidtagit ett flertal åtgärder för att komma till rätta med brister i de baltiska dotterbankernas arbete mot penningtvätt. De högrisktransaktioner som utländska kunder stod för – vilket också framgår av Finansinspektionens tillsynsbeslut – hade minskat kraftigt i omfattning sedan 2016. Som hovrätten tidigare har anfört är åklagarnas påstående om vad Birgitte Bonnesen i nu aktuellt avseende har vilselett om – att man under åren 2007–2015 inte haft problem med sina AML-processer i bankens verksamhet i Estland – också mycket bredare formulerat och ger ett större utrymme för tolkning än deras andra påstående om vilseledande uppgifter avseende misstänkta penningtvättstransaktioner. Mot den angivna bakgrunden anser hovrätten att det som Birgitte Bonnesens uppgav inte förmedlade det huvudsakliga intrycket att Swedbank under åren 2007–2015 inte haft problem med sina AML-processer i bankens verksamhet i Estland.

Sedan gjorde Birgitte Bonnesen – som tingsrätten också konstaterat – ett nyanserande uttalande om att banken hade upptäckt penningtvättsförsök i Baltikum. Den uppföljande frågan om Swedbank hade ”sett något mer i Baltikum” var, enligt hovrätten, något oklar. Det hade i det läget varit fördelaktigt om Birgitte Bonnesen hade begärt ett förtydligande av frågan eller utvecklat det nekande svaret så att det framgick hur hon hade uppfattat frågan och vad hon därmed svarade på. I ljuset av frågans ospecifika karaktär är hovrätten inte beredd att vid en isolerad bedömning av Birgitte Bonnesens svar lägga henne det till last som ett vilseledande.

Det därefter följande svaret på den något oprecisa frågan om otvättade bykar i Baltikum är dock mycket besvärande för Birgitte Bonnesen. Hovrätten delar inte tingsrättens bedömning att svaret på frågan var något svävande. Tvärtom uppfattar hovrätten svaret som kategoriskt och heltäckande. När det gällde ”hela det” som kommit upp i ”Danskehistorien” var Birgitte Bonnesen ”helt säker” och Swedbank hade ”gått igenom allting”. Enligt hovrätten var det oförenligt med de indikationer som fanns i rapporten den 20 september 2018 att ge ett så förbehållslöst svar. Visserligen hade det svaret föregåtts av en nyansering att banken hade upptäckt försök till penningtvätt i Baltikum precis som i verksamheten i stort. Det svaret var dock löst i konturerna och måste ställas mot de indikationer på omfattande misstänkta transaktioner i ett penningtvättsperspektiv som framgick av rapporten. Den samlade bilden av det som förmedlades genom Birgitte Bonnesens svar var enligt hovrättens mening att det i stort sett inte fanns några misstänkta penningtvättsskopplingar till Danske Banks verksamhet i Estland under 2007–2015. Även det uttalandet – vilket inte nyanserades eller kompletterades genom något av hennes övriga uttalanden den 23–24 oktober 2018 – förmedlade därför ett vilseledande budskap.

Intervjun i Dagens Eko den 23 oktober 2018

I en radiointervju i Sveriges Radios nyhetsprogram Dagens Eko den 23 oktober 2018 uppgavs bl.a. följande efter att Birgitte Bonnesen hade intervjuats av reportern Anders Wennersten.

Och vad gäller rapporterna om omfattande penningtvätt i Estland inom Danske Bank vill Birgitte Bonnesen helt avfärda risken att det kan spilla över framöver även på Swedbank som också är stora i Baltikum.

– Jag säger till alla att man kan vara lugn med Swedbank. Vi driver en stor ”retail bank” i fyra länder. Det är exakt samma affärsmodell vi har i Estland som vi har i Sverige och i Lettland och i Litauen. Det är inhemska kunder det är det vi fokuserar på och det är viktigt, det är en jättestor skillnad för det är en verksamhet som en av våra konkurrenter drev i Estland.

Lönsamheten ökar i banken, rörelsevinsten ökar, vad skulle du säga idag är de största riskerna mot lönsamheten i banken under säg de närmaste tre åren? Nu talar vi om penningtvätt vi talar om global finanskris eller säkerhetspolitiska risker eller en snabb konjunktur nedgång eller?

– Det är i alla fall inte penningtvätt, så mycket kan jag säga. För oss gäller det att hela tiden utveckla vår inhemska affär, säkerställa vår konkurrenskraft, fortsätta med bolånen, betalningar och sparprodukter som är relevanta.

Birgitte Bonnesens uttalanden hade en allmänt lugnande innebörd och saknade mera preciserade uppgifter. De faktauppgifter som hon lämnade i intervjun kan – som tingsrätten konstaterat – inte sägas ha varit oriktiga. Hon besvarade inte heller någon fråga på ett sätt som innebar att det var vilseledande att inte också nämna något om de indikationer som fanns i de utredningar som hade gjorts av banken. Den jämförelse som Birgitte Bonnesen gjorde med vad som får uppfattas vara Danske Banks filial i Estland är visserligen svårtolkad till följd av att hon inte utvecklade sin tankegång. Den gick sannolikt ut på att Danske Bank – till skillnad från Swedbank – fokuserade på utländska kunder. Att det var en skillnad mellan Danske Bank och Swedbank i detta avseende var åtminstone delvis korrekt. Av förhöret med Aivar Paul, som haft flera centrala funktioner i arbetet mot penningtvätt i Swedbank Estland och dess föregångare Hansabank och som även har arbetat för den estländska finanspolisen, har framgått att Swedbank till skillnad från Danske Bank inte aktivt sökte efter lukrativa högrisk-kunder. Av utredningen i målet framgår också att Swedbank hade en procentuellt betydligt mindre andel utländska kunder än vad Danske Bank hade. Det ska samtidigt framhållas att de utländska kunderna – enligt vad som framgår av Finansinspektionens beslut den 19 mars 2020 – fram till 2016 stod för en betydande andel av transaktionsvolymerna i Swedbanks baltiska dotterbanker.

Åklagarna har framhållit att Birgitte Bonnesen i intervjun skrottande avfärdade att penningtvätt var en av de största riskerna mot lönsamheten i banken. Det svaret från henne var enligt hovrätten något bagatelliserande med tanke på de indikationer som

fanns i banken. Det var dock inte mer än ett kortfattat uttalande om framtida utmaningar, vilket får anses alltför allmänt hållet för att kunna utgöra ett straffbart vilseledande.

Sammantaget gör hovrätten bedömningen att Birgitte Bonnesens uttalanden i intervjun inte var vilseledande.

Intervjun i Rapport den 23 oktober 2018

I en intervju i Sveriges Televisions nyhetsprogram Rapport den 23 oktober 2018 uppgav Birgitte Bonnesen – enligt Swedbanks egen nyhetssammanställning, som åberopats som bevisning av åklagarna – bl.a. följande när hon intervjuades av reportern Kristina Lagerström.

Kan det finnas penningtvätt i Swedbank som upptäcks framöver?

– Vi har kollat upp alla de här kunderna i Danske Bank och Nordea. Ingen av dem har varit eller är kunder i Swedbank.

Har inte ni också utländska kunder som flyttar pengar från Ryssland?

– Men inte kunder som inte har en verksamhet i landet.

Ska man kunna tro att ni i denna fråga är så ansvarsfulla?

– Om du tittar på hur vi agerat från 2008 och fram till idag så ser du att vi systematiskt har arbetat med vår affärsmodell och våra processer. Vi driver idag en bank i Baltikum som har högst kundnöjdhet av alla.

Åklagarna har förklarat att de inte har kunnat få del av Rapportintervjun den 23 september 2018, men de har åberopat ett kortare utdrag ur intervjun vilket sändes i Rapport den 23 mars 2020. Utdraget omfattade följande uttalanden av Birgitte Bonnesen.

Men finns det misstänkt penningtvätt i Swedbank också?

– Nej, jag är inte säker på att jag förstår din fråga.

Alltså kan det finnas, har inte ni också utländska kunder som flyttar pengar från t.ex. Ryssland så som det var i Danske Bank och Nordea enligt de uppgifterna?

– Men inte kunder som inte har en verksamhet i landet.

Birgitte Bonnesens inledande svar enligt inslaget från den 23 mars 2020 skulle sett för sig kunna uppfattas som att hon undvek att svara på en rakt ställd fråga och möjligen rentav kunna tolkas som ett förnekande av förekomsten av misstänkt penningtvätt i Swedbank. Det går dock inte att dra några säkra slutsatser utifrån det korta intervjuklipp som inslaget omfattade. Dels framgår det inte i vilket närmare sammanhang som frågan ställdes och svaret gavs, dels ger bankens egen sammanställning – som gjordes i tidsmässigt nära anslutning till intervjun den 23 oktober 2018 – en annan bild av svaret. I den versionen av intervjun skulle det kunna diskuteras om inte svaret var vilseledande av samma skäl som hovrätten kommit fram till när det gäller uttalandet i intervjun med Svenska Dagbladet. Förekomsten av två versioner skapar dock en osäkerhet kring vilket samlat budskap Birgitte Bonnesen egentligen gav i Rapports intervju när det gällde risken för penningtvätt. Sannolikt har frågan ställts vid ett par olika tillfällen under en längre intervju. Osäkerheten medför att det inte står klart att Birgitte Bonnesen besvarade frågan om penningtvätt på ett vilseledande sätt.

Den uppföljande frågan tog sikte på utländska kunders flytt av pengar, vilket i linje med vad tingsrätten noterat, inte behöver utgöra misstänkt penningtvätt. Ett mer utvecklat svar hade givetvis kunnat ge en mer rättvisande bild av situationen, men det knapphändiga svaret kan enligt hovrättens uppfattning inte anses vara vilseledande.

Intervjun i CNBC den 23 oktober 2018

Den 23 oktober 2018 intervjuades Birgitte Bonnesen i den internationella kanalen för ekonominyheter CNBC och uppgav bl.a. följande.

Can I ask about money laundering, because we've had a couple of big cases, that have really rocked the banking community in Europe, from Nordea to Danske?

– Yes.

And your bank in particular was warned by the central bank of Lithuania at the start of the year, something about control procedures. What changes have you made behind, that many will not be aware of, that strengthen money laundering conditions?

– I think that, what we... The Lithuanian one, that was a...as you rightly say, that was about control procedures, that has already been mitigated. But I think the important thing in this money laundering case that we see one of our competitors has in Estonia, is the fact that Swedbank is completely different. We run a retail bank in four countries. We focus on domestic corporates, domestic private individuals. And that is a completely different setup. I also think that there is a difference in the fact that we are a low-risk bank, and that goes for AML and money laundering as well. We work with KYC, we work with systems, we work with monitoring. But we're also humble enough to understand that this is a really, really complex issue. So we reach out, we reach out to US banks, to domestic banks, to regulators, to the police, and get all the help we can from everybody else. And then the third thing, which I think is a cultural thing about Swedbank: everytime we see anything, we act, and we act forcefully. And that...that we've done for years. And that is a big difference.

One of your comments on financial crimes, that they are unpredictable. At what point does technology make it easier to catch up with the criminals, and sort of beat them at their own game?

– Already today it's much easier. But I think that you can never...you still have to be humble. You still have to reach out to others in the market, so anyone who sees something shares it with you. And this is something we work with. To make sure that we get that kind of information, so we can check our own...we can see if someone has had a laundry attempt, as we call it, on Swedbank, because it is really complex.

I intervjun betonade Birgitte Bonnesen att Swedbank var helt annorlunda än en av konkurrentbankerna – som enligt hovrätten får uppfattas vara Danske Bank. Hon

framhöll att Swedbank var en bank med fokus på hushållssektorn och på inhemska bolag. Hon sade också att Swedbank är en lågriskbank även när det gäller penningtvättsfrågor. Hon tillade vidare att Swedbank arbetar med kundkännedom, system och transaktionsövervakning.

Som hovrätten tidigare har konstaterat fanns det skillnader mellan Danske Bank och Swedbank. Birgitte Bonnesens påstående om att Swedbank hade ett fokus på hushåll och inhemska bolag kan inte heller betecknas som missvisande. Uttalandet om att Swedbank var en lågriskbank när det gäller penningtvättsfrågor var – åtminstone i ett historiskt perspektiv – onyanserat mot bakgrund av dels den kritik som hade riktats i olika rapporter mot bankens arbete med kundkännedom och transaktionsövervakning, dels att Finansinspektionen senare i ett beslut den 19 mars 2020 konstaterade att betydande delar av de baltiska dotterbankernas verksamhet hade varit utsatt för en förhöjd risk för penningtvätt. De uttalanden som Birgitte Bonnesen gjorde var samtidigt allmänt hållna. Som tingsrätten framhållit innehöll intervjun dessutom ett nyanserande uttalande. Birgitte Bonnesen uttalade att penningtvätt verkligen är ett komplext fenomen och att Swedbank var ödmjuka inför problemet. I likhet med tingsrätten anser hovrätten att hennes uppgifter i intervjun inte var vilseledande.

Intervjun i Dagens industri den 23 oktober 2018

Efter att Birgitte Bonnesen hade intervjuats av Dagens industris reporter Martin Rex den 23 oktober 2018 skrev denne bl.a. följande.

Positiva bankbesked

Swedbanks vd tydlig med att banken inte har kopplingar till penningtvätt

...

Inte minst är banken nu tydlig med att den trots omfattande intern granskning av sin baltiska kundstock och transaktioner mellan Swedbank och Danske Bank inte hittat några varningssignaler.

– Vi har gått igenom alla de namn som du har sett i medierna och i Danske Bank-rapporten, och vi har gått igenom det sedan 2007 och fram till i dag,

och det finns inga av dem som har varit kunder i Swedbank, säger Birgitte Bonnesen till Di.

Birgitte Bonnesen inledde även tisdagmorgonens analytikerkonferens med att gå igenom hur bankens estniska kundstock har sett ut historiskt, med fokus på att banken haft en liten andel utländska kunder utanför EU. Hon pekade bl.a. på att Swedbank har haft en historiskt stabil andel av Estlands gränsöverskridande transaktioner.

Samtidigt berättade hon att ”mindre än en halv procent” av Swedbanks baltiska kunder är hemmahörande i Ryssland och tidigare OSS-länder, länder som hamnade i fokus i Danske Banks penningtvättshärva. Det innebär att Swedbank i dag har uppemot 15 000 kunder från dessa länder, vilket är ungefär vad Danske Bank hade totalt under åren 2007–2015.

Birgitte Bonnesen uppger dock för Di att hon är trygg med dessa kunder, och påpekar att utländska kunder inte ska misstänkliggöras – teoretiskt är hon själv en utländsk kund i Sverige.

I artikeln upprepade Birgitte Bonnesen det budskap som hovrätten redan har bedömt i anslutning till Svenska Dagbladets artikel och som handlade om att de kunder i Danske Bank som förekommit i media och som varit inblandade i härvan där inte hade varit kunder i Swedbank. I den redaktionella texten angavs att ”banken nu är tydlig med att den trots omfattande intern granskning av sin baltiska kundstock och transaktioner mellan Danske Bank och Swedbank inte har hittat några varningssignaler”. Mot bakgrund av de indikationer om misstänkta penningtvättstransaktioner mellan Swedbanks estländska kunder och kunder i Danske Bank som framgick av rapporten den 20 september 2018 skulle ett sådant uttalande vara oriktigt. Det är dock oklart var uppgiften kommer ifrån, dvs. om det är något som Birgitte Bonnesen sade i intervjun, men som inte återgavs inom citattecken, eller om det var en slutsats som artikelförfattaren drog av de uppgifter som Birgitte Bonnesen lämnade. Eftersom det är oklart hur frågorna ställdes och det inte heller mer ordagrant återgavs i artikeln vad Birgitte Bonnesen

sade, är det enligt hovrättens bedömning inte tillförlitligen utrett att hon lämnade oriktiga uppgifter i intervjun.

Frågan blir då om det var vilseledande av Birgitte Bonnesen att när frågan om penningtvättskopplingar till Danske Bank kom på tal inte ta upp de indikationer som fanns. Uppgiften var, som redan konstaterats, av stor betydelse för aktiemarknadens syn på Swedbankaktien, vilket var väl känt för Birgitte Bonnesen. Hovrätten konstaterar samtidigt att artikeln till stora delar består av redaktionell text. Det går inte, utifrån artikeln, att följa hur frågorna ställdes under intervjun och vilka uttalanden Birgitte Bonnesen faktiskt gjorde. Bedömningen försvåras också av att uppgifter från intervjun blandas med uppgifter från analytikersamtalet samma dag. Det blir mot denna bakgrund svårt att bedöma om det fanns ett utrymme för Birgitte Bonnesen att inte nämna indikationerna från septeemberrapporten. Enligt hovrätten medför osäkerheten att det inte går att sluta sig till om att det var vilseledande av henne att inte nämna de indikationer som fanns. Detta gäller trots att det inte gjordes några försök från bankens sida att rätta uppgifterna i samband med citatgranskningen efter publiceringen.

I artikelns ingress, som inte återges ovan, fanns ett citat från Birgitte Bonnesen som löd ”vi har gått igenom allting och det finns ingenting”. Det citatet fanns inte med i den text som skickades till Swedbanks presschef Josefine Uppling Nygren för citatgranskning. Ingresstexten kan alltså ha lagts till i ett senare skede. Det finns således en osäkerhet kring citatet, som också – på andra grunder – har ifrågasatts av försvaret under slutanförandet. Enligt hovrätten är det därmed inte heller i detta avseende ställt utom rimligt tvivel att Birgitte Bonnesen lämnade någon oriktig eller på annat sätt vilseledande uppgift i intervjun.

Intervjun i Dagens Nyheter den 23 oktober 2018

Efter en intervju som Dagens Nyheter gjorde med Birgitte Bonnesen den 23 oktober 2018 publicerades – enligt vad som framgår av Swedbanks nyhetssammanställning – i papperstidningen dagen efter följande uppgifter.

Den senaste tiden har uppmärksamheten inom bankvärlden varit på misstänkta affärer i Estland. Danske Bank misstänks för att ha hjälpt till med penningtvätt och SEB för ”skatteplundring” – att ha hjälpt kunder att få igenom skatteavdrag de inte har haft rätt till. Skandalerna har pressat aktiekurserna i alla banker med verksamhet i de baltiska länderna, men Birgitte Bonnesen försäkrar att Swedbank inte har haft de utpekade personerna och företagen som kunder.

- Vi har gått igenom alla de namn som kommit upp och ingen av dem är eller har varit kund i Swedbank. Det kan jag garantera dig, säger hon. Hon understryker att banken har vanliga lokala kunder också i Estland och att de har gått igenom den kundkännedom som banker är ålagda att göra.
- Vi driver exakt samma verksamhet i Baltikum som i Sverige. Vi är en lokal bank där precis som i Sverige, säger hon.

De uttalanden som Birgitte Bonnesen gjorde svarar mot uttalanden som hovrätten tidigare har bedömt inte vara oriktiga. Frågan blir då om det var vilseledande av Birgitte Bonnesen att inte nämna de indikationer som fanns om penningtvättskopplingar till Danske Bank när hon redogjorde för att inte någon av den bankens kunder som förekommit i media var eller hade varit kund i Swedbank. Även här anser hovrätten att osäkerheten kring hur frågorna ställdes och svarens närmare kontext medför att det inte är visat att underlåtenheten att nämna indikationerna gjorde Birgitte Bonnesens uttalande vilseledande.

Analytikersamtalet den 23 oktober 2018

Den 23 oktober 2018 genomfördes också ett telefonmöte där Swedbanks resultat för det tredje kvartalet 2018 presenterades för analytiker.

Birgitte Bonnesen ägnade sin inledande presentation åt penningtvättsfrågor med hänvisning till att frågor hade ställts på det temat av många analytiker de senaste veckorna. Hon tydliggjorde att Swedbank var en stor retailbank med privat- och företagskunder som är verksam på fyra hemmamarknader. Sedan resonerade hon kring vem som var en non resident-kund och konstaterade att andelen sådana kunder var liten, men att det

viktiga var att titta på faktiska transaktioner. Transaktionsflödet skedde, enligt henne, till 80–85 procent inom hemmamarknaderna. Sedan framhöll hon att Swedbank hade ett mycket systematiskt förhållningssätt för att möjliggöra upptäckt av misstänkta transaktioner och affärshändelser. Hon betonade vikten av att konstant utveckla kundkännedomprocesserna och övervakningssystemen. Hon sade vidare att Swedbank var en lågriskbank när det gäller penningtvätt, men att man var ödmjuka nog att inse att penningtvätt är extremt komplext. Banken kommer inte att klara av det arbetet själv utan behöver hjälp från andra. Med den hjälp som banken fick från andra och det proaktiva förhållningssätt som man hade gjorde hon bedömningen att tillståndet i banken var mycket bra. Sedan underströks att varje gång banken upptäckte ett penningtvättsförsök agerade banken och det omedelbart.

Vid mötet återkom flera av de allmänna uttalanden som har bedömts tidigare. Hovrätten anser inte att något av de gjorda uttalandena hade en sådan konkretion att det var vilseledande, oavsett att inget nämndes om de indikationer på misstänkta penningtvättstransaktioner som fanns i rapporten från den 20 september 2018.

Efter anföranden av Birgitte Bonnesen och ytterligare personer i bankens verkställande ledning bereddes analytikerna tillfälle att ställa frågor.

Jacob Kruse från analytikerhuset Autonomous Research ställde frågor om Swedbanks kundstock under åren 2008–2015 och vad som hade gjorts för att säkerställa att Swedbank inte hade kunder som kunde misstänkas för penningtvätt. Jacob Kruse anförde att han trodde att Danske Bank hade bedömt den frågan utifrån riskindikatorerna säte/hemvist och finansieringskällor. Han undrade om Swedbank hade gjort några kontroller för att säkerställa att banken inte var i samma situation som Danske Bank. Birgitte Bonnesen bekräftade att man hade gått igenom detta. Hon pekade på att inte några av kunderna i Danske Bankrapporteringen från 2007 till i dag hade varit kunder i Swedbank. Så man hade enligt henne kontrollerat allt.

Vid samtalet underlät Birgitte Bonnesen att nämna de indikationer på misstänkta penningtvättstransaktioner som fanns i rapporten från den 20 september 2018, vilket får

sägas vara en angränsande frågeställning till det som Jacob Kruse tog upp. Dessa uppgifter hade i vart fall varit lika relevanta att nämna för analytikerna som den uppgift hon lämnade. Samtidigt gällde frågan kunder och det svar som gavs måste därför sägas ha haft högre relevans än det glidande svar som gavs i den intervju i Svenska Dagbladet och som hovrätten har bedömt vara vilseledande. Birgitte Bonnesens uppgift att man hade kontrollerat allt skulle visserligen kunna uppfattas som att hon gav ett heltäckande svar om att utredningen om kopplingar till Danske Bank inte hade gett någonting, men det ligger närmare till hands att förstå henne som att hon syftade på att Danske Bank-kunderna som förekommit i media inte var kunder i Swedbank. Sammantaget anser hovrätten att hennes underlåtenhet att i detta sammanhang nämna indikationerna från septemberrapporten kan ifrågasättas, men att det budskap hon förmedlade inte når upp till den nivå som krävs för att vara ett straffbart vilseledande.

Intervjun i CNBC den 29 januari 2019

I samband med kvartalsrapporten för det fjärde kvartalet som släpptes den 29 januari 2019 intervjuades Birgitte Bonnesen i CNBC. Efter en inledande diskussion om provisionsnettot för bostadslån kom intervjun att handla om penningtvätt.

And Birgitte you have talked already about the fact that you continue to see no links to Danske Banks money laundering scandal but given all the scrutiny ...

– Yes.

... in the Baltics around this situation do you worry that enhanced regulation, tightened scrutiny will mean that you are going to be looking at higher cost issues around compliance too?

– Not really ... because we have been working with this for years and we continuously improve systems and competence. It is ... it is costly but you know what, it is worth it. We need to make sure that what runs through Swedbank's books is you know the standard that we expect and still we act on what I also said in the third quarter – every time we see something we react immediately and we continue to do that.

Det första korta svaret kan ge intryck av att Birgitte Bonnesen bekräftade intervjuarens påstående att hon fortsatt inte såg några kopplingar till Danske Banks penningtvätts-skandal. Det inskjutna – och i all hast avgivna – jakande svaret kan dock lika gärna uppfattas som att Birgitte Bonnesen bekräftade att det kom en fråga på ett nytt tema. Det finns helt enkelt en osäkerhet kring hur hennes svar ska uppfattas. Den fråga som intervjuarens inledande konstaterade mynnade ut i gällde dessutom en annan sak – nämligen om regelefterlevnadsarbetet skulle leda till högre kostnader för Swedbank. Mot den bakgrunden står det inte klart att Birgitte Bonnesens svar var vilseledande. Detsamma gäller de uppgifter som hon i övrigt lämnade under intervjun.

Rapporten den 29 januari 2019 för det fjärde kvartalet 2018

Åklagarna har gjort gällande att det förhållandet att rapporten för det fjärde kvartalet för 2018 inte innehöll några uppgifter om Swedbank Estlands tidigare problem med AML-processer eller penningtvättskopplingar till Danske Bank förmedlade ett vilseledande budskap. De har här fört fram att Birgitte Bonnesen i sin egenskap av verkställande direktör ansvarat för rapportens innehåll även om hon inte undertecknade den.

Av 9 kap. 1 § årsredovisningslagen (1995:1554) framgår att vissa företag är skyldiga att lämna en delårsrapport. Enligt 3 § första stycket i samma kapitel ska delårsrapporten innehålla bl.a. information om händelser som är av väsentlig betydelse för att förstå utvecklingen av företagets ställning och resultat och en beskrivning av väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer som företaget står inför. Hovrätten anser mot den bakgrunden att det fanns förutsättningar för Swedbank att i delårsrapporten ta upp de indikationer som fanns.

En fråga som bör övervägas särskilt är vilken betydelse som ska ges det förhållandet att disciplinnämnden vid Nasdaq Stockholm – som beslutet får uppfattas – bedömt att informationen om brister i Swedbanks processer och rutiner för att hantera penningtvätt i vart fall från och med rapporten den 10 december 2018 utgjorde insiderinformation. Hovrätten gör i detta avseende inte någon annan bedömning än disciplinnämnden. Eftersom insiderinformation enligt artikel 17.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 596/2014 av den 16 april 2014 om marknadsmissbruk (marknadsmissbruksförordning) ska offentliggöras så snart som möjligt fanns det vid

kvartalsrapporten sedan länge en skyldighet för banken att offentliggöra informationen. Något beslut om att skjuta upp offentliggörandet fattades inte av banken.

Frågan är då om Swedbanks åsidosättande av denna skyldighet ska ges någon särskild betydelse vid prövningen av om det var vilseledande av Birgitte Bonnesen att kvartalsrapporten inte nämnde något om de indikationer som fanns. Högsta domstolen har i NJA 1992 s. 691 uttalat att vid prövningen av frågan om ansvar för svindleri enligt 9 kap. 9 § andra stycket brottsbalken ska vilseledandeprövningen när det finns särskilda lagregler för informationsgivningen utgå från dessa. I förevarande fall fanns det regler för informationsgivningen som innebar att det åtminstone efter rapporten den 10 december 2018 fanns en skyldighet för banken att hantera informationen om bristerna som insiderinformation, vilken normalt ska offentliggöras så snart som möjligt. 1992 års rättsfall tog dock sikte på en annan situation. I det fallet hade uppgifter om ett företags ekonomiska ställning lämnats till Patent- och registreringsverket. Eftersom den tilltalade hade uppfyllt sina skyldigheter för en registreringsanmälan enligt den tidigare aktiebolagslagen (1975:1385), ansågs den lagen av legalitetsskäl sätta ramen för vad som kan anses vara ett vilseledande. Enligt hovrättens bedömning kan inte Högsta domstolens resonemang om att prövningen ska utgå från vilka skyldigheter som finns enligt en annan reglering utan vidare föras över till den situation som gäller i förevarande mål. Det skulle innebära att det förhållandet att det fanns vissa skyldigheter för banken enligt marknadsmissbruksförordningen ställde högre krav på Birgitte Bonnesen vid bedömningen enligt 9 kap. 9 § andra stycket brottsbalken av om hon agerat vilseledande – detta i motsats till Högsta domstolens avgörande där den andra regleringen av legalitetsskäl begränsade ansvaret. Mot den bakgrunden anser hovrätten att det förhållandet att banken åsidosatte sina skyldigheter enligt marknadsmissbruksförordningens insiderregler inte ska ges någon särskild betydelse vid prövningen av om Birgitte Bonnesen förmedlade ett vilseledande budskap genom att kvartalsrapporten inte innehöll några uppgifter om problem med AML-processer eller misstänkta penningtvättsskopplingar till Danske Bank.

De delar av kvartalsrapporten som åklagarna särskilt lyft fram är Birgitte Bonnesens vd-kommentar och avsnittet om den baltiska bankverksamheten. Dessa avsnitt innehöll allmänt hållen information som inte berörde arbetet mot penningtvätt, vare sig på ett

generellt plan eller med inriktning mot de frågor som under den gångna hösten hade stått i medialt fokus med anledning av Danske Banks rapport. Informationen var inte oriktig i sig. Att den inte innehöll några uppgifter om tidigare problem med AML-processer eller om misstänkta penningtvättskopplingar till Danske Banks verksamhet innebär inte heller att uppgifterna var vilseledande.

Analytikersamtalet den 20 februari 2019

Den 20 februari 2019 höll Swedbank ett telefonmöte för analytiker med anledning av att Uppdrag gransknings program kl. 06.30 samma morgon hade publicerats på Sveriges Televisions plattform för playtjänster. Hovrätten instämmer i tingsrättens slutsats att de uttalanden som tingsrätten har redogjort för i sin dom inte var vilseledande. Med anledning av den prövning som tingsrätten har gjort av uttalandena bör dock framhållas att det i och för sig inte krävs att uttalanden är *uppenbart* oriktiga för att de ska vara vilseledande.

Ett uttalande som åklagarna har lyft fram, men som inte har berörts närmare av tingsrätten, gäller det svar som Birgitte Bonnesen lämnade med anledning av frågor från analytikern Maths Liljedahl.

Yes, good afternoon. A couple of questions if I may. First of all you mentioned that you had taken in external help or an independent investigation. Is that something that you could share? I know you can't specify details but could you go through, share maybe the conclusions of it? Because I think that will help us a lot in understanding, building the trust of Swedbank in the market. And also, further on the – I know the Swedish FSA have commented earlier that they saw no risk in the Swedish banks. Is there any way you could get a general comment on the banking society or something from the FSA and the regulator? And then finally you mentioned that systems or processes have been strengthened in the past years, but if we look or see the article or report today they are mainly from 2007 to 2015. Is there any risk that there's been payments that took place in 2007 to 2008 that could have slipped through the system that were in place by that time? Because I guess it was more lax than it is today. That's all for now, thanks.

– If I can answer your last question first – was there any risk that a payment in 2007 could have slipped through – and yes, there is a risk. But that was one thing. But it's right, of course that we work with processes and procedures and we've developed immensely over the years and when we took in the third party, they actually confirmed what we're doing which was very good for us. And there was nothing sort of really that they saw that we hadn't seen or anything so – so that was good. And then you asked about the FSA. We've been in contact with all FSAs, and as you may have seen the Estonian, Latvian and Lithuanian FSAs all came out with press releases commenting on the way that they work so the – the strength of the system as such, we also talk to the Swedish FSA. And I think that they have been conducting investigations over the years which has been thorough and in depth. We are covered as you know by the Baltics in the Baltic countries, by the Swedish FSA in Sweden, but they share their findings with each other and we also share everything we can with all FSAs. This is important to us.

There's nothing that you could share with us to sort of – I mean we see credit spreads moving today and if we could get some more details I think it would be supportive.

– No, I'm sorry.

I sitt svar hänvisade Birgitte Bonnesen till att Swedbank hade tagit in en extern utredare som hade bekräftat vad banken gör. Man kom enligt henne inte fram till någonting som banken inte redan hade sett, vilket var bra. Hennes svar var mindre väl förenligt med vad som framkommit genom utredningarna den 20 september och 10 december 2018. Samtidigt hade Cecilia Hernqvist och Håkan Bengtsson påpekat för Erling Grimstad att banken redan hade vidtagit eller påbörjat genomförandet av flera av de åtgärder som han rekommenderat i decemberrapporten. Det kan inte uteslutas att Birgitte Bonnesens svar tog sikte på den dialogen. Visserligen kan ifrågasättas varför hon i så fall inte redovisade även de slutsatser och rekommendationer i rapporten som inte omfattades av vidtagna eller påbörjade åtgärder. Hennes svar hade då knappast uppfattats som lugnande utan hade sannolikt skapat viss oro. Uttalandet måste

emellertid värderas utifrån en helhetsbedömning av de uppgifter som Birgitte Bonnesen lämnade under analytikersamtalet. Det kan då konstateras att hon tidigare under samtalet hade berättat att Swedbank i likhet med andra banker hade drabbats av försök till penningtvätt, att det är den största utmaningen för bankerna, att Swedbank hade utvecklat sina AML-processer och hade agerat mot misstänkta transaktioner, bl.a. genom att avsluta relationen med kunder som inte uppfyllde bankens krav. Av den informationen får sägas ha framgått att allt inte hade varit problemfritt i Swedbanks arbete mot penningtvätt under årens lopp. Mot den bakgrunden kan Birgitte Bonnesens svar på Maths Liljedahls fråga inte anses ha varit vilseledande.

Ett svar som Birgitte Bonnesen gav på den första av två frågor från Svenska Dagbladets reporter Jan Almgren, vilket tingsrätten tagit upp i sin dom, bör kommenteras särskilt.

Hello and good evening. Just wondering a little bit, what's your feeling about all this new information about money laundering. Is it something that worries you? Is it a problem or just business as usual today?

...

– Yeah, you know, it's a very good question your first one and of course we take this really seriously and we do everything we can to provide as much information to everybody who asks us internally and externally today. But basically I come back to what I've said before: I'm very comfortable with the way that we work with these issues and we've been working through the years. And I see how we've – yeah. So basically we continue to do look backs. We continue to do more investigations. We continue to report and we also continue to talk to as many people who can help us as possible and to take in experts when we hear about people outside who can come in and help us with doing analysis or different view of this because we also know that criminal activity which this is – it's finding new ways all the time so we have to be on our toes constantly to detect where there are new patterns, etc.

Birgitte Bonnesens uttalande om att hon var tillfreds med det sätt på vilket banken hade arbetat med penningtvättsfrågor framstår som onyanserat med tanke på iakttagelserna i den rapport som Erling Grimstad just hade lagt fram i december 2018. Det måste dock beaktas att hon i sitt fortsatta svar gav exempel på hur banken arbetar och även framhöll det svåra i att brottsligheten hela tiden hittar nya vägar. Därtill kommer, som hovrätten varit inne på angående svaret på Maths Liljedahls fråga, att Birgitte Bonnesen tidigare under analytikersamtalet hade förklarat bl.a. att Swedbank under åren hade drabbats av försök till penningtvätt och att banken ibland hade behövt avsluta relationen till vissa kunder. Vid en helhetsbedömning anser därför hovrätten att inte heller hennes svar på Jan Almgrens fråga förmedlade något vilseledande budskap.

Pressmeddelandet den 20 februari 2019

Med anledning av att Uppdrag granskning på morgonen den 20 februari 2019 hade publicerat det första avsnittet i sin granskning av Swedbank utfärdade banken samma dag ett pressmeddelande med en kommentar till programmet.

Av pressmeddelandet framgick att bankens huvudbudskap i dialogen med Uppdrag granskning hade varit att det som sagts (från bankens sida) under hösten 2018 kopplat till penningtvätt fortfarande gällde. I ett par punkter framhölls att penningtvätt är en av branschens största utmaningar, att en av bankens viktigaste prioriteringar är att förebygga och förhindra penningtvätt samt att banken agerar när den får signaler från sina egna system och processer eller utifrån. Vidare innehöll pressmeddelandet ett kort uttalande från Swedbanks kommunikationschef Gabriel Francke Rodau. Han betonade bl.a. att banken var trygg med sina system och processer för att förebygga och förhindra penningtvätt, men också att man var ödmjuk inför att den här grova brottsligheten är en av branschens största utmaningar. Slutligen klargjordes att Swedbank inte kunde kommentera alla uppgifter i programmet bl.a. beroende på banksekretess och meddelandeförbud.

Det kan enligt hovrättens mening ifrågasättas om inte Swedbank i pressmeddelandet borde ha redogjort åtminstone övergripande för de indikationer som hade framkommit i framför allt rapporterna den 20 september och 10 december 2018, särskilt mot bakgrund av att banken enligt beslutet från disciplinnämnden för Nasdaq Stockholm i

vart fall i och med decemberrapporten förfogade över insiderinformation rörande AML-processerna. Det som nu ska bedömas är dock om Birgitte Bonnesen genom pressmeddelandet kan anses ha lämnat en vilseledande uppgift i straffrättslig bemärkelse. I sin egenskap av verkställande direktör har hon visserligen haft det yttersta ansvaret för information som banken lämnat i pressmeddelanden trots att hon inte skrivit dem. Som hovrätten redan varit inne på i avsnittet om kvartalsrapporten ska emellertid det förhållandet att banken enligt disciplinnämndens beslut åsidosatte sina skyldigheter enligt marknadsmissbruksförordningens insiderregler inte ges någon särskild betydelse vid prövningen av om uttalandena i pressmeddelandet var vilseledande.

Hovrätten konstaterar att pressmeddelandets innehåll i sig inte kan sägas ha varit oriktigt. Frågan är i stället om underlåtenheten att nämna de indikationer som hade framkommit i framför allt septemberrapporten och decemberrapporten kan anses göra det i pressmeddelandet förmedlade budskapet vilseledande, såvitt gäller misstänkta penningtvättskopplingar till Danske Banks verksamhet i Estland under åren 2007–2015 eller problem med AML-processerna i Swedbanks verksamhet i Estland under samma period. Hovrätten fäster vid den bedömningen avgörande betydelse vid att de uttalanden som gjordes i pressmeddelandet var allmänt hållna samt att banken tydliggjorde att vissa uppgifter i Uppdrag granskningens program inte kunde kommenteras bl.a. på grund av banksekretess och meddelandeförbud. Det har genom den reservationen framgått att det kunde finnas relevant information utöver den som lämnades i pressmeddelandet, vilket är viktigt i sammanhanget. Sammantaget anser hovrätten att uttalandena i pressmeddelandet inte varit vilseledande.

Sammanfattning av bedömningen av om uttalandena var vilseledande

Birgitte Bonnesen har i två intervjuer den 23 oktober 2018 till allmänheten och Swedbanks intressenter spridit uppgifter som förmedlat ett vilseledande budskap om att det under åren 2007–2015 inte fanns några misstänkta penningtvättskopplingar till Danske Banks verksamhet i Estland. I vad mån det senare inte har kunnat konstateras att något av de misstänkta fallen av penningtvätt faktiskt utgjorde penningtvätt har av hovrätten ansetts sakna betydelse för bedömningen av om uttalandena var vilseledande

när de gjordes. De uppgifter som Birgitte Bonnesen på ett mer generellt plan har lämnat om Swedbanks AML-processer i bankens verksamhet i Estland har dock inte bedömts vara vilseledande. Hovrätten går därför inte in i någon prövning av den motbevisning som försvaret lagt fram när det gäller AML-processerna och den av åklagarna påstådda förekomsten av problem.

Har de vilseledande uppgifterna varit ägnade att påverka bedömningen av Swedbank i ekonomiskt hänseende och därigenom medföra skada?

För att någon ska kunna dömas för grovt svindleri krävs inte bara att han eller hon har spridit en vilseledande uppgift. Det krävs också att uppgiften varit ägnad att påverka bedömningen av företaget i ekonomiskt hänseende och därigenom medföra skada. Genom uttrycket ”ägnad att” har enligt tidigare synsätt markerats att det är fråga om en abstrakt fara och att det därmed ska prövas vilken fara som typiskt sett varit förknippad med handlingen (se Bäcklund m.fl., Brottsbalken, version 24, JUNO, kommentaren till 9 kap. 9 § andra stycket). Ett annat sätt att beskriva uttrycket på är att de vilseledande uppgifterna ska duga för att förmå andra att företa förlustbringande dispositioner (se Jareborg m.fl., Brotten mot person och förmögenhetsbrotten, 2 uppl. 2015, s. 263). Det krävs alltså inte att skada verkligen har uppstått.

Efter att det hade blivit känt att Danske Banks filial i Estland hade problem med penningtvätt skedde en kraftig nedgång av värdet på Danske Banks aktie. Det uppstod en allmän oro på marknaden som pressade ned kursen även för aktier i andra banker med verksamhet i Baltikum. Eftersom Swedbank hade en stor marknadsandel i Baltikum, riktades marknads blickar dit. Marknadens oro återspeglades bl.a. i att Swedbanks aktiekurs sjönk med nästan sex procent när det amerikanska mediaföretaget Bloomberg i början av oktober 2018 publicerade felaktiga uppgifter om omfattningen i Estland av transaktioner som hade gjorts under åren 2008–2015 av vissa utländska – s.k. non resident – kunder. Trots att Bloomberg snabbt gick ut med en rättelse fortsatte Swedbanks aktie att sjunka i värde och sjönk under perioden 3–12 oktober med drygt elva procent.

Intresset inför Swedbanks tredje kvartalsrapport var alltså stort och nyhetsrapporteringen skedde även i en bredare krets av medier än normalt. Rapporteringen fokuserade i

stor utsträckning på penningtvättsfrågor. I flera fall fick den frågan större uppmärksamhet än att banken hade gjort ett starkt kvartalsresultat med en bruttovinst på drygt sju miljarder kronor som var klart bättre än vad bedömare hade räknat med.

Det fanns alltså ett stort intresse från marknaden kring de besked som Swedbank lämnade rörande penningtvättsfrågorna i samband med kvartalsrapporten. Med de lugnande besked som gavs steg också Swedbanks aktie något i värde den 23 oktober 2018. Åklagarna har argumenterat för att den påverkan som de vilseledande uppgifterna hade på värderingen av Swedbankaktien – i jämförelse med om Birgitte Bonnesen hade lämnat korrekta uppgifter – svarar mot det kursfall som skedde efter att Uppdrag gransknings program den 20 februari 2019 publicerades på Sveriges Televisions plattform för playtjänster och sändes samma kväll. Under två handelsdagar sjönk bankens aktiekurs med 23 procent. Hovrätten anser dock inte att det går att göra en sådan jämförelse, redan av det skälet att uppgifterna i programmet inte i alla avseenden svarade mot de förhållanden som Birgitte Bonnesens vilseledande uppgifter tog sikte på.

Det går alltså inte att närmare avgöra hur mycket de vilseledande uttalandena från Birgitte Bonnesen den 23 oktober 2018 påverkade bedömningen av Swedbanks ekonomiska ställning. Men med hänsyn till att penningtvättsfrågorna stod i marknadens och medias fokus vid den tidpunkten står det klart att en fara för sådan påverkan typiskt sett kan förknippas med uttalandena. Med andra ord leder vilseledande uppgifter av detta slag typiskt sett till en kurspåverkan. Det kursfall som följde på Uppdrag gransknings program i februari 2019 kan i sammanhanget tillmätas betydelse i så måtto att det ger ytterligare en fingervisning om hur känslig och betydelsefull frågan om penningtvätt var för värderingen av bankens aktie.

Sammanfattningsvis var de vilseledande uppgifter som Birgitte Bonnesen lämnade den 23 oktober 2018 ägnade att påverka bedömningen av Swedbank i ekonomiskt hänseende och därigenom medföra skada.

Har Birgitte Bonnesen handlat uppsåtligen eller av grov oaktsamhet?

Åklagarna har alltså förmått bevisa alla objektiva rekvisit som anges i svindleriparagrafen. För att gärningen ska vara brottslig krävs även att Birgitte Bonnesen har handlat uppsåtligen eller av grov oaktsamhet. Gärningen ska anses vara uppsåtlig om hon insåg att de uppgifter som hon lämnade var vilseledande och att uppgifterna var ägnade att påverka bedömningen av företaget i ekonomiskt hänseende och därigenom medföra skada. Det krävs alltså inte att hon hade för avsikt att orsaka skada. (Jfr Bäcklund m.fl., Brottsbalken, 20 maj 2024, version 24, JUNO, kommentaren till 9 kap. 9 §). Det följer av nu angiven lagkommentar att en verkställande direktör som omfattas av den personkrets som nämns i paragrafens andra stycket inte kan ursäkta sig med att hon i själva verket var okunnig om företagets angelägenheter. Däremot får en sådan okunnighet betydelse på så sätt att gärningen kan komma att bedömas som grovt oaktsam snarare än uppsåtlig.

Av utredningen framgår att Birgitte Bonnesen har varit välinformerad om de utredningar som banken låtit göra och som indikerade att det fanns transaktioner mellan kunder i Swedbank och Danske Bank som var misstänkta i ett penningtvättsperspektiv. Hon måste alltså ha insett att de uppgifter som hon lämnade i samband med den tredje kvartalsrapporten 2018 förmedlade en vilseledande bild av innebörd att det inte fanns några misstänkta penningtvättskopplingar till Danske Banks verksamhet i Estland. Birgitte Bonnesen har förklarat att hon tyckte att de transaktionsbelopp som redovisades i rapporten den 20 september – som ju gällde nämnda kopplingar – var tillfredsställande sedda i ljuset av Swedbanks totala marknadsandel. Men med tanke på det fokus som fanns på penningtvätsfrågor när uttalandena gjordes, den noggrant utarbetade kommunikationsplanen och den påverkan som Bloombergs felaktiga uppgifter tidigare samma månad hade haft på aktiekursen är det ändå ställt utom rimligt tvivel att hon insåg att de uppgifter som hon lämnade var ägnade att påverka värderingen av Swedbankaktien och därigenom medföra skada.

Birgitte Bonnesen har alltså utfört gärningen med s.k. insiktsuppsåt.

Ett eller flera brott?

Birgitte Bonnesen har gjort två vilseledande uttalanden den 23 oktober 2018 som har fått spridning den dagen och dagen efter. Uttalandena har ett sådant tidsmässigt nära samband att det finns anledning att bedöma dem som ett enda brott begånget den 23 och 24 oktober 2018 (jfr NJA 2019 s. 747 p. 18–21).

Rubricering

Svindleribrottet är indelat i olika svårhetsgrader. Vid bedömningen av om ett brott är grovt ska det enligt 9 kap. 9 § tredje stycket brottsbalken särskilt beaktas om gärningen har varit av större omfattning, kunnat medföra avsevärd skada eller annars varit av särskilt farlig art. Som framgått har åklagarna gjort gällande att samtliga dessa kvalifikationsgrunder förelegat i det här fallet.

Bedömningen av om gärningen har varit av större omfattning eller kunnat medföra avsevärd skada ska enligt lagens förarbeten ta sin utgångspunkt i den skada eller risk för skada som gärningen har inneburit för allmänheten. Det anges också att en kvalifikation av gärningen som grovt brott på någon av dessa båda grunder typiskt sett oftare bör kunna komma i fråga vid sådana fall av svindleri som riktar sig mot en bred krets av småsparare eller pensionssparare snarare än professionella ekonomiska aktörer. (Se prop. 2016/17:131 s. 64 och 100.)

I det här fallet innebar gärningen att vilseledande uppgifter lämnades om ett av de största bolagen på börsen med ett börsvärde som den 30 september 2018 uppgick till 246 miljarder kronor. Uppgifterna avsåg en fråga som hade central betydelse för värderingen av bolagets aktie. Eftersom uttalandena gjordes till Svenska Dagbladet och TT, fick de bred spridning inte bara bland professionella investerare utan även bland småsparare. För dem som med utgångspunkt i uttalandena investerade i aktien har uttalandena – beroende på när avyttring skett – medfört eller kunnat medföra en avsevärd skada.

Det ges inte någon ledning i förarbetena för hur bedömningen av gärningens omfattning är avsedd att skilja sig från bedömningen av att gärningen har kunnat medföra

avsevärd skada. Enligt förarbetena ska bedömningen i bägge fallen utgå från den risk för skada som gärningen har inneburit. Att det har funnits risk för en avsevärd skada framgår av det som hovrätten just konstaterat. Men om ”gärningens omfattning” ska ha någon självständig betydelse som kvalifikationsgrund, måste denna rimligen fyllas med någon innebörd utöver risken för skada. Enligt hovrätten ligger det då närmast till hands att beakta hur många uttalanden gärningen omfattar och under hur lång tid gärningen pågått. I detta fall handlar det om två uttalanden som gjorts under en och samma dag. Mot den bakgrunden kan det – trots att uttalandena har fått en omfattande spridning – inte sägas att gärningen har haft en betydande omfattning.

I förarbetena anges att en gärning kan vara av särskilt farlig art om den påverkar eller riskerar att påverka kreditmarknaden med åtföljande risker för samhällsekonomin (se a. prop. s. 100). Gärningen har i detta fall begåtts inom ramen för rikets största bank, som bedriver samhällsviktig verksamhet. Den har kunnat få stora samhällsekonomiska konsekvenser. Det är avgörande för att aktiemarknaden ska fungera och tillföras kapital att investerare kan sätta sin tillit till börsbolagens informationsgivning. Mot den bakgrunden bedömer hovrätten att gärningen har varit av särskilt farlig art.

En helhetsbedömning av omständigheterna vid gärningen – där det särskilt beaktas att gärningen har kunnat medföra avsevärd skada och att den varit av särskilt farlig art – leder till slutsatsen att brottet ska rubriceras som grovt svindleri.

Alternativyrkandet angående grov marknadsmanipulation

Åklagarna har gjort gällande att de uttalanden som Birgitte Bonnesen har gjort alternativt ska bedömas som grov marknadsmanipulation enligt 2 kap. 4 § första stycket 4 och tredje stycket lagen (2016:1307) om straff för marknadsmissbruk på värdepappersmarknaden.

Straffbestämmelserna gäller bl.a. i det fallet att den tilltalade har spridit information som ger falska eller vilseledande signaler avseende priset på ett finansiellt instrument. Det ges varken i lagtexten eller förarbetena någon närmare förklaring till vad som avses med falska eller vilseledande signaler. Straffbestämmelserna genomför artikel 5.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv nr 2014/57/EU av den 16 april 2014 om

straffrättsliga påföljder för marknadsmissbruk (marknadsmissbruksdirektiv). Av skäl 23 i direktivet framgår att tillämpningsområdet för direktivet kompletterar och säkerställer ett effektivt genomförande av bestämmelserna i marknadsmissbruksförordningen. Enligt artikel 12.1 c) i förordningen avses med marknadsmanipulation spridning av information genom medierna, inklusive internet, eller på annat sätt som ger eller kan förväntas ge falska eller vilseledande signaler om tillgång, efterfrågan eller priset på ett finansiellt instrument. Enligt skäl 47 i förordningen kan det kan röra sig om fabricering av uppenbart falsk information, men också om avsiktligt utelämnande av väsentliga fakta, liksom medvetet felaktig rapportering av information. Det har i doktrinen uttalats att det inte nödvändigtvis krävs att gärningspersonen har haft en sådan avsikt utan att även oavsiktlig marknadspåverkan täcks av förordningsbestämmelsen (se Ventoruzzo och Mock, *Market Abuse Regulation, Commentary and Annotated Guide*, 2 uppl., 2022, s. 420 och Hopper, *The EU Market Abuse Regime – is it fit for purpose?*, 2017, p. 17).

I förarbetena till 2016 års lag förutsågs att en gärning som utgör marknadsmanipulation också kan passa in under brottsbeskrivningen för svindleri, s.k. regelkonkurrens, och att regelkonkurrensen ska lösas genom att gärningsmannen döms enbart för svindleri (se prop. 2016/17:22 s. 407). Det är alltså inte aktuellt att i fråga om de uttalanden som befunnits vara straffbara som grovt svindleri döma Birgitte Bonnesen även för grov marknadsmanipulation. Det är också så som åklagarna har lagt upp åtalet. Frågan är i stället om något eller några av de uttalanden som hovrätten har ansett inte vara straffbara som grovt svindleri, eftersom de inte inneburit att Birgitte Bonnesen förmedlat vilseledande uppgifter enligt 9 kap. 9 § andra stycket brottsbalken, har gett vilseledande signaler enligt 2 kap. 4 § första stycket 4 i 2016 års lag. Åklagarna har hävdad att kravet på konkretion som gäller för en vilseledande uppgift enligt svindleriparagrafen inte är lika högt ställt för en vilseledande signal enligt 2016 års lag och pekat på att det primära syftet med den lagen är att värna marknadens integritet. Enligt dem träffar därför ”vilseledande signaler” enligt 2016 års lag fler fall än vad ”vilseledande uppgift” enligt brottsbalkens svindleriparagraf gör.

De åtal för marknadsmanipulation som har prövats i svenska domstolar har främst tagit sikte på sådana fall där vilseledande signaler har skett genom handel. Det finns också

exempel på mål där den tilltalade har tryckt upp kursen i ett bolag genom vilseledande rekommendationer och sedan avyttrat aktierna (s.k. pump and dump). Det finns – såvitt känt – inte något mål som rör en renodlad tillämpning av den fjärde punkten i det svenska straffstadgandet. Ett agerande kan dock vara straffbart som marknadsmanipulation även om det inte har innefattat börshandel (se prop. 2016/17:22 s. 406).

Straffbestämmelserna i 2016 års lag genomför på ett direktivsnära sätt reglerna i marknadsmissbruksdirektivet. Vad som menas med spridandet av information som ger falska eller vilseledande signaler avseende priset på ett finansiellt instrument måste därför tolkas konformt med reglerna i marknadsmissbruksdirektivet och i marknadsmissbruksförordningen, som direktivet kompletterar. Straffbestämmelserna i svindleriparagrafen och i 2016 års lag har stora likheter och kan träffa vilseledanden genom såväl positivt oriktiga uppgifter som utelämnande av viss information. Utifrån bestämmelsernas ordalydelse och syfte är det inte möjligt att som åklagarna har gjort gällande dra den generella slutsatsen att ”vilseledande signaler” enligt 2016 års lag skulle omfatta fler fall än ”vilseledande uppgift”. Hovrätten anser mot den bakgrunden att inte något av de uttalanden som inte befunnits innefatta spridning av en vilseledande uppgift enligt svindleriparagrafen innebär att Birgitte Bonnesen gett vilseledande signaler avseende priset på Swedbankaktien på sätt som avses i 2016 års lag. I enlighet med vad tingsrätten har kommit fram till ska Birgitte Bonnesen alltså frikännas från åtalet för grov marknadsmanipulation. Tingsrättens dom ska därför inte ändras i denna del.

Sammanfattning av åtalet för grovt svindleri eller grov marknadsmanipulation

Tingsrättens dom ska alltså såvitt den avser åtalet för grovt svindleri eller grov marknadsmanipulation ändras på det sättet att Birgitte Bonnesen döms för ett fall av grovt svindleri.

Åtalet för obehörigt röjande av insiderinformation

Bakgrunden till den åtalade händelsen var att tv-producenten Axel Gordh Humlesjö på Sveriges Televisions program Uppdrag granskning den 13 februari 2019 skickade ett e-postmeddelande till Swedbanks kommunikationsavdelning. E-postmeddelandet hade rubriken ”Uppdrag Granskning, SVT 1 – 20/2 2019”. I meddelandet skrev Axel Gordh

Humlesjö att Sveriges Television som part i ett internationellt samarbete hade tagit del av transaktionsdata gällande flera svenska storbanker, däribland Swedbank. Han uppgav också att Uppdrag granskning hade kartlagt delar av transaktionsunderlaget och kommit till åtta slutsatser; *att* Swedbank, liksom Danske Bank, haft en stor non resident-portfölj (och även en HRNR-grupp), *att* många av dessa kontohavare saknade synlig affärsverksamhet, *att* många av Swedbanks kontohavare eller deras motparter var skrivna på adresser som förekommer i rapporter kring korruption och penningtvätt och att över 1 200 kontohavare (i Swedbank eller motparter i en annan bank) delade adress med andra bolag, *att* ett flertal kontohavare i Swedbank, eller deras motparter i annan bank, fanns omnämnda i tidigare penningtvättshärvor, *att* Uppdrag granskning bland kontohavare såg tecken på falska årsredovisningar samt transaktioner till vilande bolag, *att* flera av de mest väldokumenterade målvakterna fanns i bolag som hade konto i Swedbank eller hos Swedbanks motparter, *att* pengar från Magnitskijaffären, det väldokumenterade skattebedrägeriet, slussades in i Swedbank, *och att* Uppdrag granskning hade granskat de 50 kontohavare i Swedbank som drog på sig flest varningsflaggor för misstänkt penningtvätt och kommit fram till att dessa 50 konton omsatte motsvarande 40 miljarder kronor. E-postmeddelandet avslutades med att man ville intervjua Birgitte Bonnesen i egenskap av verkställande direktör om slutsatserna i kartläggningen.

Den 15 februari 2019 genomförde Uppdrag granskning i Swedbanks besöksentré en konfrontativ intervju med bankens kommunikationschef Gabriel Francke Rodau där frågor ställdes om bankens verksamhet i Baltikum. I intervjun var Gabriel Francke Rodaus huvudsakliga budskap att Swedbank arbetade aktivt med att övervaka transaktioner i banken för att upptäcka kriminell verksamhet. Han bekräftade också att Swedbank hade identifierat misstänkt penningtvätt och att det då ska ha anmälts till finanspolisen. Han kommenterade inte vilka belopp som det handlat om. Han ville inte heller kommentera Uppdrag gransknings påstående i intervjun att pengar från Magnitskijfallet hade slussats till ett femtiotal konton i Swedbank.

Tidigt på morgonen den 18 februari 2018 kontaktades Swedbanks kommunikationsavdelning på nytt av Uppdrag granskning och man informerades då om att en andra del i Uppdrags gransknings serie om penningtvätt i Baltikum skulle sändas den 27 februari

2019. I e-postmeddelandet ställdes frågor om ett antal bolag och bolagskluster som vid granskningen dragit på sig flest riskindikationer och som hade säte i kända offshore-jurisdiktioner. Utredningen i målet ger inte stöd för att Birgitte Bonnesen hade fått information om det andra e-postmeddelandet från Uppdrag granskning när ägarmötet hölls samma morgon, men att hon åtminstone på ett övergripande plan kände till de slutsatser som Uppdrag granskning någon vecka tidigare hade skickat med e-post till kommunikationsavdelningen.

Som tingsrätten har konstaterat informerade Birgitte Bonnesen i slutet av ägarmötet som inleddes den 18 februari kl. 10.00 om att Uppdrag granskning skulle sändas två dagar senare. På de skäl som tingsrätten angett är det utrett vad hon berättade om på mötet. Det är alltså styrkt att det som hon uppgav sammantaget motsvarar det som åklagarna har påstått, nämligen att Uppdrag granskning den 20 februari 2019 skulle handla om penningtvätt i Swedbanks estländska verksamhet, att en representant för Swedbank blivit intervjuad och att intervjun inte hade gått bra samt att banken inte skulle komma väl ut i programmet. I likhet med vad tingsrätten har funnit är det också utrett att Birgitte Bonnesen dessutom uppgav att inget nytt skulle framkomma i programmet och att banken hade full kontroll på penningtvättsfrågan.

Enligt 2 kap. 3 § första stycket första meningen lagen om straff för marknadsmissbruk på värdepappersmarknaden döms den som röjer insiderinformation, utom i de fall då röjandet sker som ett normalt led i fullgörande av tjänst, verksamhet eller åliggande, för obehörigt röjande av insiderinformation. Det framgår av paragrafens andra stycke att om informationen blir allmänt känd samtidigt med att den röjs, eller om gärningen är ringa döms det inte till ansvar. Paragrafen genomför artiklarna 4 och 7.3 i marknadsmissbruksdirektivet. Det direktivet föregicks av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/6/EG av den 28 januari 2003 om insiderhandel och otillbörlig marknadspåverkan (marknadsmissbruk), som numera alltså är upphävt. I de avseenden som är aktuella i detta fall motsvarar den nu gällande regleringen 2003 års direktiv.

För att Birgitte Bonnesen ska kunna dömas för obehörigt röjande av insiderinformation krävs för det första att den information som hon och banken hade var insiderinformation.

Vad som är insiderinformation regleras i artikel 7 i marknadsmissbruksförordningen. Av artikelns första punkt ledet a framgår att med insiderinformation avses information av specifik natur som inte har offentliggjorts, som direkt eller indirekt rör en emittent eller ett finansiellt instrument och som, om den offentliggjordes, sannolikt skulle ha en väsentlig inverkan på priset på detta finansiella instrument. I punkten 2 anges att informationen anses vara av specifik natur om den anger omständigheter som föreligger eller rimligtvis kan komma att föreligga eller en händelse som har inträffat eller som rimligtvis kan förväntas inträffa och om denna information är tillräckligt specifik för att göra det möjligt att dra slutsatser om omständigheternas eller händelsens potentiella effekt på priset på det finansiella instrumentet. Enligt punkten 4 ska det vara fråga om information som, om den offentliggjordes, sannolikt skulle ha en väsentlig inverkan på priset på ett finansiellt instrument och som en förnuftig investerare sannolikt skulle utnyttja som en del av grunden för sitt investeringsbeslut.

Den 20 februari 2019 tog Swedbanks kommitté för hantering av insiderinformation ställning till om informationen från Uppdrag granskning, det som framkom i Uppdrag gransknings program eller det förhållandet att Uppdrag granskning hade undersökt Swedbanks verksamhet utgjorde insiderinformation. Kommittén bedömde att så inte var fallet. I det tidigare nämnda beslutet av disciplinnämnden vid Nasdaq Stockholm kom nämnden fram till att de två e-postmeddelanden som Uppdrag gransknings redaktion hade skickat till banken den 13 och 18 februari 2019 utgjorde insiderinformation enligt artikel 7.1 a) i marknadsmissbruksförordningen. Hovrätten gör inte någon annan bedömning än disciplinnämnden i den frågan.

Hovrätten konstaterar att e-postmeddelandet den 13 februari 2019 innehöll information om att Uppdrag granskning skulle sändas den 20 februari. Denna information var alltså insiderinformation. Den ytterligare information som Birgitte Bonnesen lämnade vid ägarmötet om att programmet skulle handla om penningtvätt i Swedbanks estländska verksamhet, att en representant för banken hade blivit intervjuad, att utfallet av intervjun inte var bra och att banken inte kom väl ut i programmet har en sådan koppling till den information som framkom i e-postmeddelandet att även den utgjorde insiderinformation *för banken*, eftersom banken genom de uppräknade slutsatserna från

Uppdrag granskning i e-postmeddelandet hade fått betydligt mer information om programmets inriktning – och därmed ett större sammanhang – än vad Birgitte Bonnesen senare upplyste om vid ägarmötet den 18 februari. Det har i sammanhanget begränsad betydelse att utredningen talar för att man hos Swedbank trodde att programmet även skulle handla om andra svenska banker.

Vid ställningstagande till om Birgitte Bonnesen obehörigen röjde insiderinformation vid ägarmötet ska dock bedömas inte den samlade information som hon och banken vid den tidpunkten förfogade över, utan – som tingsrätten konstaterat – den information som hon faktiskt förmedlade till ägarrepresentanterna. Bedömningen ska även i denna situation ta sikte på om informationen var av så specifik natur att den utgjorde insiderinformation; jfr EU-domstolens dom den 15 mars 2022 i mål C-302/20 A mot Autorité des marchés financiers (AMF) som rörde frågan om information var av specifik natur, när en journalist hade lämnat information till två personer om den förestående publiceringen av två artiklar som återgav rykten om offentliga uppköpserbjudanden avseende värdepapper i två börsbolag.

Som redovisats ovan krävs, för att informationen ska kunna anses vara av specifik natur, för det första att den anger omständigheter som föreligger eller rimligtvis kan komma att föreligga eller en händelse som har inträffat eller rimligtvis kan förväntas inträffa. För det andra ska denna information vara tillräckligt specifik för att göra det möjligt att dra slutsatser om omständigheternas eller händelsens potentiella effekt på priserna på berörda finansiella instrument.

Det stod när informationen lämnades klart för Birgitte Bonnesen att programmet skulle sändas och att intervjun inte hade gått bra. Informationen avsåg alltså en händelse som rimligtvis kunde förväntas inträffa. Frågan blir då om den information som lämnades om programmet var tillräckligt specifik för att göra det möjligt att dra slutsatser om informationens potentiella effekt på Swedbanks aktiekurs.

EU-domstolen har i det ovan nämnda rättsfallet uttalat sig om tillämpningen av 2003 års marknadsmissbruksdirektiv, men rättsfallet har ändå bäring på den reglering som

hovrätten nu har att tillämpa. Informationen avsåg i det fallet den förestående publiceringen av två tidningsartiklar som återgav ett marknadsrykte angående två börsbolag. Utifrån de omständigheter som gällde i det målet pekade EU-domstolen ut vilka omständigheter som var relevanta, i den mån uppgifter om dessa lämnats före publiceringen av artiklarna. I målet var det relevant att det i tidningsartikeln skulle anges vilket pris som skulle komma att betalas för ett värdepapper i samband med ett eventuellt offentligt uppköpserbjudande. Av betydelse var också identiteten på den journalist som skrev artikeln och namnet på den tidning där artikeln skulle publiceras. När det gäller den faktiska inverkan som publiceringen hade på priset på de värdepapper som den avser kan en sådan inverkan visserligen utgöra bevisning i efterhand för att informationen är av specifik natur, men detta räcker inte i sig, i avsaknad av en prövning av andra uppgifter som var kända eller offentliggjorda före nämnda publicering, för att fastställa en sådan specifik natur.

Av EU-domstolens dom följer alltså att det är av betydelse vilket mediaföretag som kommer att sända ett program. Den uppgiften gör det, enligt EU-domstolen, möjligt att dra en slutsats angående den effekt som sändandet av programmet kommer att få. Detta eftersom uppgiften, enligt domstolen, påverkar trovärdigheten av de uppgifter som lämnas. Det förhållandet att det i förevarande mål handlar om ett mycket välkänt tv-program för undersökande journalistik som i regel har en mycket stor publik och får ett stort genomslag talar för att uppgifterna, utifrån EU-domstolens prövningskriterier, skulle kunna vara av specifik natur. Hänsyn måste också tas till den "bankfrossa" som hade rått på börsen efter Danske Banks rapport i september 2018 och det intresse som marknaden hade visat för om de svenska bankerna befann sig i motsvarande situation. Det förhållandet att Uppdrag granskning skulle sända ett program där frågor skulle ställas till Swedbank på det temat måste därför ha lett till funderingar hos ägarrepresentanterna kring eventuell påverkan på Swedbanks aktiekurs.

I EU-domstolens avgörande var det för frågan om informationen var av specifik natur relevant att informationen avsåg vilka uppgifter som skulle publiceras i en tidningsartikel om vilket pris som enligt ett marknadsrykte skulle betalas för ett värdepapper i samband med ett eventuellt offentligt uppköpserbjudande. Informationen om artikelns

innehåll var alltså jämförelsevis konkret och kunde göra det möjligt för informationsmottagarna att ta ställning till vilken kurspåverkan som informationen kunde ha. Situationen är annorlunda i förevarande mål, eftersom det inte framkommit att aktieägarna fick någon närmare information om vad programmet skulle handla om. Aktieägarna fick t.ex. inte veta vilka frågor som hade ställts vid intervjun eller vad som påstods om Swedbanks inblandning i misstänkt penningtvätt eller vilken omfattning det var fråga om. Någon information om de slutsatser som Uppdrag granskning hade presenterat i sitt e-postmeddelande den 13 februari 2019 gavs inte heller. Avsaknaden av konkretion i de uppgifter som Birgitte Bonnesen lämnade talar därför emot att uppgifterna skulle vara av specifik natur.

En särskild svårighet vid ställningstagandet till om informationen var av specifik natur är att den delvis var felaktig. Birgitte Bonnesen gav inte bara det felaktigt lugnande beskedet att banken hade kontroll på situationen. Hon sade också att det som kom fram inte var något nytt. Vad hon menade med detta är oklart sett i ljuset av att Gabriel Francke Rodau vid intervjun hade konfronterats med transaktionslistor och en lista med 50 varningsflaggade kunder, som denne då förklarade sig inte känna till. Birgitte Bonnesen hade ju inte heller full inblick i vad programmet skulle handla om. Som tingsrätten är inne på måste det ha legat närmast till hands för ägarrepresentanterna att uppfatta hennes budskap som att det inte skulle komma fram något som inte redan var känt för marknaden och som kunde ha någon påtaglig betydelse för börskursen. Det budskapet måste rimligen ha väckt frågor hos ägarrepresentanterna – det fanns ju knappast anledning för ett granskande tv-program att ta upp redan kända förhållanden. Det torde dock ha varit i princip omöjligt för ägarrepresentanterna att förutse den kraftiga kurspåverkan – en nedgång med 23 procent sett över två handelsdagar – som programmet faktiskt fick. Det framgår visserligen av EU-domstolens avgörande att senare kurspåverkan kan utgöra bevisning i efterhand för att informationen var av specifik natur, men att sådan kurspåverkan i sig inte är tillräcklig för att fastställa att informationen var av specifik natur.

Hovrätten konstaterar vid en sammantagen bedömning att den information som Birgitte Bonnesen lämnade vid ägarmötet den 18 februari 2019 saknade konkreta upp-

gifter om vad granskningen skulle bestå i. Detta i förening med att informationen innehöll ett felaktigt lugnande besked innebär att informationen inte var av så specifik natur att det var möjligt att dra slutsatser om dess potentiella effekt på Swedbanks aktiekurs. I likhet med tingsrätten anser hovrätten därför att Birgitte Bonnesen ska frikännas från åtalet för obehörigt röjande av insiderinformation.

Tingsrättens dom ska alltså inte ändras i denna del.

Påföljd

Som anges i tidigare avsnitt ska Birgitte Bonnesen alltså dömas för ett fall av grovt svindleri.

Straffskalan för grovt svindleri är fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömande av brottets straffvärde ska rätten beakta bl.a. den skada eller fara som gärningen inneburit, vad den tilltalade insett eller borde ha insett om detta samt de avsikter eller motiv som han eller hon haft (29 kap. 1 § andra stycket första meningen brottsbalken).

Allt talar för att Birgitte Bonnesen gjorde de vilseledande uttalandena med bankens bästa för ögonen. Hon agerade också utifrån den kommunikationsplan som hade utarbetats av bankens anställda och som hon gentemot banken haft en skyldighet att hålla sig till. Det ska dock framhållas att hon på ett övergripande plan var delaktig i arbetet med planen och dessutom i sin roll som verkställande direktör både kunde påverka och var ytterst ansvarig för denna. Vidare ska det beaktas att hon inte hade någon direkt egen vinning av brottet.

Åklagarna har gjort gällande att Birgitte Bonnesens vilseledande uttalanden har ingått i en konsekvent strategi från hennes och bankens sida att undanhålla de verkliga förhållandena – sådana som de kom till uttryck i bankens interna rapporter – inte bara från marknaden och allmänheten utan även från bankens styrelse, Finansinspektionen och den amerikanska myndigheten New York State Department of Financial Services

(DFS). Frågan om det brott som Birgitte Bonnesen nu döms för har utgjort ett led i en sådan strategi har betydelse för bedömningen av brottets straffvärde. Åklagarna har påstått att Swedbank i oktober 2018 brast i sin informationsgivning till Finansinspektionen bl.a. avseende bankens rapport från den 20 september samma år när inspektionen efter att ha tagit del av intervjun med Gabriel Francke Rodau i Dagens industri den 4 oktober 2018 begärde att få del av rapporten. De har även påstått att Swedbanks svar på en begäran från DFS i februari 2018 om upplysningar rörande Swedbanks ”global operations” i vissa penningtvätsrelaterade frågor medvetet utformades på ett snävt sätt för att inte behöva redovisa de problem som fanns i de baltiska dotterbankerna. Omfattande bevisning har åberopats av båda parterna i dessa två frågor. Enligt hovrättens uppfattning ger utredningen inte stöd för att Birgitte Bonnesen skulle ha varit involverad i de olika turerna i respektive ärende – som ju låg på Compliances bord och inte på verkställande direktörens – på ett sätt som motiverar att de får betydelse för bedömningen av straffvärdet. Det har också framkommit att Finansinspektionens handläggare i dialog med Compliance godtog att rapporten som sådan inte skickades in. Vidare kunde förfrågan från DFS tolkas på två sätt – som att den gällde hela Swedbankkoncernen eller som att den endast gällde Swedbank AB. De baltiska dotterbankerna undantogs av banken efter samråd med en amerikansk advokatbyrå som anlits för att tolka begäran från DFS. Banken redovisade i sitt svar på ett tydligt sätt att dotterbankerna inte omfattades av svaret och det fanns därför möjlighet för DFS att begära en komplettering från banken om tillsynsmyndigheten hade en annan syn i frågan. När det slutligen gäller informationsgivningen till Swedbanks styrelse – som Birgitte Bonnesen i egenskap av verkställande direktör har varit involverad i – talar utredningen starkt för att styrelsen i allt väsentligt hölls kontinuerligt informerad om bankens arbete mot penningtvätt. Utredningen ger mot denna bakgrund inte tillräckligt stöd för att Birgitte Bonnesens vilseledande uttalanden den 23 oktober 2018 skulle ha ingått i någon strategi av det slag som åklagarna har påstått.

Störst vikt vid bestämmande av brottets straffvärde ska fästas vid den fara som gärningen inneburit. De vilseledande uppgifterna har fått stor spridning och har avsett en fråga som varit av central betydelse för bedömningen av aktien i ett av Sveriges största börsbolag och landets största bank. Gärningen, som har begåtts med insiktsuppsåt, har riskerat att orsaka avsevärd skada för småsparare och professionella investerare – även

om det aldrig varit Birgitte Bonnesens avsikt att orsaka sådan skada. I förlängningen har gärningen också kunnat få stora samhällsekonomiska konsekvenser. Det kan slutligen tilläggas att det har avgörande betydelse för kapitalanskaffningen till aktiemarknaden att investerare kan sätta sin tillit till börsbolagens informationsgivning.

Även om flera av de försvårande omständigheter som har angetts ovan redan har beaktats vid bestämmande av brottets rubricering, har gärningen inneburit en sådan fara att det även får ett kraftigt genomslag på brottets straffvärde. Straffvärdet motsvarar därför fängelse i ett år och sex månader.

Vid straffmätningen ska rätten, utöver brottets straffvärde, i skälig omfattning beakta om den tilltalade till följd av hög ålder eller dålig hälsa skulle drabbas oskäligt hårt av ett straff utmätt efter brottets straffvärde (29 kap. 5 § första stycket 2 brottsbalken). Frågan om rena åldershänsyn kan i regel aktualiseras först när den tilltalade är några år äldre än 65 år och då främst vid förhållandevis långvariga fängelsestraff (se rättsfallet NJA 2017 s. 138, i vilket en 70-årig tilltalads ålder inte ansågs utgöra skäl för att vid straffmätningen frångå ett straffvärde som motsvarade sex månaders fängelse). Birgitte Bonnesen är 68 år gammal, vilket inte är en så hög ålder att den i sig bör beaktas vid straffmätningen. Det har heller inte framkommit att hon till följd av sin ålder i förening med någon form av dålig hälsa skulle drabbas oskäligt hårt av ett straff utmätt efter brottets straffvärde.

En annan omständighet som i skälig omfattning ska beaktas vid straffmätningen är om en i förhållande till brottets art ovanligt lång tid har förflutit sedan brottet begicks (s.k. sen lagföring, se 29 kap. 5 § första stycket 3 brottsbalken). Det är främst tiden mellan brott och slutlig dom som har relevans (se NJA 2015 s. 417). Enligt förarbetena måste skillnad göras mellan olika typer av brott. Att fyra år har förflutit från en stöld kan tala för en inte frihetsberövande påföljd, medan det däremot ofta inte gör det vid ett skattebrott, där ju mer regelmässigt långa tider förflyter på grund av överklaganden i skattefrågan m.m. (Se prop. 1987/88:120 s. 95.) Det har visserligen gått nästan sex år sedan det nu aktuella brottet begicks. Med hänsyn till att det varit fråga om svårutredd brottslighet och en mycket omfattande förundersökning har det dock enligt hovrätten inte gått en ovanligt lång tid sedan brottet begicks. Det har alltså inte förekommit någon

sen lagföring som påverkar påföljden. Inte heller har det varit fråga om någon långsam handläggning som inneburit en kränkning av rätten till rättegång inom skälig tid enligt 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen respektive artikel 6.1 i Europakonventionen.

Vid straffmätningen ska rätten vidare beakta om den tilltalade förorsakas men till följd av att han eller hon på grund av brottet blir eller kan antas bli avskedad eller uppsagd från anställning eller drabbas av annat hinder eller synnerlig svårighet i yrkes- eller näringsutövning (29 kap. 5 § första stycket 6 brottsbalken). Birgitte Bonnesen fick lämna sin anställning som verkställande direktör en kort tid efter de händelser som åtalet avser. Entledigandet var dock inte knutet till de åtalade gärningarna. Det finns därför inte förutsättningar för att på den angivna grunden sätta ned straffet. Entledigandet får emellertid anses ha ett så pass nära samband med det brott som Birgitte Bonnesen döms för att det ändå finns utrymme för att beakta detta inom ramen för det allmänt formulerade billighetsskäl som anges i 29 kap. 5 § första stycket 8 brottsbalken. Hovrätten anser alltså att entledigandet påkallar att Birgitte Bonnesen får ett lägre straff än vad brottets straffvärde motiverar.

Efter att billighetsskäl beaktats motsvarar längden av det straff som ska dömas ut om fängelse väljs som påföljd – det s.k. straffmättningsvärdet – ett år och tre månader. När straffmättningsvärdet är så högt, finns det en presumtion för att påföljden bestäms till fängelse (se bl.a. NJA 2014 s. 559). Det finns inte några omständigheter i Birgitte Bonnesens fall som bryter den presumtionen. Påföljden ska därför bestämmas till fängelse och straffets längd till ett år och tre månader.

Rättegångskostnader i hovrätten

Birgitte Bonnesen har yrkat ersättning av allmänna medel för sina rättegångskostnader i hovrätten med 3 181 383 kr inklusive mervärdesskatt. I beloppet ingår bl.a. ersättning för ombudsarvode avseende 718 timmars arbete á 3 500 kronor exklusive mervärdesskatt. Försvararna har förklarat att av de yrkade rättegångskostnaderna i hovrätten fördelar sig arbetet på det sättet att 29 timmar av den nedlagda tiden avser åtalet för obehörigt röjande av insiderinformation och övrig nedlagd tid avser åtalet för grovt svindleri alternativt grov marknadsmanipulation.

Åklagarna har getts tillfälle att yttra sig över rättegångskostnadsyrkandet och fört fram att de har lagt ned motsvarande tid som försvararna. De har mot den bakgrunden bedömt att den ersättning för rättegångskostnader som Birgitte Bonnesen har yrkat i hovrätten är skälig.

Hovrätten anser att det med hänsyn till att målet har varit omfattande och dessutom rört komplicerade ekonomiska och rättsliga frågor har funnits fog för Birgitte Bonnesen att anlita två stycken särskilt kvalificerade försvarare (jfr NJA 2015 s. 62).

Redan i tingsrätten åberopade Birgitte Bonnesen omfattande skriftlig bevisning som har gått igenom under sakframställningen här. Dessutom har i hovrätten åberopats ny skriftlig bevisning och ett längre förhör med ett nytt vittne. Målet har omfattat 12 huvudförhandlingsdagar med en sammanlagd förhandlingstid om 61 timmar och sammanträde för hänvisning i 12 dagar (sammanlagt 62,5 timmar). Enligt hovrätten har den tid som försvararna lagt ned i hovrätten varit skälig. Utifrån det kostnadsläge som gäller för jurister som är verksamma inom aktuellt rättsområde framstår också den begärda timkostnaden som marknadsmässig.

Frågan blir då i vilken utsträckning som Birgitte Bonnesen ska tillerkännas ersättning av allmänna medel för sina försvararkostnader med tanke på att hon döms för ett fall av grovt svindleri, men frikänns från åtalet i övrigt.

Enligt 31 kap. 2 § första stycket rättegångsbalken kan rätten besluta att en tilltalad som frikänns i ett mål där åklagaren för talan få ersättning av allmänna medel för sina kostnader för försvarare och för bevisning i rättegången, under förutsättning att kostnaderna skäligen varit motiverade för att den tilltalade skulle kunna ta tillvara sin rätt. Om den tilltalade åtalas för flera brott och åtalet beträffande något brott ogillas, kan han eller hon få ersättning för sina kostnader i den delen även om han eller hon fälls till ansvar för annat brott (jfr NJA II 1943 s. 402). Utgångspunkten för bedömningen av om en dom är fällande eller frikännande är om den tilltalade kan anses ha gjort sig skyldig till ett brott som upptar de av åklagaren påstådda gärningsmomenten (se NJA 2021 s. 570).

Hovrätten konstaterar till att börja med att Birgitte Bonnesen har rätt till ersättning av allmänna medel avseende det arbete som här har lagts ned för att försvara sig mot åtalet för obehörigt röjande av insiderinformation. När det gäller åtalet för grovt svindleri alternativt grov marknadsmanipulation är det inte möjligt att särskilja försvararkostnadernas fördelning på de tre olika gärningstillfällen som åtalet avser (den 23 och 24 oktober 2018, den 29 januari 2019 och den 20 februari 2019). Försvararkostnaderna i hovrätten i dessa delar bör därför fördelas lika på vart och ett av de åtalade gärningstillfällena. Det innebär att Birgitte Bonnesen i dessa delar för arbete har rätt till ersättning av allmänna medel motsvarande ca två tredjedelar av försvararkostnaderna här, dvs. 459 timmar. Sammantaget tillerkänns hon därför ersättning för ombudsarvode med 1 708 000 kr exklusive mervärdesskatt, motsvarande 488 timmars arbete. Hon ska också tillerkännas ersättning för kostnader motsvarande ca två tredjedelar av kostnaderna för utlägg, vilket blir 21 400 kr exklusive mervärdesskatt.

Rättegångskostnader i tingsrätten

Eftersom Birgitte Bonnesen frikändes i tingsrätten, tillerkändes hon med tillämpning av 31 kap. 2 § första stycket rättegångsbalken ersättning av allmänna medel för sina rättegångskostnader med 9 189 225 kr och 4 585,28 euro. Totalbeloppet inkluderade mervärdesskatt. I tingsrätten hade Birgitte Bonnesen yrkat ersättning för ombudsarvode motsvarande 2 305,5 timmars arbete. Tingsrätten satte ned ersättningen för ombudsarvode med motsvarande 208,5 timmars arbete.

Försvararna har förklarat att av de yrkade rättegångskostnaderna i tingsrätten fördelade sig arbetet på det sättet att 121 timmar av den nedlagda tiden avsåg åtalet för obehörigt röjande av insiderinformation och övrig nedlagd tid avsåg åtalet för grovt svindleri alternativt grov marknadsmanipulation.

Hovrätten ska självant pröva tingsrättens beslut att enligt 31 kap. 2 § rättegångsbalken tillerkänna Birgitte Bonnesen ersättning av allmänna medel (se NJA 1994 s. 515 och NJA 2023 s. 29 I). Kostnaderna för rättegången i tingsrätten ska fördelas med hänsyn till sakens utgång i hovrätten.

Birgitte Bonnesen har i hovrätten yrkat fullt bifall till sitt rättegångskostnadsyrkande i tingsrätten. Hovrätten har därför – i de delar hon även här frikänts från åtalet – att ta ställning till om hon har rätt till ytterligare ersättning av allmänna medel.

Hovrätten delar Birgitte Bonnesens uppfattning att vad som utgör skäligt arvode för hennes privata försvarare ska bestämmas enligt allmänna syssломannarättsliga principer (se NJA 2015 s. 62). En konsekvens av detta får anses vara att det inte krävdes av Birgitte Bonnesen att hon för att få ersättning för sin ombudskostnad, i detalj redogjorde för det arbete som utförts, vare sig i fråga om nedlagd tid eller beträffande vidtagna åtgärder (jfr NJA 1997 s. 854, som gällde frågan huruvida rättegångskostnad med tillämpning av 18 kap. 8 § rättegångsbalken varit skäligen påkallad för tillvaratagande av partens rätt). Hovrätten finner alltså – i motsats till tingsrätten – inte skäl att invända mot de arbetsredogörelser som försvararna lade fram i tingsrätten. Trots detta instämmer hovrätten – med ett undantag rörande arbete som hänför sig till åtalet för obehörigt röjande av insiderinformation – i den slutsats som tingsrätten kom till i fråga om skäligheten av rättegångskostnaderna där.

Eftersom Birgitte Bonnesen nu döms för ett fall av grovt svindleri, ska hennes ersättning för kostnader i tingsrätten som belöper på arbete med försvaret mot åtalet för grovt svindleri alternativt grov marknadsmanipulation sättas ned enligt samma principer som hovrätten har kommit fram till rörande rättegångskostnaderna i hovrätten. Det innebär att hon har rätt till ersättning för arbete som avser försvaret mot åtalet för grovt svindleri eller grov marknadsmanipulation med 4 655 000 kr exklusive mervärdesskatt, motsvarande 1 330 timmars arbete. Hon har också rätt till ersättning med 3 056 euro som avser utlägg för vittnesbevisning avseende denna åtalspunkt.

I ett avseende gör hovrätten en annan bedömning än tingsrätten. Det gäller den nedläggning som tingsrätten har gjort avseende 20 timmars arbete avseende försvaret mot åtalet för obehörigt röjande av insiderinformation. I den delen konstaterade tingsrätten att försvaret hade åberopat omfattande muntlig bevisning, men att den gällt förhållandevis lättutredda förhållanden och att bevisningen i vart fall delvis framstod som obehövlig. Eftersom tingsrätten inte avvisade bevisningen, var det inte motiverat att

sätta ned ersättningen på denna grund (jfr NJA 2010 s. 151). Även i övrigt framstår den begärda ersättningen som skälig. Birgitte Bonnesen har därför rätt till ersättning för ombudsarvode motsvarande ytterligare 20 timmars arbetstid.

Det innebär att Birgitte Bonnesen rörande sina kostnader som avser försvaret mot åtalet för obehörigt röjande av insiderinformation har rätt till ersättning av allmänna medel för ombudsarvode med 423 500 kr exklusive mervärdesskatt. Hon har även rätt till ersättning för utlägg med 14 850 kr som avser kostnader för vittnesbevisning som avser denna åtalspunkt.

Det som tingsrätten har beslutat om ersättning för rättegångskostnader ska ändras i enlighet med detta.

Eftersom det samlade utfallet av hovrättens prövning är att tingsrättens beslut ändras på det sättet att Birgitte Bonnesen tillerkänns en lägre ersättning av allmänna medel för rättegångskostnader i tingsrätten, finns det inte anledning att enligt 52 kap. 7 § rättegångsbalken före beslutet i rättegångskostnadsdelen kommunicera hennes överklagande med Justitiekanslern som i hovrätten annars kan träda in som part i fråga om ersättning av allmänna medel till en enskild part.

Avgift till brottsofferfonden

Eftersom fängelse ingår i straffskalan för det brott som Birgitte Bonnesen döms för ska hon enligt lagen (1994:419) om brottsofferfond betala en avgift till brottsofferfonden enligt den lydelse av den aktuella lagen som gällde vid tidpunkten för brottet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B
Överklagande senast 2024-10-08

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Sven Johannisson, Erik Tiberg, referent, och Åsa Andersson samt nämndemännen Ida Kvarnström Håkansson och Annika Sandström (skiljaktig).

Skiljaktig mening, se nästa sida.

SKILJAKTIG MENING I HOVRÄTTEN

Nämndemannen Annika Sandström är skiljaktig i påföljdsdelen och anför följande.

Jag ansluter mig till vad majoriteten anfört om den fara som gärningen inneburit. Jag vill dock vid straffvärdesbedömningen fästa större vikt än majoriteten vid att Birgitte Bonnesens gjorde uttalandena helt i enlighet med den kommunikationsplan som banken hade tagit fram inför kvartalsrapporten i oktober 2018 – en plan som hon haft att följa vid kontakterna med media – samt att gärningen inte syftade till någon egen vinning. Mot den bakgrunden motsvarar straffvärdet enligt min mening inte mer än ett års fängelse.

Jag instämmer i majoritetens bedömning av de olika billighetsskälerna enligt 29 kap. 5 § brottsbalken. Vid straffmätningen ska alltså beaktas att Birgitte Bonnesen fick lämna sin anställning. Straffmätningens värde motsvarar tio månaders fängelse. Vid ett sådant straffmätningens värde och med beaktande av att Birgitte Bonnesen är tidigare ostraffad och att det inte heller finns något annat skäl som talar för fängelse kan påföljden bestämmas till villkorlig dom i förening med 180 dagsböter. Med hänsyn till hennes ekonomiska förhållanden ska varje dagsbot uppgå till 1 000 kr.

I övrigt är jag ense med majoriteten.

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
AVDELNING 5

Dom
Meddelad i Stockholm
2023-01-25

Målnummer
B 84-22

Parter och domslut

Birgitte Bonnesen

Parter

Tilltalad

BIRGITTE Bonnesen, 19560518-1824
Lyngsåsa 11 Lgh 1001, 137 70 Dalarö
Medborgarskap: Danmark

Försvare

Advokat Christina Bergenstein
Advokatfirman SSW HB
Fleminggatan 17, 6 tr, 112 26 Stockholm

Försvare

Advokat Per E Samuelson
Advokatfirman SSW HB
Fleminggatan 17, 6 tr, 112 26 Stockholm

Åklagare

Chefsåklagare Thomas Langrot och Vice chefsåklagare Ted Murelius
Ekobrottsmyndigheten
Finansmarknadskammaren
Box 820, 101 36 Stockholm

Domslut

Åtal som Birgitte Bonnesen frikänns från

Grov marknadsmanipulation, 2 kap 4 § 1 st 4 p och 3 st lagen (2016:1307) om straff för marknadsmissbruk på värdepappersmarknaden, 2019-01-29, Sverige

Grov marknadsmanipulation, 2 kap 4 § 1 st 4 p och 3 st lagen (2016:1307) om straff för marknadsmissbruk på värdepappersmarknaden, 2019-02-20, Sverige

Grov marknadsmanipulation, 2 kap 4 § 1 st 4 p och 3 st lagen (2016:1307) om straff för marknadsmissbruk på värdepappersmarknaden, 2018-10-23 till 2018-10-24, Sverige

Grovt svindleri, 9 kap 9 § 2 st och 3 st brottsbalken, 2019-01-29, Sverige

Grovt svindleri, 9 kap 9 § 2 st och 3 st brottsbalken, 2019-02-20, Sverige

Grovt svindleri, 9 kap 9 § 2 st och 3 st brottsbalken, 2018-10-23 till 2018-10-24, Sverige

Detta är en avskrift av en elektronisk originalhandling.

Postadress

Box 8307
104 20 Stockholm

Besöksadress

Rådhuset, Scheelegatan 7
Stockholm

Expeditionstid

måndag - fredag
08:00-16:00

Telefon

08- 561 650 00

E-post

stockholms.tingsratt@dom.se

Webb

www.stockholmstingsratt.se

Obehörigt röjande av insiderinformation, 2 kap 3 § lagen (2016:1307) om straff för marknadsmissbruk på värdepappersmarknaden, 2019-02-18, Sverige

Sekretess

Sekretessen enligt 36 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) för uppgifter som har lagts fram bakom stängda dörrar ska bestå i målet. Det gäller uppgifter i aktbil. 13, 14, 106, 121, 122, 125, 126, 130, 131, 135, 137, 140, 144, 145, 147, 150, 153, 154, 157, 160, 161, 162, 163, 164, 166, 167, 169, 171, 172, 173, 176, 177, 180, 181, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 197, 199, 200, 202, 205, 206, 208, 209, 210, 215, 216, 217, 219, 220, 221, 223, 227, 229, 232, 234, 235, 239, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 254, 256, 257, 260, 274, 279, 285, 287, 288, 289, 290, 295, 296, 297, 302, 303, 304, 305, 308, 309, 339, 340, 343, 353, 363, 364, 366, 367, 368, 369, 371, 376, 381, 392, 393, 394, 395, 398, 401, 402, 403, 411, 413, 415, 420, 421, 424, 426, 439, 441, 447, 449, 463, 465, 466, 467, 469, 470, 472, 473, 479, 483, 484, 485, 486, 487, 489, 515, 520, 522, 523, 524, 525, 534, 536, 539, 541, 542, 546, 547, 549, 550, 554, 555, 558, 565, 566, 567, 568, 569, 574, 582, 584, 586, 587, 590, 591, 595, 597, 604, 606, 613, 614, 623, 625, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 653, 654, 722, 723, 724, 725 och 726.

Ersättning och återbetalning

Birgitte Bonnesen tillerkänns ersättning av allmänna medel för rättegångskostnad med 9 189 225 kr och 4 585,28 euro. Av beloppet avser 7 339 500 kr ombudsarvode, 14 850 kr plus 4 585,28 euro utlägg samt 1 834 875 kr mervärdesskatt.

Yrkanden

Övrig handling, aktbilaga 1, 2022-01-04, åtalspunkt 1

Åklagaren har begärt att Birgitte Bonnesen ska dömas för grov marknadsmanipulation (antal brott: 3) enligt 2 kap 4 § 1 st 4 p och 3 st lagen (2016:1307) om straff för marknadsmissbruk på värdepappersmarknaden.

Åklagaren har begärt att Birgitte Bonnesen ska dömas för grovt svindleri (antal brott: 3) enligt 9 kap 9 § 2 st och 3 st brottsbalken.

Gärningsbeskrivning

GROVT SVINDLERI *i första hand* GROV MARKNADSMANIPULATION *i andra hand*

Grovt svindleri

Birgitte Bonnesen har i egenskap av verkställande direktör och koncernchef för Swedbank AB i Sverige, den 23 — 24 oktober 2018, den 29 januari 2019 och den 20 februari 2019 uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, bland allmänheten eller företagets intressenter, spridit vilseledande uppgifter till marknaden om Swedbanks åtgärder för att förhindra, upptäcka, förebygga och anmäla misstankar om penningtvätt (AML-processer) i Swedbanks verksamhet i Estland. Uppgifterna har varit ägnade att påverka bedömningen av företaget i ekonomiskt hänseende och därigenom medföra skada.

De vilseledande uppgifterna har haft den innebörden att Swedbank AB inte hade eller haft problem med sina AML-processer i bankens verksamhet i Estland under åren 2007 - 2018. Detta trots att Birgitte Bonnesen hade icke offentliggjord information inom Swedbank Compliance om indikationer på omfattande misstänkta transaktioner/kunder utifrån ett penningtvättsperspektiv samt om allvarliga brister/åsidosättanden i AML-processerna i bankens verksamhet i Estland under åren 2007-2018.

Brottet bör bedömas som grovt då gärningen varit av större omfattning, kunnat medföra avsevärd skada eller annars varit av särskilt farlig art.

Grov marknadsmanipulation

Birgitte Bonnesen har i egenskap av verkställande direktör och koncernchef för Swedbank AB i Sverige, den 23 — 24 oktober 2018, den 29 januari 2019 och den 20 februari 2019 uppsåtligen spridit vilseledande information till marknaden om Swedbanks åtgärder för att förhindra, upptäcka, förebygga och anmäla misstankar om penningtvätt (AML-processer) i Swedbanks verksamhet i Estland. Informationen har givit

falska eller vilseledande signaler avseende pris, tillgång eller efterfrågan på finansiella instrument (SWB A).

Informationen har haft den innebörden att Swedbank AB inte hade eller haft problem med sina AML-processer i bankens verksamhet i Estland under åren 2007 - 2018. Detta trots att Birgitte Bonnesen hade kännedom om icke offentliggjord information inom Swedbank Compliance om indikationer på omfattande misstänkta transaktioner/kunder utifrån ett penningtvättsperspektiv samt om allvarliga brister/åsidosättanden i AML-processerna i bankens verksamhet i Estland under åren 2007-2018.

Brottet bör bedömas som grovt med hänsyn till Birgitte Bonnesens ställning, att de vilseledande signalerna fått stor spridning och kunnat medföra avsevärd skada samt riskerade att påverka aktiekursen och börsvärdet till avsevärda belopp.

Övrig handling, aktbilaga 1, 2022-01-04, åtalspunkt 2

Åklagaren har begärt att Birgitte Bonnesen ska dömas för obehörigt röjande av insiderinformation enligt 2 kap 3 § lagen (2016:1307) om straff för marknadsmissbruk på värdepappersmarknaden.

Gärningsbeskrivning

OBEHÖRIGT RÖJANDE AV INSIDERINFORMATION

Birgitte Bonnesen har i egenskap av verkställande direktör och koncernchef för Swedbank AB i Sverige, den 18 februari 2019, uppsåtligen i samband med ett möte med representanter för de största aktieägarna i Swedbank AB, obehörigen röjt insiderinformation.

Insiderinformationen har bestått i information med innebörd om att TV-programmet Uppdrag Granskning den 20 februari 2019 skulle sända ett program om Swedbanks bankverksamhet i Estland och att programmet skulle handla om Danske Bank och Swedbanks roll i penningtvättshärvan i Estland, samt information om att en representant för Swedbank blivit intervjuad av Uppdrag Granskning och att innebörden av intervjun var att banken bedömt att intervjun inte gått bra och att banken inte kommer väl ut i programmet och att kommande program inte kommer ge en positiv bild av banken.

Röjandet har inte skett som ett normalt led i fullgörandet av tjänst, verksamhet eller åliggande.

Skäl

BAKGRUND	7
YRKANDE OCH INSTÄLLNING	7
SAKFRAMSTÄLLNINGAR	8
Åklagarna	8
Inledning	8
Regelverk m.m.	10
Swedbank AB:s organisation	11
Birgitte Bonnesen	12
Compliance-rapporten Q1 2016 m.m.	12
Project Clear m.m.	13
Inledningen av 2018	14
Sommaren 2018	15
September 2018	16
Oktober 2018 fram till Q3-rapporten	18
Den 23–24 oktober 2018, Q3-rapporten och Birgitte Bonnesens vilseledande uttalanden	19
December 2018 – januari 2019, ny rapport från Erling Grimstad och nya uttalanden från Birgitte Bonnesen	21
Uppdrag gransknings frågor	22
Ågarmötet den 18 februari 2019	23
Händelserna efter Uppdrag gransknings program	24
Utvärderingar av händelseförloppet	24
Försvaret	25
Inledning	25
Uttalandena och ågarmötet i korthet	28
Bankens organisation i Baltikum	29
Regelverk som är relevanta för prövningen av åtal	30
Bankens kontroll- och riskhantering m.m.	31
Bankens kommunikationsfunktion	31
Bankens AML-arbete 2007–2015 och förenligheten med Birgitte Bonnesens uttalanden	32
Bankens AML-arbete 2016 och förenligheten med Birgitte Bonnesens uttalanden	36
Bankens AML-arbete 2017 och förenligheten med Birgitte Bonnesens uttalanden	37
Bankens AML-arbete 2018 och förenligheten med Birgitte Bonnesens uttalanden	40
Händelserna under 2019	46
UTREDNINGEN	49
DOMSKÄL ÅTALSPUNKTEN 1	50
Rättsliga utgångspunkter grovt svindleri	50
Övriga utgångspunkter grovt svindleri	55
Tingsrättens bedömning grovt svindleri	59
Inledning	59
Intervjun med Svenska Dagbladet den 23 oktober 2018	60
Intervjun med TT den 23 oktober 2018	61
Intervjun i Ekot den 23 oktober 2018	62
Intervjun i Rapport den 23 oktober 2018	62
Intervjun i CNBC den 23 oktober 2018	63
Intervjun i Dagens industri den 23 oktober 2018	64
Intervjun i Dagens Nyheter den 23 oktober 2018	64
Telefonmötet med analytiker den 23 oktober 2018	64
Intervjun i CNBC den 19 januari 2019 samt Q4-rapporten 2018	65
Telefonmöte med analytiker och media samt pressmeddelandet den 20 februari 2019	65
Sammanfattning svindleri	66
Rättsliga utgångspunkter grov marknadsmanipulation	67
Tingsrättens bedömning grov marknadsmanipulation	68
DOMSKÄL ÅTALSPUNKTEN 2	69
Rättsliga utgångspunkter obehörigt röjande av insiderinformation	69

Tingsrättens bedömning obehörigt röjande av insiderinformation70

ÖVRIGT74

Försvararkostnader74

Sekretess76

BAKGRUND

Den 20 februari 2019 publicerade Uppdrag granskning ett tv-program som innehöll uppgifter om att Swedbank AB:s dotterbanker i Baltikum historiskt hade haft kopplingar till misstänkt penningtvätt i bl.a. Ryssland. TV-programmet fick starkt genomslag i media. Marknaden reagerade negativt och Swedbank AB:s aktiekurs föll kraftigt dagarna efter programmet.

Två dagar dessförinnan, den 18 februari 2019, höll Swedbank AB ett sedan tidigare inplanerat möte med de största aktieägarna i banken. Ägarmötet syftade till att lämna allmän information inför den kommande årsstämman i mars. Strax innan mötet avslutades nämnde Swedbank AB:s vd Birgitte Bonnesen att Uppdrag granskning hade varit på besök och att det inom kort skulle komma ett tv-program på temat penningtvätt i Baltikum.

På morgonen den 28 mars 2019 hölls årsstämma i Swedbank AB. Någon timme innan stämman öppnade meddelade Swedbank AB genom ett pressmeddelande att styrelsen hade fattat beslut om att entlediga Birgitte Bonnesen från tjänsten som vd. På årsstämman beslutades att inte bevilja Birgitte Bonnesen ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2018.

Åtalet rör framför allt uttalanden som Birgitte Bonnesen gjorde under hösten 2018 och vårvintern 2019 beträffande Swedbank AB:s arbete mot penningtvätt i den estländska verksamheten.

Åklagarna har gjort gällande att Birgitte Bonnesen har spridit vilseledande information genom att förneka och tona ned att banken hade (eller hade haft) problem med arbetet mot penningtvätt. I den delen står Birgitte Bonnesen åtalad för i första hand grovt svindleri och i andra hand grov marknadsmanipulation. Birgitte Bonnesen står även åtalad för obehörigt röjande av insiderinformation genom att på ägarmötet den 18 februari 2019 berätta om det kommande tv-programmet från Uppdrag granskning.

Nedan benämns Swedbank AB med *Swedbank* eller *banken*, om annat inte anges.

YRKANDE OCH INSTÄLLNING

Åklagarnas yrkande framgår ovan. Stämningsansökan är även bilagd domen (domsbilaga 1).

Birgitte Bonnesen har förnekat brott.

SAKFRAMSTÄLLNINGAR

Parternas sakframställningar pågick under sju dagar. Åklagarna höll sakframställning i tre dagar, försvaret i fyra. En ansenlig mängd skriftlig bevisning togs upp av rätten. Åklagarna gick kronologiskt igenom ett stort antal skriftliga bevispunkter. Försvarets sakframställning var uppdelad på block utifrån ett kronologiskt händelseförlopp, samt innehöll därtill redogörelser för bankens organisation och kontrollfunktioner. Försvaret lade under sakframställningen fram över 500 bevispunkter. Delar av sakframställningarna hölls bakom stängda dörrar på grund av sekretess.

Tingsrätten återger nedan ett sammandrag av parternas sakframställningar.

Åklagarna*Inledning*

Målet handlar övergripande om Swedbanks bristfälliga arbete mot penningtvätt i den baltiska verksamheten och att banken inte har varit transparent mot marknaden kring detta.

Penningtvätt innebär något förenklat att dölja illegitima tillgångars ursprung, i syfte att kunna redovisa tillgångarna öppet. Detta sker genom att föra in tillgångarna i det finansiella systemet. Tillgångarna flyttas sedan runt till dess att ursprunget inte längre går att spåra. Eftersom banker utgör basen i det finansiella systemet är de av naturliga skäl särskilt exponerade mot penningtvätt.

Bankerna är skyldiga att ha processer på plats för att skydda det finansiella systemet mot penningtvätt, s.k. AML-processer (Anti Money Laundering). Syftet är att motverka, identifiera och åtgärda misstänkt penningtvätt. I arbetet ska bankerna utifrån riskindikatorer fånga upp misstänkta transaktioner, kunder och affärsförhållanden.

Detta mål har viss anknytning till en tidigare penningtvättshärva, nämligen den som avslöjades i Danske Bank. I februari 2017 började den danska tidningen Berlingske rapportera om penningtvätt relaterad till Danske Banks filial i Estland. En läcka inom Danske Bank hade försett tidningen med underlag på misstänkta transaktioner, vilka indikerade att den estländska filialen hade utnyttjats för omfattande penningtvätt. Så småningom tillsatte Danske Bank en egen utredning, vars resultat offentliggjordes i september 2018. Slutsatsen blev i princip att Berlingskes påståenden var riktiga, dvs. att banken inte hade levt upp till sitt ansvar och att problemen med penningtvätt i den estländska verksamheten var betydande. Som en följd fick Danske Banks koncernchef lämna sin

post. Filialen i Estland lades ned och Danske Bank-koncernen blev föremål för flera rättsprocesser m.m.

En annan händelse av intresse är avslöjandet 2016 kring en utpekad panamansk advokatbyrå, Mossack Fonseca. Avslöjandet handlade om att advokatbyrån i stor omfattning erbjöd tjänster för att underlätta bl.a. skatteflykt och penningtvätt genom att sätta upp komplicerade bolagsstrukturer och brevlådeföretag med målvakter som företrädare.

En tredje händelse av intresse är den s.k. Magnitsky-affären, vilken i korthet handlar om en rysk person, Sergei Magnitsky, som arbetade för en amerikansk investerarfond exponerad mot den ryska marknaden (Hermitage Capital, ledd av affärsmannen Bill Browder). Sergei Magnitsky utredde och avslöjade flera ryska tjänstemän som hade förskingrat skattemedel tillhörande Hermitage Capital. Avslöjandet föll dock inte i god jord utan Sergei Magnitsky fängslades och avled i ett ryskt fängelse 2009. Affären ledde till att flera personer med koppling till affären sattes upp på internationella sanktionslistor.

Det är i denna kontext som åtalet befinner sig. Särskilt under 2017–2018 var det inom banksektorn mycket fokus på penningtvätsfrågor. Swedbank hade med sin stora exponering mot Baltikum att förhålla sig till risken för penningtvätt. Banken följde löpande och noggrant rapporteringen kring Danske Bank. Som en följd genomförde banken flera utredningar för att undersöka och åtgärda eventuella problem med penningtvätt. Det var fråga om såväl interna utredningar som utredningar utförda av inhyrda konsulter. Åtalet vilar helt på dessa bankens egna utredningar och slutsatser, dvs. Ekobrottsmyndigheten har inte gjort någon självständig undersökning om faktisk förekomst av penningtvätt inom Swedbank.

Det som likväl kommer att visas i målet är att banken hade problem med sina AML-processer i framför allt Estland under 2007–2018. De besked som banken lämnade i samband med Q3-rapporten 2018 och därefter, företrädesvis genom Birgitte Bonnesen, var vilseledande på det sätt som avses i brottsbalkens svindleriparagraf. Marknaden reagerade positivt på Q3-rapporten, bland annat som en följd av att banken lämnade lugnande besked avseende penningtvätt.

Först i och med att Uppdrag granskning publicerade sitt program avslöjades problemen i Swedbank, med ett historiskt kursras som följd. Knappt två dagar dessförinnan informerade Birgitte Bonnesen de största aktieägarna i banken om det kommande programmet. Detta innebar att hon obehörigen röjde insiderinformation.

Det som också kommer att visas i målet är att det internt på Swedbank fanns en strategi att hemlighålla eller tona ned bankens problem med penningtvätt i Baltikum. Efter avslöjandet jagade banken de som hade läckt information till Uppdrag granskning.

Regelverk m.m.

Den för svenskt vidkommande centrala lagstiftningen mot penningtvätt bygger på EU:s olika penningtvättsdirektiv. Direktiven ställer krav på att fysiska och juridiska personer som bedriver verksamhet där det finns risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism, ska vidta åtgärder för att förebygga, förhindra och upptäcka att deras verksamheter utnyttjas. I svensk rätt har direktiven genomförts i bl.a. lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, nedan penningtvättslagen.

Penningtvättslagstiftningen bygger på ett riskbaserat förhållningssätt. Detta tillkom genom det tredje penningtvättsdirektivet, som kom redan 2005. Det riskbaserade förhållningssättet innebär bl.a. att banken ska ha kundkännedom (s.k. KYC, Know Your Customer). Bankerna är också skyldiga att ha system för att upptäcka och bedöma geografiska risker (t.ex. var affären eller kunden finns). Banken måste förstå kunden och dennes affär.

KYC handlar också om att riskbedöma den bransch som kunden verkar i, om transaktioner är ovanligt stora eller annars sticker ut. Vidare kan personer i politiskt utsatt ställning (s.k. PEP, Politically Exposed Person) vara förknippade med högre risk än annars. En ytterligare riskindikator kan vara vem som är verklig huvudman (s.k. UBO, Ultimate Beneficial Owner), dvs. vem som i praktiken utövar ett bestämmande inflytande över kunden. Banken är sammanfattningsvis skyldig att utreda kundens bakgrund och ägarförhållanden (s.k. CDD, Customer Due Diligence).

Att följa regelverket mot penningtvätt genom att ha effektiva AML-processer på plats är oerhört centralt för en bank. Om banken inte klarar av detta uppstår ett flertal risker för banken. Utöver själva risken för penningtvätt uppstår en risk för att drabbas av sanktioner (s.k. regelefterlevnadsrisk). Det kan också leda till ett minskat förtroende för banken (s.k. ryktesrisk), med följden att bankens upplåningskostnader ökar eller att kunder och samarbetspartners lämnar banken. Sämre kreditbetyg eller förbud att handla med dollar är sådant som kan följa med ryktesrisken.

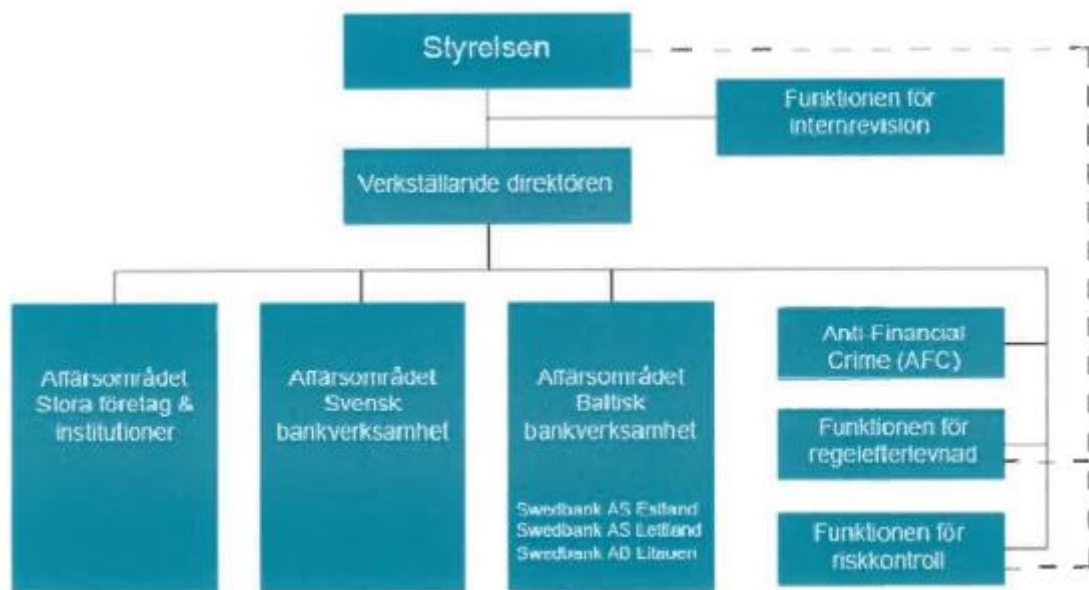
Enligt 6 kap. 2 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, nedan bank- och finansieringsrörelselagen, ska ett kreditinstitut identifiera, mäta, styra, internt rapportera och ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med. Institutet ska se till att det finns en tillfredsställande intern kontroll. Finansinspektionen har genom föreskrifter preciserat vad denna skyldighet går ut på. Föreskrifterna bygger på att banken ska ha tre s.k. försvarslinjer, där den första försvarslinjen är den som utförs av själva affärsverksamheten, dvs. bankkontor och medarbetare som arbetar direkt mot kund. Den andra försvarslinjen består av funktionen för regelefterlevnad (ofta benämnd Compliance), medan den tredje försvarslinjen består av en oberoende internrevision, som rapporterar direkt till styrelsen (GIA, Group Internal Audit).

Swedbank AB:s organisation

Swedbank AB äger tre baltiska dotterbolag, Swedbank Estland, Swedbank Lettland och Swedbank Litauen. De baltiska dotterbankerna sorterar under Swedbanks affärsområde Baltisk bankverksamhet. Därtill har banken affärsområdena Svensk bankverksamhet samt Stora företag och institutioner (LC&I, Large Corporates & Institutions). Verksamheten i de tre baltiska länderna drivs genom dotterbankerna med egna respektive styrelser. Det kan nämnas att den baltiska verksamheten historiskt har varit mycket lönsam.

Även om de baltiska dotterbankerna är egna juridiska personer innebär Swedbanks organisation att den verkställande direktören har ett koncerngemensamt ansvar för regelefterlevnad och riskkontroll. Detta gäller alltså samtliga affärsområden, inbegripet Baltisk bankverksamhet, vilket framgår av organisationsskissen nedan.

SWEDBANK AB

Birgitte Bonnesen

Birgitte Bonnesen har varit anställd i banken under lång tid med flera olika befattningar. Under 2009–2011 var hon chef för internrevisionen, dvs. styrelsens eget granskningsorgan. Hon var därefter chef för affärsområdet Baltisk bankverksamhet under 2011–2014 och under 2015–2016 chef för affärsområdet Svensk bankverksamhet. Birgitte Bonnesen blev vd för Swedbank 2016 efter att dåvarande vd:n Michael Wolf avgått.

Compliance-rapporten Q1 2016 m.m.

Viveka Strangert var fram till maj 2016 chef för Compliance på banken. Hon hade tidigare haft Michael Wolf som chef och då rapporterat till honom. Vid styrelsemöte den 25 april 2016 lade Viveka Strangert fram en rapport som avhandlade penningtvättsrisker i den baltiska verksamheten (bevispunkt 1, domsbilaga 1). Underlaget för rapporten hade tagits fram av en annan medarbetare, Lennart Kvist, som varit i Baltikum och kartlagt dotterbankernas AML-arbete.

I rapporten påtalades ett antal brister i AML-arbetet liksom de risker som följde med detta. Bland annat underströks brister i riskbedömning, KYC-processer samt transaktionsmonitorering.

Rapporten presenterades för styrelsen kort efter avslöjandet om Mossack Fonseca. Av en bilaga till rapporten (bevispunkt 2) omnämns även att en del kunder hos Swedbank Estland hade koppling till Mossack Fonseca, bl.a. de kunder som tillhörde den s.k. Fokusgruppen (se nedan under rubriken

Project Clear m.m.). Bilagan var resultatet av en uppföljning som styrelsen begärt av vd i början av april 2016, i anledning av den nyhetsrapportering som förekom kring Mossack Fonseca.

Kort efter att rapporten presenterats för styrelsen fick Viveka Strangert sluta som chef för Compliance. Ny chef blev Cecilia Hernqvist, som tidigare bl.a. varit chefsjurist samt kommunikationschef inom banken.

Project Clear m.m.

I februari 2017 beslutade Compliance att ta hjälp av den norska advokaten Erling Grimstad. Hans uppdrag var att närmare granska den s.k. Fokusgruppen, vilken bestod av ett antal sammanhängande högrisk kunder i Swedbank. Gruppen bestod av omkring 200 bolag med koppling till bl.a. Ryssland. Avsikten var att få underlag för en eventuell uppsägning av denna kundrelation (s.k. off-boarding). I uppdraget ingick också att undersöka om det fanns anställda inom Swedbank Estland som kände till eller var involverade i någon form av penningtvätt. Swedbank har i efterhand släppt på sin klientsekretess gentemot Erling Grimstad.

Relativt kort efter att Erling Grimstad påbörjade sitt arbete avgav han en rapport, den 30 mars 2017, där han pekade på flera brister i bankens AML-processer (bevispunkt 3). Enligt rapporten var risken för penningtvätt stor, särskilt via Fokusgruppen. Det fanns bl.a. ett antal transaktionsunderlag som framstod som mer eller mindre påhittade, vilket gjorde det tveksamt om Fokusgruppen ens borde ha tagits in som kunder i banken (s.k. on-boarding).

Erling Grimstad hade i sitt arbete hjälp av flera anställda på Swedbank, däribland Håkan Bengtsson, Andréas Hobbelin och Jan Fecko. I rapporten den 30 mars 2017 förslags flera åtgärder för att komma tillrätta med AML-processer m.m. Själva projektet med att avsluta kundrelationen med Fokusgruppen kallades internt för Project Clear. Denna kundgrupp innehöll omkring 200 bolag med kopplingar till Ryssland.

Project Clear fortsatte fram till sommaren 2017 då flera rapporter färdigställdes. Enligt Erling Grimstads andra rapport, daterad den 9 juni 2017 (bevispunkt 4), hade det påträffats misstänkta kopplingar till kända brottsutredningar. Även om en del av dessa låg långt bak i tiden fanns det enligt rapporten en nedärvd risk för att detta tilldrog sig uppmärksamhet från media, korrespondentbanker och tillsynsmyndigheter.

Även bankens medarbetare Johan Rosén involverades i Project Clear. Han tog fram en rapport den 7 juli 2017 (bevispunkt 6). I denna redogjordes bl.a. för bankens avsikt att minska omfattningen på sin HRNR-kundportfölj (High Risk Non-Resident). Johan Roséns rapport är något mer försiktig i slutsatserna än övriga rapporter. Dock noteras i hans rapport att KYC-arbetet med Fokusgruppen hade varit otillräckligt och att det inte gick att avfärda risken för att banken hade utnyttjats för penningtvätt. En annan slutsats var att bankens ledning kollektivt hade misslyckats med att skydda banken och inte heller levt upp till gällande rättsliga krav.

Det finns också en slutrapport från Erling Grimstad (bevispunkt 7), daterad den 7 juli 2017, dvs. samma dag som Johan Roséns rapport. Det är en relativt lång skrift. Av sammanfattningen framgår att det fanns stora identifierade brister i AML-processerna och att detta främst berodde på den lokala (estländska) ledningens tillkortakommanden. Det upprepades också att Fokusgruppen möjligen hade utnyttjat banken för penningtvätt och att ansemliga summor hade flödat genom banken till offshorebolag. De ryktesrisker som detta innebar för banken underströks.

Inledningen av 2018

Andréas Hobbelin och Håkan Bengtsson, som fram till sommaren 2017 deltog i Project Clear, ingick i en arbetsgrupp som internt benämndes AML Task Force. Gruppen var tillsatt av Compliance och låg bakom en rapport daterad den 3 januari 2018 (bevispunkt 8). I rapporten utreddes särskilt bankens eventuella koppling till Magnitsky-affären. Rapporten följde upp en tidigare intern rapport från 2013 författad av Johan Rosén, där bankens koppling till Magnitsky-affären hade bedömts som svag. Efter att ha granskat ytterligare transaktionsdata kunde konstateras att kunder i banken hade genomfört vissa transaktioner med företag som hade påstådda kopplingar till Magnitsky-affären. Några bevis på en direkt koppling fanns visserligen inte, men ett antal transaktioner borde enligt rapporten ha undersökts närmare.

I februari 2018 mottog Swedbanks filial i New York ett brev från DFS (Department of Financial Services) (bevispunkt 9). Detta var en uppföljning av avslöjandena kring Mossack Fonseca knappt två år tidigare. I brevet begärdes viss information, bl.a. en lista över bankens kunder och/eller transaktioner där det fanns koppling till Mossack Fonseca samt information om vilka s.k. SAR-anmälningar (Suspicious Activity Report) som banken upprättat. DFS underströk att förfrågan gällde ”global operations”, dvs. Swedbanks globala verksamhet. Förfrågan var således inte begränsad till filialen i New York. I brevet ombads banken även att redogöra för eventuella internutredningar genomförda av banken, dess dotterbolag eller tredje part, och i så fall resultatet av

sådana utredningar. DFS bad även om information om någon myndighet hade utrett banken eller dess dotterbolag.

Förfrågan från DFS hanterades av Compliance på Swedbank. Av säkrad mejlkorrespondens framgår att banken valde att exkludera de baltiska dotterbankerna i det svar som lämnades till DFS. Av ett mejl från Cecilia Hernqvist den 23 februari 2018 framgår att Birgitte Bonnesen var informerad om förfrågan från DFS. Samma dag skrev Cecilia Hernqvist till Andréas Hobbelin att hon tolkade DFS förfrågan som att den endast avsåg Swedbank med filialer (exklusive dotterbolag). Cecilia Hernqvist tog även råd av en amerikansk advokatbyrå för att reda ut omfattningen av DFS förfrågan, dvs. om bankens dotterbolag skulle inkluderas i svaret. Slutsatsen blev att inte ta med de baltiska dotterbankerna. Andréas Hobbelin var emellertid av en annan uppfattning. Två dagar innan svaret sändes till DFS skrev Andréas Hobbelin till Cecilia Hernqvist att det fanns många träffar på Mossack Fonseca i Baltikum. Cecilia Hernqvist svarade då att det var just därför hon inte ville ta med dotterbankerna i svaret.

Sommaren 2018

Som redan har nämnts följde Swedbank noga händelserna i Danske Bank. Den 30 juni 2018 rapporterade Dagens industri om att Danske Bank riskerade böter från amerikanska myndigheter på grund av penningtvättsskandalen i Estland. Andréas Hobbelin och Cecilia Hernqvist mejlade om detta dagen efter, bl.a. uttrycktes oro över att fokus nu kunde hamna på Swedbank i stället (bevispunkt 10). Några dagar senare kom ytterligare nyhetsartiklar om Danske Bank, vilka mejlades runt inom banken, bl.a. till Birgitte Bonnesen (bevispunkt 11–12).

Den 5 juli 2018 mejlade Andréas Hobbelin till Cecilia Hernqvist och Håkan Bengtsson och uttryckte oro över Swedbanks exponering mot Danske Bank (bevispunkt 13). Av mejlet framgår att Andréas Hobbelin för tillfället arbetade med att utreda transaktioner och annan exponering mot Danske Banks filial i Estland. Andréas Hobbelin skrev i mejlet att det inte såg bra ut och att det handlade om stora belopp. Den 9 juli 2018 återkom Andréas Hobbelin med ett rapportutkast (SWBB DBE draft report) (bevispunkt 14).

Den 12 juli 2018 skickade Cecilia Hernqvist ett rapportutkast till Birgitte Bonnesen. I mejlet lyfte Cecilia Hernqvist frågan om och i så fall när Swedbanks styrelse borde informeras (bevispunkt 15).

Från den 12 juli 2018 har också säkrats en rapport med titeln ”*Baltic Banking’s exposure related to Danske Bank Estonia Case*”, fortsättningsvis benämnd 12 juli-rapporten (bevispunkt 18). Bakom rapporten står Swedbank Compliance. Av rapporten framgår att kunder hos Swedbank mellan 2007–2015 genomförde drygt 15 000 transaktioner med tveksamma och/eller misstänkta motparter hos DBE (Danske Banks filial i Estland). Sammanlagt rörde det sig om miljardbelopp i euro och dollar. Transaktionerna nådde sin kulmen mellan 2011–2013 och de rörde framför allt Swedbanks estländska dotterbank.

I rapporten nämndes också att det hade funnits en omfattande exponering vad gäller USD-betalningar till tveksamma och/eller misstänkta motparter, varav många hade koppling till Mossack Fonseca och andra påstådda fall av penningtvätt, korruption, bedrägeri osv. Risken för att detta kunde väcka amerikanska myndigheters intresse underströks. Även risken för att Swedbank kontaktades av estländska och danska myndigheter påtalades. Rapporten rekommenderade ett antal åtgärder, bl.a. att utreda vissa kunder för att avgöra om dessa borde anmälas till finanspolisen. Denna rapport kvalitetssäkrades och följdes senare upp i september 2018 (se nedan). På grund av rapportens delvis känsliga innehåll har Ekobrottsmyndigheten låtit Säkerhetspolisen stå för den svenska översättningen.

Den 17 juli 2018 hölls ett styrelsemöte i banken, dock utan att 12 juli-rapporten föredrogs. Det enda i AML-väg som avhandlades enligt protokollet var att Danske Bank utreddes för misstänkt penningtvätt och att Swedbank undersökte transaktioner och eventuella samband med Danske Bank (bevispunkt 19).

Dagen efter, den 18 juli 2018, publicerade Danske Bank ett pressmeddelande där det framgick att Danske Bank avsåg att avsäga sig eventuella inkomster, genererade från sin HRNR-portfölj, till välgörande ändamål (bevispunkt 20).

September 2018

Av säkrad mejlkorrespondens från början av september 2018 mellan bl.a. Cecilia Hernqvist och Andréas Hobbelin framgår att Swedbanks pågående utredning endast avsåg kopplingar till Danske Banks estländska filial (bevispunkt 21). Utredningen hade således kunnat göras betydligt bredare, i likhet med Danske Banks utredning.

Den 6 september 2018 kontaktade en reporter på Svenska Dagbladet bankens presschef Josefine Nygren Uppling med ett antal frågor, bl.a. om banken hade haft några problem med penningtvätt i Baltikum. Av säkrad mejlkorrespondens framgår att Cecilia Hernqvist och kommunikationschefen Gabriel Francke Rodau m.fl. tog fram ett svar till reportern. I svaret nämndes inget om brister i AML-processerna. I stället gjordes ett allmänt uttalande om att det fanns effektiva processer och rutiner för att motverka penningtvätt. Även Birgitte Bonnesen mottog internmejl kring förfrågan från Svenska Dagbladet. Hon fick också del av det svar som lämnades till reportern (bevispunkt 22–23).

Den 19 september 2018 kom Danske Banks slutrapport. Arbetet med rapporten hade då pågått under cirka ett år och avsåg perioden 2007–2015. Av rapporten framkom att av filialens 15 000 kunder var 10 000 att betrakta som non-resident. Det totala transaktionsflödet under perioden uppgick till 200 miljarder euro. Dittills hade drygt 6 000 kunder undersökts och den absoluta merparten av dessa hade rapporterats till myndighet (bevispunkt 24).

Swedbanks uppföljning av 12 juli-rapporten är daterad den 20 september 2018 (nedan 20 september-rapporten). Rapporten har titeln ”*Follow up on Swedbank’s risk exposure in relation to the investigation of ML issues in Danske Bank Estonia*” (bevispunkt 25). Även denna rapport har översatts till svenska av Säkerhetspolisen. Rapporten är framtagen av Swedbank Compliance med stöd av revisionsbyrån BDO som extern konsult. Den granskade tidsperioden var densamma som i Danske Bank, dvs. 2007–2015. Ett huvudbudbuskap var att inga av de enheter som nämnts i media i relation till Danske Bank-fallet hade identifierats som Swedbankkunder. Då var dock endast ett fåtal av Danske Banks kunder omnämnda i media. Vidare angavs att drygt 3 400 kunder av före detta och nuvarande kunder hade genomfört transaktioner med kunder hos Danske Banks estländska filial. Av dessa var 2 000 alltså kunder hos Swedbank. Flödet mellan Swedbank och Danske Banks estländska filial under perioden uppgick till 3,2 miljarder euro resp. 6,7 miljarder USD.

Hos Swedbank bedömdes 29 kunder som icke acceptabla, varav elva alltså fanns kvar i banken. Det fanns även ett mindre antal kunder som på olika sätt kunde knytas till advokatbyrån Mossack Fonseca. 20 september-rapporten slog vidare fast ett antal brister i AML-arbetet hos Swedbank. Enligt rapporten fanns det ett trängande behov hos banken att förstå risker. Flera områden behövde utvecklas, bl.a. bankens verktyg för att uppnå kundkännedom liksom bankens transaktionsmonitorering. Banken behövde även implementera tydliga riskprinciper, bl.a. avseende risktit. Därtill behövde resursbehoven avseende AML-arbetet ses över. De 2 000 kunder som

hade genomfört transaktioner med Danske Banks estländska filial och som alltså fanns kvar i banken behövde analyseras inför beslut om ett eventuellt avslut av kundrelationen.

Det har vidare säkrats mejlkorrespondens i anslutning till 20 september-rapporten, där det framgår att Birgitte Bonnesen tog del av innehållet (bevispunkt 26). Det togs också fram en powerpointpresentation inför ett styrelsemöte i banken den 27 september 2018. Det som delgavs styrelsen utelämnade emellertid vissa väsentliga iakttagelser från rapporten (bevispunkt 27–28). Av styrelseprotokollet (§ 10) framgår att AML-frågor visserligen föredrogs för styrelsen av Cecilia Hernqvist liksom att det ställdes frågor kring detta. Allvaret av de slutsatser som lämnades i 12 juli- respektive 20 september-rapporterna tycks dock inte ha nått styrelsen. Det framgår vidare att styrelsens juridiska ansvar diskuterades under samma mötespunkt, vilken alltså gällde AML-frågor.

Oktober 2018 fram till Q3-rapporten

Den 3 oktober 2018 publicerades en artikel i Bloomberg med anledning av Danske Bank-skandalen (bevispunkt 30). Artikeln var på temat att Danske Bank endast var en liten del av penningtvättsproblemen i Estland. Swedbank omnämndes visserligen inte i artikeln, men det skapade likväl en oro på banken på grund av dess exponering mot Baltikum. Av säkrad mejlkorrespondens framgår också att flera investerare ringde in till Gregori Karamouzis (IR-avdelningen, Investor Relations) och ställde frågor. Swedbanks aktiekurs dök sex procent den aktuella dagen, av allt att döma som en följd av artikeln i Bloomberg. Det framgår vidare att banken genast började ta fram siffror på transaktionsvolymerna m.m. hänförliga till non-residentportföljen i Baltikum. Detta för att kunna svara på frågor från investerare. I en mejltråd där även Birgitte Bonnesen deltog framgår att banken arbetade aktivt med en kommunikationsplan kring non-residentportföljen i Baltikum (bevispunkt 32).

Dagen därpå, den 4 oktober 2018, publicerade Dagens industri en artikel med rubriken ”Swedbank döljer resultat av egen Danske-utredning” (bevispunkt 34). I artikeln intervjuades bankens kommunikationschef Gabriel Francke Rodau. Han bekräftade att banken hade utfört en genomgång av transaktioner men ville inte kommentera vilka fynd som gjorts. Hans undvikande svar visar på en strategi inom banken att undanhålla iakttagelser kring de AML-brister som fanns i Baltikum.

I anledning av Bloomberg-artikeln publicerade Swedbank den 4 oktober 2018 ett pressmeddelande undertecknat av Birgitte Bonnesen. I pressmeddelandet lämnades lugnade besked om bankens AML-processer. Ett exempel är följande: ”Som marknadsledare så har vi kontinuerligt arbetat med

att förebygga penningtvätt och har ett systematiskt tillvägagångssätt i dessa frågor för att säkerställa att vi upptäcker misstänkta transaktioner och affärsaktiviteter". Detta visar återigen på Swedbanks försök att lugna marknaden, trots de brister som faktiskt fanns.

Den 5 oktober 2018 hörde Finansinspektionen av sig till banken och efterfrågade den utredning som omnämndes i artikeln i Dagens industri (bevispunkt 35). Cecilia Hernqvist valde dock att endast ge Finansinspektionen ett utdrag ur en powerpointpresentation som hade visats för styrelsen den 27 september 2018. Birgitte Bonnesen fick sedan ett mejl om att Finansinspektionen hört av sig. Den presentation som skickades till Finansinspektionen tycks inte heller vara identisk med den som hade presenterats för styrelsen (bevispunkt 36, jfr bevispunkt 27). Till exempel hade uppgifter om Mossack Fonseca tagits bort. Slutsatserna om resursbrist fanns inte heller med i det material som skickades till Finansinspektionen.

Den 22 oktober 2018 cirkulerades inom banken ett mediebudskap inför Q3-rapporten. Där fanns ett antal punkter som signalerade lugnande besked kring bankens AML-processer (bevispunkt 37), bl.a. att banken hade nolltolerans mot penningtvätt, att Swedbank var en retailbank med låg riskprofil, att banken hade ett systematiskt tillvägagångssätt i AML-frågor samt en kontinuerlig dialog med reglerare och beslutsfattare för att stärka det finansiella systemet.

Samma dag hölls ett styrelsemöte i banken. Liksom tidigare föredrogs AML-frågor, både av Birgitte Bonnesen och Cecilia Hernqvist, dock inte på en sådan detaljnivå att slutsatserna i 20 september-rapporten tydliggjordes för styrelsen (bevispunkt 38).

Den 23–24 oktober 2018, Q3-rapporten och Birgitte Bonnesens vilseledande uttalanden

Birgitte Bonnesens vilseledande uttalanden finns i bevispunkt 40.

Birgitte Bonnesen inledde dagen för Swedbanks tredje kvartalsrapport den 23 oktober 2018 med att bli intervjuad av Ekot tidigt på morgonen. Därefter följde telefonkonferenser med analytiker, intervjuer och investerarmöten. De uttalanden som omfattas av åtalspunkten handlar om det Birgitte Bonnesen sade till medier, analytiker och investerare.

En artikel i Svenska Dagbladet fick rubriken *"Swedbanks chef: Hur fan kunde det här hända"*. I artikeln, där Birgitte Bonnesen citerades, uppgav hon bl.a. att det var en jätteskillnad mellan Danske Banks och Swedbanks icke-estniska kunder. Birgitte Bonnesen sade också att ingenting hade hittats

vid bankens genomgång av transaktioner med Danske Bank. Gabriel Francke Rodau fick del av dessa uttalanden innan publicering. Han reagerade då inte på något särskilt av det Birgitte Bonnesen hade sagt.

TT publicerade på rapportdagen en artikel med rubriken *”Swedbanks vd säker – inga lik i garderoben”*. Beträffande penningtvätt fick Birgitte Bonnesen frågan om banken hade sett något mer i Baltikum och svarade då *”nej, vi har inte det”* och *”med hela det som kommit upp i den här Danskehistorien, kan jag vara helt säker, vi har gått igenom allting”*.

I en intervju med Sveriges Radio som publicerades samma dag uttalade Birgitte Bonnesen beträffande penningtvätt och Danske Bank att *”Jag säger till alla att man kan vara lugn. Vi driver en stor retail-bank i fyra länder”*. Hon fick också frågan om vad de största riskerna var mot bankens lönsamhet och svarade då att det i vart fall inte var penningtvätt.

Liknande uttalanden gjordes i en intervju i SVT Rapport där Birgitte Bonnesen bl.a. fick frågan om inte även Swedbank hade utländska kunder som flyttar pengar från t.ex. Ryssland. Hon svarade då *”men inte kunder som inte har en verksamhet i landet”*.

I Dagens industri publicerades en artikel med rubriken *”Swedbanks vd tydlig med att banken inte har kopplingar till penningtvätt”*. Återigen underströk Birgitte Bonnesen i intervjun att de kunder som nämnts i anslutning till rapporteringen av Danske Bank inte hade varit kunder i Swedbank. Samma uttalanden fanns med i en intervju i Dagens Nyheters papperstidning den 24 oktober 2018.

Birgitte Bonnesen intervjuades även av den amerikanska nyhetskanalen CNBC där hon på nytt tonade ned bankens brister i AML-arbetet. Hon uttalade bl.a. att Swedbank var helt annorlunda (completely different) jämfört med Danske Bank, att banken fokuserade på inhemska kunder samt att Swedbank var en lågriskbank osv.

Det hölls även ett investerarmöte den 23 oktober 2018 där det ställdes frågor om penningtvätt och Baltikum. Birgitte Bonnesen svarade då bl.a. att man var väldigt trygg (confident) med att banken inte skulle dras in i några problem med penningtvätt i Baltikum.

Birgitte Bonnesens uttalanden kommenterades i mejl internt på Swedbank senare under kvällen. Presschefen Josefine Nygren Uppling skrev till Swedbanks styrelseordförande Lars Idermark, till Birgitte Bonnesen och Cecilia Hernqvist m.fl. att budskapen hade landat väl med tydliga besked i

AML-frågan. Cecilia Hernqvist mejlade emellertid även till Liselott Alström, en kollega på Compliance, om vad som egentligen hade hänt och att man ju hade varit överens om att endast tala om AML i presens (bevispunkt 42). Liselott Alström svarade att det kändes väldigt skakigt.

Av ytterligare mejlkorrespondens de efterföljande dagarna framgår att det fanns frågor från marknaden om penningtvätt, att det internt arbetades med att ta fram gemensamma svar och att det behövdes en trovärdig story avseende bankens arbete i frågan. Birgitte Bonnesen var delaktig i denna korrespondens.

Bankens ledning övervägde alltså noggrant hur man skulle svara på fortsatta frågor från marknaden och media när det gällde AML-processerna och situationen i Baltikum.

December 2018 – januari 2019, ny rapport från Erling Grimstad och nya uttalanden från Birgitte Bonnesen

Erling Grimstad blev under hösten 2018 på nytt anlitad av banken för att fortsätta att kartlägga AML-processer m.m. Resultatet blev en rapport daterad den 10 december 2018 med titeln ”*High Risk Non-Resident customers of Swedbank Estonia*” (bevispunkt 45). Rapporten har översatts till svenska av Säkerhetspolisen. Rapporten var ställd till chefen på Compliance, dvs. Cecilia Hernqvist. Hon vidarebefordrade rapporten per mejl till bl.a. Birgitte Bonnesen.

I rapporten underströks på nytt allvarliga åsidosättanden av grundläggande AML-förpliktelser. Detta gällde särskilt HRNR-portföljen. Ansvarig för bristerna var ledningen för Swedbank Estland. Flera av högrisk kunderna borde enligt rapporten aldrig ha tagits emot som kunder. Det gällde framför allt bolag som hörde till Fokusgruppen, vilken initialt togs in av AS Hansapank. Swedbank Estland borde också i högre utsträckning ha rapporterat misstänkta transaktioner till den estländska finanspolisen. Det framgick därtill att transaktionsvolymen i HRNR-kundportföljen under perioden 2011–2016 låg relativt konstant på cirka 20 miljarder euro årligen, för att därefter falla brant.

Den 29 januari 2019 publicerade Swedbank sin Q4-rapport. I Birgitte Bonnesens vd-kommentar nämndes inget om brister i AML-processer. Samma dag intervjuades Birgitte Bonnesen av CNBC där frågan om penningtvätt på nytt berördes (bevispunkt 48). På fråga bejakade Birgitte Bonnesen att banken inte hade hittat några samband med skandalen i Danske Bank. Hon sade sig inte heller vara orolig för ökad reglering eller kostnader på grund av penningtvätt. I stället sade Birgitte

Bonnesen att banken hade arbetat med AML-processer i årtal och att system och kompetens ständigt förbättrades.

Uppdrag gransknings frågor

Den 11 februari 2019 hörde Uppdrag granskning av sig till Swedbanks pressavdelning och bad om en intervju med Birgitte Bonnesen. Den information som initialt lämnades var att intervjun skulle handla om penningtvätt i Baltikum.

Av efterföljande intern mejlkorrespondens framgår att banken började ta fram de tidigare medieuttalanden som gjordes i samband med Q3-rapporten. Det framgår vidare att banken tackade nej till Uppdrag granskningens önskan om att intervjua Birgitte Bonnesen, vilket internt motiverades med att det inte fanns någon ny information.

Den 13 februari 2019 lämnade Uppdrag granskning per mejl ytterligare information till banken om vad det kommande inslaget skulle handla om (bevispunkt 52). I mejlet listades åtta punkter om redaktionens slutsatser, bl.a. att Swedbank, likt Danske Bank, hade haft en stor non-residentportfölj, att ett flertal kontohavare i Swedbank, eller deras motparter i annan bank, fanns omnämnda i tidigare penningtvättshärvor, att pengar från Magnitsky-affären hade slussats in i Swedbank och att de 50 kontohavare i Swedbank som hade flest varningsflaggor omsatte motsvarande 40 miljarder kr. Detta låg i linje med det som hade kommit fram i bankens egna rapporter, t.ex. Johan Roséns rapport, Erling Grimstads rapporter samt 12 juli- och 20 september-rapporterna. Mejlet avslutades med att Uppdrag granskning avsåg att besöka Swedbanks huvudkontor på fredagen den 15 februari 2019 för att intervjua Birgitte Bonnesen. Av säkrad mejlkorrespondens framgår att Cecilia Hernqvist samma dag kommenterade mejlet med ”*våra tidigare svar håller*” och ”*inget nytt för oss*”.

Birgitte Bonnesen ställde inte upp på någon intervju. I stället intervjuades Gabriel Francke Rodau (bevispunkt 54). Han upprepade i princip det budskap som hade lämnats av banken i samband med Q3-rapporten 2018. Genom intervjun fick banken ytterligare information om det kommande programmet, vilket har betydelse för åtalspunkten 2. Uppdrag granskning skickade på måndagen den 18 februari 2019 kompletterande information till banken om det kommande programmet (bevispunkt 56).

Ägarmötet den 18 februari 2019

Den 18 februari 2019 hölls ett ägarmöte på Swedbanks huvudkontor i Sundbyberg inför bankens kommande årsstämma. På mötet deltog representanter från bankens storägare, bl.a. Sparbankerna, Folksam, Skandia, Alecta och ett antal AP-fonder.

Från flera av deltagarna har säkrats minnesanteckningar. Av Jan Anderssons (Robur Fonder) anteckningar framgår att den största nyheten kanske var att Uppdrag granskning skulle sända ett program om Swedbank och dess roll i penningtvättshärvan i Estland och att programmet inte skulle ge en positiv bild av banken.

Carina Lundberg Markow (Folksam) antecknade att Uppdrag granskning skulle sända ett program kommande onsdag, att det inte var något nytt och att reportrarna hade varit högljudda under besöket på banken. Av säkrad mejlkorrespondens framgår att Carina Lundberg Markow efter mötet funderade på om informationen kunde vara kurspåverkande. Hon informerade även Folksams dåvarande vd Jens Henriksson om det kommande programmet.

Liknande anteckningar gjordes av Marcus Neckmar från Andra AP fonden, bl.a. att Uppdrag granskning *”inte kommer att se bra ut”*. Av de anteckningar Stig-Göran Dennisson från Sparbanksstiftelsen Alfa upprättade framgår att det var Birgitte Bonnesen som nämnde Uppdrag granskning.

Efter aktieägarmötet anmälde Oskar Börjesson (Skandia) till sin Compliance-avdelning att han hade erhållit information som kunde klassas som insiderinformation (bevispunkt 60).

Senare samma dag mejlade Josefine Nygren Uppling till en kollega på Swedbank vilket visar att banken hade information om vad programmet skulle innehålla. Josefine Nygren Uppling skrev bl.a. att programmet *”kommer vara nasty”*. Detta visar på att informationen om det kommande programmet från Uppdrag granskning var att klassificera som insiderinformation. Även internt uppstod en diskussion om det nu fanns insiderinformation på banken. Av säkrad mejlkorrespondens framgår att det var Cecilia Hernqvist som lyfte frågan med Gabriel Francke Rodau och Eva de Falck (styrelsens sekreterare).

Dagen efter aktieägarmötet mejlade Birgitte Bonnesen personer i bankens ledning om det kommande programmet, att det skulle ha en negativ vinkel, att bankens tidigare budskap i AML-

frågan fortfarande gällde och att Swedbanks modell var väsensskild från Danske Bank. Det fanns alltså ingen vilja att offentligt bekräfta några bristande AML-processer från bankens sida.

Händelserna efter Uppdrag gransknings program

Uppdrag gransknings program publicerades på morgonen den 20 februari 2019. Programmet bar titeln ”Swedbank och penningtvätten”.

Som en följd av tv-programmet höll Swedbank senare samma dag en telefonkonferens där Birgitte Bonnesen, Gregori Karamouzis och Gabriel Francke Rodau svarade på frågor från marknad och media (bevispunkt 65). Birgitte Bonnesen fortsatte då att tona ned problemen i Baltikum, bl.a. genom att hävda att bankens tidigare budskap fortfarande gällde, att banken hade en låg andel non-residentkunder osv. Hon upprepade också att när banken såg något misstänkt så agerade man direkt. Hon nämnde vidare att banken hade genomfört egna utredningar för att blicka tillbaka och att man då inte hittat något nytt.

Samma dag publicerade Swedbank även ett pressmeddelande i anledning av Uppdrag gransknings program. Återigen kommenterades inte Swedbanks problem med AML-processer i Baltikum (bevispunkt 66).

Aktiekursen föll kraftigt. Den 20 februari 2019 var aktien ned med drygt 13 procent. Dagen efter fortsatte fallet, drygt 9 procent. Det var stora värden som försvann. Det inkom många frågor från investerare och analytiker som begärde klargöranden från banken.

På kvällen mejlades det ut en lägesinformation till styrelsen i banken. Där uttrycktes bl.a. att det uppenbart hade funnits situationer där banken, med facit i hand, borde ha agerat på misstänkt aktivitet snabbare.

Utvärderingar av händelseförloppet

Den 10 april 2019 hölls ett extra styrelsemöte (bevispunkt 71). Då var Birgitte Bonnesen entledigad som vd. Av protokollet framgår bl.a. att bankens nya vd avsåg att även entlediga Cecilia Hernqvist som chef för Compliance. På mötet föredrogs en tidslinje över vilken information som styrelsen tidigare hade fått av vd och Compliance. Av tidslinjen framgick bl.a. att styrelsen inte hade fått del av 20 september-rapporten eller information om dess innehåll, bl.a. information om bankens

koppling till tidigare penningtvättshärvor. Styrelseprotokollet slog också fast att en del av de fynd som fanns i 20 september-rapporten inte hade rapporterats till styrelsen under hösten 2018, varken på styrelsemötet den 27 september eller den 22 oktober.

Den 17 september 2019 publicerade banken ett pressmeddelande, där banken nu bekräftade historiska brister i AML-arbetet i Baltikum.

Den 19 mars 2020 utfärdade Finansinspektionen en varning samt en sanktionsavgift mot Swedbank. Sanktionsavgiften sattes till fyra miljarder kr. Av beslutet framgår att Finansinspektionen till och med hade övervägt att återkalla bankens tillstånd. Enligt Finansinspektionen hade Swedbanks utländska kunder stått för en betydande andel av affärsvolymerna i de baltiska dotterbankerna, i synnerhet i fråga om transaktionsvolymerna. Det uttalades vidare att dotterbankerna själva klassificerat de volymdrivande utländska kunderna som hög risk. Enligt Finansinspektionens undersökning hade Swedbank i flera avseenden inte haft tillräcklig styrning och kontroll av de baltiska dotterbankerna. Detta trots att ledningen, den verkställande direktören och styrelsen återkommande hade fått information om brister i de centrala grundpelarna mot penningtvätt i de baltiska dotterbankerna. Av beslutet framgår också att Swedbank inte fullt ut lämnat Finansinspektionen de upplysningar som hade begärts.

Genom ett beslut den 5 maj 2021 från Disciplinnämnden vid Nasdaq Stockholm ålades Swedbank att betala ett vite motsvarande tolv årsavgifter. Nämnden slog fast att det hade funnits brister i bankens AML-arbete som varit kända för bankens högsta ledning. Vetskapen om dessa brister borde banken tidigare och på rätt sätt ha hanterat enligt reglerna om insiderinformation. Samma sak gällde den information som banken i förväg fått om det kommande tv-programmet från Uppdrag granskning.

Försvaret

Inledning

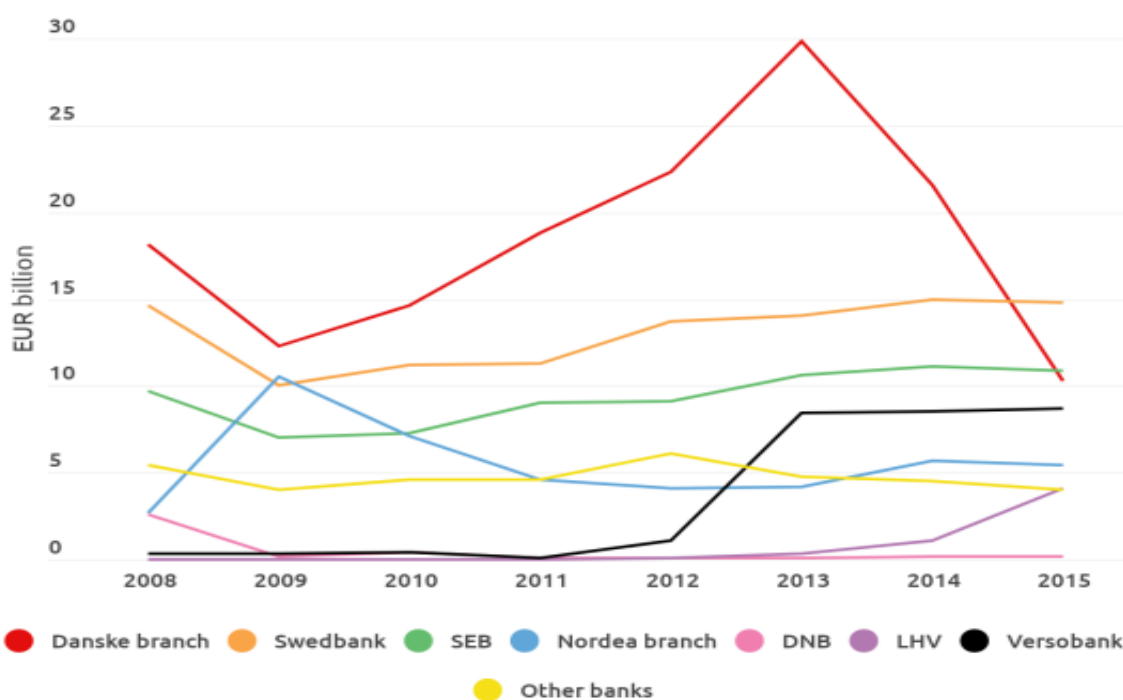
Åtalspunkten 1 om svindleri alternativt grov marknadsmanipulation handlar om vad Birgitte Bonnesen har sagt. Åklagarna påstår att Birgitte Bonnesen har sagt att Swedbank inte hade eller hade haft problem med sina AML-processer i bankens verksamhet i Estland under 2007–2018. Detta har Birgitte Bonnesen aldrig sagt. Detta gäller för övrigt för hela bankens samlade kommunikation, dvs. ingen inom banken har sagt det som åklagarna påstår.

Åtalspunkten 2 om obehörigt röjande av insiderinformation handlar också om vad Birgitte Bonnesen har sagt. Inte heller här stämmer åklagarnas påståenden. Birgitte Bonnesen har inte sagt det som påstås och hon har inte heller röjt någon insiderinformation.

Som ett allmänt avstamp ska noteras att Swedbank Estland aldrig har prickats av Estlands finansinspektion. Swedbank Estland har inte heller fått kritik från Estlands centralbank eller Estlands finanspolis.

Swedbanks verksamhet i Estland har varit väsentligt annorlunda jämförd med Danske Bank. Det Birgitte Bonnesen sade om Swedbank i relation till Danske Banks estländska filial är alltså riktigt. Detta framgår inte minst av rapporteringen i media under hösten 2018. Det kom då fram att Danske Bank varit ytterst nära att få sitt banktillstånd indraget i Estland redan 2015. Det förekom också uppgifter om att Danske Bank hade ett nät av agenter, till exempel i Moskva och Baku, som aktivt sökte upp potentiella högrisk kunder. Av ett pressmeddelande från Estlands centralbank framgår att Danske Bank historiskt stod för den klart största delen av gränsöverskridande transaktioner i Estland. Swedbank hade också en stor del av denna marknad. Danske Banks stora marknadsandel var dock helt oproportionell, sett i relation till hur få kunder Danske Bank hade i Baltikum jämfört med Swedbank. Detta rimmar väl med Birgitte Bonnesens uttalanden i oktober 2018. Detta framgår av grafen nedan (försvarets bevispunkt 383).

Cross-border client payments initiated from Estonian banks

Åtalet bygger på ett ofullständigt underlag. Åklagarna har hänfört sig till ett begränsat material, företrädesvis två promemorior från april 2016, Erling Grimstads utredningar samt ett fåtal rapporter som togs fram internt under 2017–2018. Åklagarnas tes om att ledningen i banken höll dessa handlingar hemliga är fel.

Det saknas därutöver hållfasta bevis för att Swedbank skulle ha någon koppling till den s.k. Magnitsky-affären, något som Uppdrag granskning gjorde ett stort nummer av i tv-programmet den 20 februari 2019. Att denna koppling saknas har slagits fast av den amerikanska advokatbyrån Clifford Chance. Enligt försvaret finns det också flera frågetecken kring affären, och då särskilt Bill Browders version som okritiskt har accepterats som sanning.

Advokatbyrån Clifford Chance arbetade i över ett år med att gå igenom allt som förevarit i Swedbank. Utredningsarbetet färdigställdes i en omfattande rapport som offentliggjordes i mars 2020. Clifford Chance kunde enligt rapporten inte dra slutsatsen att Swedbank hade varit inblandad i penningtvätt eller hanterat några kundtransaktioner som innehållit intäkter från brottslig verksamhet. Detta trots att över en miljard kundtransaktioner noggrant hade undersökts och hela bankens AML-arbete fram till mars 2019 blivit granskat. I rapporten pekade Clifford Chance på risken för s.k. eftersyn, dvs. att man i efterhand hittar misstänkta aktörer eller transaktioner. Denna risk blir extra påtaglig eftersom regelverket successivt har skärpts under den granskade perioden. Magnitsky-fallet var för övrigt inte känt förrän tidigast mot slutet av 2009. Mossack Fonseca-avslöjandet kom först 2016. Danske Bank-affären blev känd 2017.

När det gäller Uppdrag gransknings program kan konstateras att banken inte fick se den s.k. 50-listan med högrisk kunder innan programmet sändes. Det var därmed ytterst svårt att bemöta redaktionens påståenden initialt eller veta vad som var sant. I efterhand har det visat sig att i princip alla kunder på listan tillhörde Fokusgruppen, dvs. den kundrelation som banken aktivt avslutade genom Project Clear 2017. Banken hade alltså agerat.

Fokusgruppen bestod av omkring 200 företag och det var denna kundrelation som Erling Grimstad granskade mellan februari–juli 2017. Det handlar om Rysslands näst största kolföretagskoncern med omkring 18 000 anställda. Koncernen har en seriös och omfattande kärnverksamhet. Företagsgruppens största kund i Sverige är såvitt känt statliga LKAB. Även Swedbanks affärsområde LC&I hade en kundrelation med koncernen sedan 2012. När Ryssland invaderade Krim 2014 ökade emellertid riskerna med ryska kunder, vilket påverkade bankens AML-arbete.

Fokusgruppens huvudsäte flyttades samtidigt från Österrike till Cypern, vilket ytterligare är en fastställd riskindikator. På detta har dock banken agerat, både lokalt och på koncernnivå.

Efter Uppdrag gransknings program gick drevet mot Swedbank inte att stoppa. Till och med de som var insatta i bankens arbete mot penningtvätt började plötsligt tvivla, eftersom programmet påstod att det fortfarande fanns kvar en massa kunder som banken hade missat i sitt AML-arbete. Detta var visserligen felaktiga påståenden, men den bild som växte fram i media gick inte att ändra. Banken fick förhålla sig till det nya läget. Av protokoll från ett styrelsemöte den 28 mars 2019 framgår också att bankens ledning ansåg att Birgitte Bonnesen hade gjort ett bra arbete. Hennes entledigande handlade i stället helt om att värna bankens varumärke och att visa handlingskraft.

Även Finansinspektionen hade ett ofullständigt underlag inför sitt sanktionsbeslut den 19 mars 2020. Det framgår t.ex. att Swedbank, genom dess nya ledning, inte gav Finansinspektionen allt material t.ex. i form av aggregerade transaktionsdata för 2007–2015. Sådant underlag fick däremot advokatbyrån Clifford Chance, vilket ter sig något märkligt. Inte heller har Finansinspektionens utredning omfattat frågan om, och i så fall i vilken utsträckning, det kan ha förekommit penningtvätt i de baltiska dotterbankerna, eller om det ens finns någon grund för misstankar om penningtvätt.

Uttalandena och ägarmötet i korthet

Det Birgitte Bonnesen sade i samband med Q3-rapporten var sant. I analytikersamtalet som hölls den 23 oktober 2018 sade hon att banken hade ett systematiskt tillvägagångssätt för att säkerställa upptäckt av misstänkta transaktioner. Hon uttryckte samtidigt att det krävdes en ständig utveckling av system och processer och att banken var ödmjuk nog att inse att penningtvätt är ett mycket komplext område. Hon sade också att banken agerade när penningtvätt upptäcktes. Det stämde vidare att bankens fokus inte låg på utländska högrisk kunder, utan på de omkring tre miljoner kunder som fanns i Swedbanks baltiska verksamhet. Non-residentdelen låg på drygt en procent av detta kundunderlag. Det kan jämföras med Danske Bank vars fokus helt var inriktat på HRNR-kunder.

Birgitte Bonnesens uttalanden hade även i förväg kvalitetssäkrats internt, där tyngdpunkten i underlaget låg just på jämförelsen med Danske Bank. Därmed stämde bankens samlade budskap i denna del, dvs. att Swedbank Estland var en lågriskbank med fokus på inhemska och lokala kunder, vilket Danske Banks estländska filial inte var.

De nyhetsartiklar m.m. som har åberopats av åklagarna återger inte heller bankens samlade budskap på ett rättvisande sätt. Artiklarna har försetts med olika rubriker och kommentarer som inte kommer från Birgitte Bonnesen eller banken. Birgitte Bonnesens citat är korrekta, men de är tagna ur sitt sammanhang. Det är värt att notera att Birgitte Bonnesen aldrig har uttalat att banken inte hade (eller har haft) problem med AML-processer i den estländska verksamheten under 2007–2018. Hon har inte fått någon sådan fråga och hon har inte heller haft någon anledning att svara på det sätt som åklagarna påstår.

När det sedan gäller Birgitte Bonnesens uttalanden den 29 januari 2019 i intervjun i CNBC blir saken än tydligare. Det enda hon sade då var att banken agerar när något misstänkt upptäcks. Samma sak gäller hennes uttalanden under telefonkonferensen den 20 februari 2019, liksom det pressmeddelande som banken publicerade samma dag.

Beträffande åtalspunkten 2 har redan nämnts att banken inte kände till vilket underlag som Uppdrag granskning grundade sina påståenden på, bl.a. om Magnitsky-affären. Banken visste inte heller vad programmet i detalj skulle handla om. Tvärtom vilseledde Uppdrag granskning Swedbank om programmets innehåll. Detta framgår tydligt av de mejl som Uppdrag granskning skickade till Swedbank inför journalisternas besök på huvudkontoret den 15 februari 2019. Att banken vilseleddes framgår även av Joakim Bornolds vittnesmål. Det går för övrigt inte att närmare slå fast vad Birgitte Bonnesen sade på ägarmötet eller vilka detaljer som lämnades. Det hon sade utgör inte insiderinformation. Hon hade inte heller något skäl att röja insiderinformation och hon har under alla förhållanden saknat uppsåt till detta brott.

Bankens organisation i Baltikum

Swedbank förvärvade aktierna i den estländska banken AS Hansapank genom en affär som slutfördes 2005. Detta var ett av flera förvärv av banker i Östeuropa. På Swedbank gjordes sedan en stor omorganisation. Avsikten var nu att fokusera på de fyra hemmamarknaderna, Sverige, Estland, Lettland och Litauen. Detta förde med sig att de tre baltiska dotterbankerna blev helägda dotterbolag till Swedbank. Ett flertal non-residentrelationer avvecklades, framför allt i Estland. Detta arbete pågick kontinuerligt fram till 2016.

Regelverk som är relevanta för prövningen av åtalet

Det finns ett omfattande regelverk som hänför sig till bankverksamhet. EU:s penningtvättsdirektiv är naturligtvis centrala. Direktiven har lett till nationell lagstiftning liksom föreskrifter och riktlinjer från nationella tillsynsmyndigheter.

Under den tidsperiod som åtalet avser har regelverk ändrats, upphävts och tillkommit. Det som var nytt i det tredje penningtvättsdirektivet var det riskbaserade synsättet. Detta har Swedbank och dess dotterbanker följt.

Penningtvättslagen gäller i Sverige och motsvarande lagstiftning finns i bl.a. Estland. Enligt denna lagstiftning gäller att banken måste göra olika riskbedömningar som tar sikte på penningtvätt. Det råder även ett s.k. meddelandeförbud för banken. Förbudet innebär att banken inte får röja för någon utomstående (t.ex. media) att det har upptäckts avvikelser, misstänkta aktiviteter eller transaktioner. Förbudet är straffsanktionerat.

Vidare gäller s.k. banksekretess. En bank får inte röja vem som är eller har varit kund hos banken, varken för media eller annan. Bryter banken mot banksekretessen kan banken ådra sig skadeståndsskyldighet och också drabbas av ingripanden från Finansinspektionen.

Banken måste därtill förhålla sig till lagen (2018:558) om företagshemligheter genom att t.ex. inte röja vem som är kund i banken. Banken ska också följa EU:s marknadsmissbruksförordning liksom aktiebolagsrättsliga regler. Det finns därutöver bransch- och disciplinregler, bl.a. de bestämmelser som gäller för noterade bolag på Stockholmsbörsen och som sanktioneras av Nasdaqs Disciplinnämnd.

Banker har också en lagstadgad s.k. kontraheringsplikt, dvs. en skyldighet att ta emot insättningar från bankkunder. Banken får endast vägra att ta emot en ny kund om det föreligger särskilda skäl. Det innebär att en kundrelation inte kan avslutas utan vidare, även om en misstänkt transaktion upptäcks. Det tar tid och kräver utredningsarbete innan banken ensidigt kan avsluta kundrelationen. Vägrar banken att ta in en ny kund, alternativt avslutar en kundrelation utan godtagbara skäl, kan banken bli skadeståndsskyldig. Även här kan det bli fråga om myndighetsingripanden.

Bankens kontroll- och riskhantering m.m.

Swedbanks styrelse har hållits informerad om vilka fynd som gjordes i det löpande AML-arbetet. Flertal exempel finns på sådan informationsgivning. Ett exempel är styrelsemötet den 20 december 2017 där Compliance lade fram en omfattande plan för bankens fortsatta AML-arbete. Styrelsen fick då utförlig information och godkände sedan planen.

Varje kvartal rapporterade bankens internrevision till styrelsen, bl.a. om huruvida AML-arbetet var tillfyllest. Styrelsen hade även ett risk- och kapitalutskott som säkerställde att det fanns rutiner för att upptäcka och kontrollera risker. Styrelsen hade därtill en egen möjlighet att anlita externa konsulter för att undersöka vilka risker eller problem som fanns i banken.

Genom regelbundna internrevisions-, vd- och Compliancerapporter har styrelsen fått omfattande redogörelser över alla affärsområden och koncernfunktioner under 2007–2018. Att styrelsen hade information om AML-processerna framgår av Finansinspektionens beslut.

Styrelsen har också utfärdat vd-instruktioner utifrån aktiebolagslagen och finansinspektionens föreskrifter. Detta har inbegripit frågor om banksekretess och tystnadsplikt gentemot tredje part, beträffande sådana konfidentiella förhållanden som vd kan komma att erfara i sin tjänst. Detta har Birgitte Bonnesen haft att förhålla sig till och även följt.

Det fanns också flera olika instruktioner beträffande AML-arbetet, både på styrelse-, vd- och gruppnivå för Compliance. Som har nämnts fanns det flera försvarslinjer i banken. I den första linjen fanns GSI (Group Security & Investigations). Här gjordes t.ex. screening och rapportering till finanspolis m.m. I den andra försvarslinjen fanns Compliance och i den tredje internrevisionen. Till dessa kan läggas ytterligare två försvarslinjer, nämligen extern revision samt Finansinspektionens tillsyn.

Bankens kommunikationsfunktion

Processen kring bankens externa kommunikation, inräknat finansiell rapportering, ägdes av IR-avdelningen. Där var Gregori Karamouzis chef. Det skedde en omfattande informationsinhämtning från berörda avdelningar inom banken innan viktig information lämnades till marknaden, myndigheter eller media. Det skickades frågeformulär, hölls möten och producerades talmanus m.m. Detta är centralt för förståelsen av detta mål, eftersom det i princip omöjliggör en strategi om att hemlighålla saker inom banken. När kommunikationsplanen var klar skickades den ut till

samtliga berörda. Planen var då oerhört genomarbetad, med angivande av ansvarig talesperson för respektive område (vd, presschef, IR-chef osv.). Det framgick också vilket underlag som fanns för varje talepunkt.

Beträffande kommunikationsprocessen var vd en mottagare av information, dvs. Birgitte Bonnesen kunde inte på eget bevåg ändra kommunikationsplanen. Det banken beslutade skulle tvärtom kommuniceras. Birgitte Bonnesen kunde naturligtvis lämna synpunkter, men ägde inte processen på det sättet. Birgitte Bonnesen hade inte heller sådan detaljkännedom som krävdes för att överblicka allt underlag som kommunikationsplanen byggde på. Det gällde även den kommunikationsplan som inför Q3-rapporten togs fram under oktober 2018 angående bl.a. bankens AML-arbete. Den planen är central i målet.

Bankens AML-arbete 2007–2015 och förenligheten med Birgitte Bonnesens uttalanden

Åklagarnas sakframställning börjar i princip 2016. Det finns därför inte någon egentlig utredning intagen i förundersökningen om vad som hände dessförinnan. Först genom en omfattande kompletteringsbegäran har försvaret någorlunda kunnat säkra information. Detta har framför allt skett genom att få tillgång till e-postkonton. I olika mejl har det t.ex. påträffats bilagor med olika handlingar som har mejlats runt bland anställda på Swedbank. Ibland har det handlat om utkast, ibland om färdiga åtgärdsplaner m.m.

När det gäller 2007 finns en rapport från februari där Estlands finansinspektion uttalade att ledningen för AS Hansapank var tillräckligt fokuserad på AML och att dess förfaranden var förenliga med lokala lagkrav. Styrelsen i AS Hansapank utfärdade också ett dekret senare samma år om att inte ta in kunder från lågskatteländer. Man utredde kunder liksom avslutade ett antal kundrelationer som ett led i detta AML-arbete.

I oktober 2007 hade 75 kundrelationer avslutats. Det finns också en säkrad promemoria, författad av Håkan Bengtsson, om vilka åtgärder som Swedbank behövde vidta på grund av implementeringen av det tredje penningtvättsdirektivet. Detta gällde särskilt det nya riskbaserade arbetssättet samt vilket innehåll bankens KYC-process borde ha i fortsättningen. Banken redogjorde helt öppet för detta arbete i årsredovisningen för 2007. Redan här arbetade banken alltså systematiskt med AML-frågor och tog frågorna på största allvar. Det motsvarar det Birgitte Bonnesen uttalade drygt tio år senare (avser bankens AML-processer under 2007).

I början av 2008 trädde en ny penningtvättslag i kraft i Estland. Som en följd instiftade Swedbank Estland en kommitté (HRCAC, High Risk Customer Acceptance Committe), som skulle övervaka när en ny utländsk kund ville bli kund i banken. Riskchefen skulle skicka en kundpromemoria till kommittén inför varje bedömning av ny kund. Det kan noteras att alla kunder med säte i UK, Malta, Luxemburg och Cypern, liksom länder utanför EU (exkl. Norge), per automatik av banken klassificerades som HRNR-kunder. Detta gällde oavsett vilken kund det rörde sig om eller hur seriös kundens affär var.

Swedbank Estland rapporterade i april 2008 att det off-boardats 321 offshorebolag enligt kriterierna i 2007 års dekret. Även på gruppnivå antogs nya AML-principer. På detta sätt fortsatte arbetet mot penningtvätt under 2008. Allt detta rimmar väl med Birgitte Bonnesens uttalanden (2008).

I april 2009 tillträdde Michael Wolf som vd i banken. Birgitte Bonnesen blev samma år chef för bankens internrevision. Under detta år införde Swedbank ett automatiskt scanningssystem (ProScan) för att söka efter betalningsparter/motparter som omfattades av sanktionslistor. Vid utgången av 2009 hade Swedbank Estland 635 HRNR-kunder, vilka stod för omkring fyra procent av dotterbankens omsättning. Precis som Swedbank fokuserade dess estländska dotterbank på inhemska privatkunder. Även dotterbanken var således en retailbank.

Det har också säkrats en presentation från 2009 som väl beskriver det dåvarande AML-arbetet i Swedbank (försvarets bevispunkt 26). I presentationen beskrivs AML-processerna utförligt, liksom hur bankens implementering av nya regler osv. fortskred. Detta återspeglar Birgitte Bonnesens uttalanden, dvs. banken hade ett systematiskt tillvägagångssätt i AML-frågor samtidigt som processerna ständigt utvecklades (2009).

2010 antog Swedbank nya AML-direktiv på koncernnivå, innefattande en utvidgad transaktionsövervakning. Det nya var att övervakningen skulle vara generell, dvs. inte knuten till de undersökningar som gjordes individuellt för att uppnå kundkännedom (KYC/CDD). Ansvar för AML-arbetet flyttades samtidigt från riskavdelningen till Compliance. I en promemoria från december 2010 beskrev internrevisionen bankens AML-kontroller som tillfredsställande, men det påpekades att rapporteringen i den baltiska verksamheten kunde förbättras. Från 2011 har påträffats en ny rapport från bankens internrevision. Rapporten följde upp LC&I:s implementering av det riskbaserade synsättet. Arbetet var försenat men nu avklarat. Detta är i princip vad försvaret har hittat från 2010–2011, även om det förmodligen finns betydligt mer. Likväl stämmer fynden med Birgitte Bonnesens uttalanden och bankens samlade budskap (2010–2011).

2012 inledde Finansinspektionen en granskning av hur de svenska storbankerna efterlevde penningtvätsregelverket, med fokus på högrisk- och PEP-kunder med hemvist utanför de nordiska länderna. För Swedbanks vidkommande stängdes utredningen sedermera utan sanktion. Bankens internrevision rapporterade i juni 2012 att det fanns brister i de baltiska dotterbolagen relaterade till penningtvätt vilket krävde förbättring. Bristerna ansågs dock avhjälpta året därpå.

2012 dök Magnitsky-affären upp igen. Hermitage Capital och Bill Browder skickade då in en anmälan till finanspolisen i Estland. Anmälan riktade sig framför allt mot Danske Bank. Anmälan kom inte till allmänhetens kännedom och Swedbank fick inte heller vetskap om den förrän senare. Swedbank berördes av anmälan genom två betalningar som en Swedbankkund under 2008 hade mottagit från ett annat företag, vilket i sin tur uppgavs ha en koppling till det pengaflöde som härstammade från Magnitsky-affären.

Det har även påträffats en risk- och kapitaltäckningsrapport för 2012 där det framgår att Swedbank under 2012 utökade sitt IT-system för att automatiskt kunna blockera misstänkta transaktioner via nätbanken. I rapporten står att banken följde utvecklingen noga eftersom kriminella fortsatte att utveckla nya metoder. Allt detta stämmer väl med Birgitte Bonnesens uttalanden (2012).

I början av 2013 började media i Estland rapportera om den polisanmälan som Bill Browder gjort året innan och att Swedbank Estland var en av de banker som omnämndes i anmälan. Det var på detta sätt Swedbank fick vetskap om de två betalningar som Bill Browder menade hade indirekt koppling till Magnitsky-affären.

Det var också under 2013 som Swedbank började avveckla sina verksamheter i Ryssland och Ukraina. I detta skede skrev Johan Rosén en första rapport med anledning av de två betalningar som påstods ha indirekta kopplingar till Magnitsky-affären. Huvudbudskapet var att det inte fanns några kvarvarande eventuella kopplingar och att de konton som hade pekats ut nu var stängda, samt att ytterligare konton skulle granskas.

Birgitte Bonnesen var under denna period chef för Baltic Banking i Swedbank. Johan Rosén presenterade under 2013 ett förslag för henne om hur ryktesrisken kunde minimeras i den baltiska verksamheten. Enligt förslaget borde det ske genom att begränsa bankens HRNR-affärer till motparter med en betydande och relevant koppling till Swedbanks hemmamarknader. Under 2013 lanserades även ett utbildningsprogram avseende kundkännedom och penningtvätt. I

sammanfattning kan således konstateras att Birgitte Bonnesens uttalanden liksom bankens samlade budskap återigen stämde (2013).

Under 2014 antog Estlands finansinspektion nya riktlinjer för kredit- och finansinstitut i syfte att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism. Riktlinjerna omfattade bl.a. rekommendationer om efterlevnadsansvarig, screening och procedurer för att uppnå kundkännedom. Riktlinjerna innehöll däremot inget om försvarslinjer eller rekommendationer för att lagra data.

Detta år mottog Swedbank vidare en preliminär rapport från Finansinspektionen angående svenska storbankers arbete mot penningtvätt. Utredningen hade inletts 2012. I rapporten påpekades vissa brister, bl.a. att screening i alltför stor utsträckning fortfarande skedde manuellt. Swedbank gick som en följd med på att implementera två betydande program för att omhänderta Finansinspektionens synpunkter.

Swedbank Estland beslöt under 2014 dessutom genom dess kommitté för Risk och Compliance att inlåningen från utländska kunder inte fick överskrida tio procent av den totala inlåningen. Under sommaren avslutade Finansinspektionen sin granskning utan sanktion. Birgitte Bonnesens uttalanden speglar således verkliga förhållanden även här (2014).

I maj 2015 upprättade Compliance en promemoria i anledning av Finansinspektionens granskning av hur de fyra storbankerna i Sverige efterlevde AML-lagstiftning m.m. Finansinspektionens slutsats var (enligt promemorian) att Nordea och Handelsbanken var sämst i klassen, medan Swedbank och SEB fick bättre omdömen.

Under 2015 antog Swedbanks styrelse en ny policy avseende AML och arbetet mot finansiering av terrorism. Bakgrunden var den politiska utvecklingen där USA, EU och FN i allt större utsträckning utfärdade finansiella sanktioner mot individer, företrädesvis från Ryssland. Samma år lät Swedbank Estlands vd en konsult gå igenom all KYC-dokumentation för samtliga non-residentkunder. Detta ledde till off-boarding av ett antal kunder. Precis som tidigare speglar Birgitte Bonnesens uttalanden verkliga förhållanden (2015).

Bankens AML-arbete 2016 och förenligheten med Birgitte Bonnesens uttalanden

Från 2016 och framåt har försvaret betydligt mer säkrad dokumentation kring banken och dess AML-arbete.

Av ett styrelseprotokoll från februari 2016 framgår att Viveka Strangert gick igenom bankens dåvarande AML-program inför styrelsen. I bankens årsredovisning för föregående år poängterades arbetet mot AML, samtidigt som risker med korruption osv. underströks. Banken träffade även Finansinspektionen för uppföljning av AML-arbetet och de utvecklingsområden som framkom genom Finansinspektionens senaste granskning. Finansinspektionen informerade också banken om att den från och med nu endast behövde avrapportera var sjätte månad i stället för de kvartalsvisa avstämningar som gällt tidigare. I den baltiska verksamheten infördes en ny KYC-funktion för att säkerställa ett tydligt ägande.

Styrelsen i Swedbank Estland beslöt i mars 2016 att kraftigt reducera non-residentportföljen. Kort därefter kom avslöjandet om Mossack Fonseca. Det är här åklagarnas sakframställning börjar, samtidigt som åtalsperioden sträcker sig ända tillbaka till 2007.

Banken reagerade omedelbart på nyheten om Mossack Fonseca, bl.a. genom att ta fram underlag på vilka kunder som hade offshore-engagemang. Frågan var uppe på styrelsemötet den 5 april 2016. Styrelsen hölls alltså noga informerad om medierapportering och händelseutveckling. Det som kom fram av undersökningen var dock lugnande, dvs. sambandet mellan Swedbank och Mossack Fonseca tycktes svagt.

Inför styrelsemötet den 25 april 2016 togs likväl fram en omfattande rapport från Compliance, där olika utvecklingsområden definierades inom AML och vilken tidsplan som gällde för respektive område. Detta material lades alltså fram för styrelsen, och rapporten skickades även till Finansinspektionen dagen därpå. Birgitte Bonnesen och Compliance fortsatte att avrapportera AML-situationen på efterföljande styrelsemöten, utan att några egentliga frågor ställdes från styrelsen.

I juni 2016 sjösattes en ny policy i den baltiska verksamheten beträffande AML-arbetet. Banken fortsatte alltså även på lokal nivå att utveckla AML-processerna. Det var ungefär här i tiden som Cecilia Hernqvist tog över som chef för Compliance. I hennes första rapport till styrelsen redovisade hon vilka uppföljningar som skett av AML-arbetet i banken, både i Sverige och

Baltikum. Bl.a. redovisades helt öppet för styrelsen att det till följd av nyttillkommen lagstiftning krävdes förbättringar av bankens KYC-processer.

Under hösten 2016 fortsatte rapporteringen till styrelsen. Compliance-rapporten för Q3 innehöll en utförlig redogörelse för det pågående anpassningsarbetet inom AML och vad som återstod inom respektive område. I september 2016 fattades beslutet att påbörja off-boarding av de omkring 200 bolag som hörde till Fokusgruppen. Av en intern promemoria från den 21 oktober 2016 (försvarets bevispunkt 83 b) framgår att det sammanlagt fanns några hundra HRNR-kunder i Swedbank Estland, vilket kan jämföras mot det långt större antalet HRNR-kunder i Danske Banks estländska filial. Det framgick vidare att av dessa högrisk kunder var det ett fåtal bolag ur Fokusgruppen som svarade för över hälften av den samlade HRNR-portföljens transaktionsvolym. Denna betalningstrafik rörde sannolikt helt legitim försäljning av kol, dvs. det var inte fråga om penningtvätt.

Liksom för tidigare år stämmer därmed Birgitte Bonnesens uttalanden (2016).

Bankens AML-arbete 2017 och förenligheten med Birgitte Bonnesens uttalanden

Den 1 februari 2017 mottog Swedbanks styrelse en ny rapport från Compliance. Cecilia Hernqvist beskrev där att en översyn av Swedbanks interna kontrollprocesser inom AML-området i Baltic Banking nu var avtalad med ett externt konsultföretag (KPMG). Arbetet beräknades ta sex veckor. Det framgick vidare att banken hade rapporterat in till Finansinspektionen om varför man valt att påbörja avvecklingen av kundrelationen till Fokusgruppen, nämligen landsrisk kombinerad med gruppens komplicerade företagsstruktur.

Det var också i februari 2017 som det tidigare beslutet om off-boarding av Fokusgruppen började verkställas inom ramen för Project Clear. KPMG övervakade arbetet men var formellt separerad från projektet. Uppdragsavtalet med Erling Grimstad är daterat den 2 februari 2017. Det var här som gruppen AML Task Force inrättades, där Håkan Bengtsson och Andréas Hobbelin ledde arbetet.

En omfattande rapport från KPMG var klar den 7 mars 2017 (*Review on internal control processes for AML in Swedbank's Baltic Banking*). I rapporten påpekades ett antal förbättringsområden, bl.a. inom Swedbank Estland. Det uttalades samtidigt att banken var på rätt spår. Det AML-program som

infördes 2016 beskrevs utförligt liksom vilka arbetsflöden som sedan dess hade inrättats i den baltiska verksamheten.

I slutet av mars 2017 publicerades ett antal tidningsartiklar om en rysk penningtvättsskandal (Russian Laundromat). Robert Kitt, vd i Swedbank Estland, kontaktade genast bl.a. Håkan Bengtsson och bad om hjälp att undersöka om det fanns några beröringsytor med Swedbank. Banken reagerade således direkt vid misstanke om penningtvätt. Resultatet av undersökningen blev att banken saknade påvisbara kopplingar till Russian Laundromat.

Under våren 2017 gjorde banken ett antal SAR-anmälningar mot vissa bolag i Fokusgruppen. Banken träffade även Estlands finansinspektion för att diskutera bankens situation relation till denna kundgrupp. Vid det här laget hade HRNR-kunderna i Swedbank Estland kraftigt reducerats i antal, från över 600 stycken i augusti 2016 till knappt 140 i maj 2017. Av Fokusgruppen fanns mindre än hälften kvar (80 kunder).

I maj 2017 antog Birgitte Bonnesen en ny instruktion på gruppnivå beträffande AML-arbetet.

Den 21 juni 2017 föredrogs återigen en presentation för styrelsen som avhandlade AML-risker. En vecka senare föredrogs en presentation för Estlands finansinspektion om hur Swedbank Estland arbetade med att minimera risker för penningtvätt, bl.a. hur HRNR-kundportföljen hade reducerats. Portföljen bestod nu endast av ett antal ambassader, institutionella investerare samt omkring 40 kvarvarande utländska bolag. Av presentationen framgick vidare att samtliga arbetsflöden som omnämndes i KPMG-rapporten antingen pågick eller var avslutade.

Erling Grimstads arbete resulterade i en första rapport den 30 mars 2017. Han anlät i sin tur en dansk advokatfirma (Advokatfirmaet Poul Schmith), som av någon anledning skrev en separat rapport som lämnades in till banken. I den framfördes långtgående påståenden om bristande AML-processer m.m., dock utan att presentera några som helst belegg. För banken framstod påståendena som vidlyftiga och de stämde inte alls med hur Swedbank Estland faktiskt arbetade med sina högrisk kunder.

Erling Grimstad lämnade en ny rapport i början av juli 2017. Där redovisades i sak vad hans uppdrag hade gått ut på, dvs. en analys av Fokusgruppen och dess relation till anställda på Swedbank Estland. Av rapporten framgick att Erling Grimstad endast tittat på ett begränsat antal

bolag ur Fokusgruppen. Granskningen visade inte heller på några medvetna eller vårdslösa uppträdanden hos den seniora ledningen i Swedbank Estland.

I augusti 2017 fick AML Task Force m.fl. uppdraget att genomföra de åtgärdsförslag som följde av Project Clear och Johan Roséns promemoria från den 7 juli 2017, bl.a. att utföra utbildningsinsatser inom AML (försvarets bevispunkt 137). Med åtgärderna följde en tidsplan. En annan åtgärd var att följa upp öppna fall från Project Clear. Detta är bakgrunden till Andréas Hobbels rapport i januari 2018.

I början av september 2017 publicerade den danska tidningen Berlingske nya artiklar om Danske Bank. Artiklarna rörde bl.a. en penningtvättsaffär benämnd Azerbaijan Laundromat. Håkan Bengtsson upprättade omgående en promemoria för att utreda om Swedbank berördes, vilken han mejlade till Birgitte Bonnesen. Enligt promemorian hade Swedbank inga direkta relationer till de företag som var aktuella i Azerbaijan Laundromat. Däremot hade kunder hos Swedbank i sin tur haft transaktioner med några utpekade bolag. En riskanalys gjordes i promemorian liksom förslag på åtgärder framåt.

På samma sätt bedrev banken sitt AML-arbete under hösten 2017. Styrelsen informerades fortlöpande av vd och Compliance. Swedbank Estland fortsatte att upprätta SAR-anmälningar och off-boarda kunder (se t.ex. försvarets bevispunkt 152–156).

I oktober 2017 meddelade Danske Bank att den hade dragits in i en fransk brottsutredning på grund av misstankar om penningtvätt i Estland. Enligt pressmeddelandet rörde misstankarna mer specifikt medhjälp till organiserad skatteflykt och bedrägeri, bl.a. genom att Danske Bank hade använt agenter och öppnat konton för ren genompassering av stora summor pengar. Allvaret i anklagelserna mot Danske Bank visar på skillnaden mot Swedbank, som aldrig har varit i närheten av att bedriva någon sådan verksamhet.

På styrelsemötet den 27 november 2017 var Finansinspektionens generaldirektör på besök. Finansinspektionens granskning i anledning av Mossack Fonseca var då avslutad utan sanktion mot Swedbank. Det framgår av styrelseprotokollet att generaldirektören var mycket nöjd med hur banken samarbetade med Finansinspektionen.

Liksom tidigare stämmer alltså Birgitte Bonnesens uttalanden (2017).

Bankens AML-arbete 2018 och förenligheten med Birgitte Bonnesens uttalanden

Från den 3 januari 2018 finns en promemoria från AML Task Force angående kopplingar mellan Danske Banks estländska filial och Swedbank Estland (åklagarnas bevispunkt 8). Huvudförfattare är Andréas Hobbelin. Denna promemoria är skriven med en viss tendens. Saken kan uttryckas så att Andréas Hobbelin har en fallenhet för att blanda fakta med spekulationer. Det enda som egentligen slås fast i promemorian är att det under 2008–2011 hade gjorts drygt 6 600 inbetalningar från kunder hos Danske Bank till kunder hos Swedbank, och på motsvarande sätt drygt 3 700 utgående betalningar. Det som däremot framförs om kopplingar till Magnitsky- och Russian Laundromat-affärerna är helt byggt på spekulation och uppgifter i massmedia, dvs. det finns över huvud taget ingen seriös underliggande dokumentation. Av säkrade mejl framgår att Cecilia Hernqvist hade funderingar över Andréas Hobbelins rapport och att hon därför begärde ett möte med honom.

AML-arbetet fortsatte under januari 2018 med framtagande av olika statusrapporter m.m. I februari 2018 föredrog Compliance sin Q4-rapport för styrelsen. Där framgick att det fanns brister i den upparbetade kundkännedomen liksom transaktionsmonitoreringen i den baltiska verksamheten.

Det har från februari 2018 säkrats korrespondens mellan Andréas Hobbelin och Håkan Bengtsson där de uttryckte tvivel om bankens koppling till Magnitsky-affären och om den verkligen var relevant.

I mitten av februari 2018 fick den litauiska dotterbanken en varning från Finansinspektionen i Litauen. Detta ledde till ett omedelbart och omfattande internt åtgärds paket inom Swedbank (försvarets bevispunkt 196–198). Det var också i februari 2018 som DFS skickade en förfrågan till Swedbanks filial i New York. Det var en mycket öppen förfrågan och den bereddes på sedvanligt vis inom banken. Omfattningen stämde dessutom av med advokatbyrån Clifford Chance som lämnade rådet att inte ta med självständiga dotterbolag.

I mars 2018 fortsatte AML-arbetet i oförminskad styrka. Det har säkrats flera promemorior m.m. som adresserar förbättrings arbeten inom olika områden (se t.ex. försvarets bevispunkt 211–216). Banken reagerade också omedelbart på signaler från interna källor, t.ex. när en kund flaggades upp med för hög risk och därför behövde off-boardas (försvarets bevispunkt 236). Banken hade även täta kontakter med de nationella tillsynsmyndigheterna i Baltikum.

Från april 2018 har säkrats ett rättsutlåtande (legal opinion) som beskrev riskerna med att utan saklig grund off-boarda kunder från banken. Pågående affärsförhållanden kunde alltså inte avslutas utan vidare. Utlåtandet underströk att kunden måste få möjlighet att bemöta eventuella oklarheter med avseende på KYC, innan en åtgärd kunde vidtas. Därtill klargjordes att för det fall banken önskade tillämpa en striktare hållning i AML-frågor än vad som följer av lag krävdes objektivt godtagbara skäl (försvarets bevispunkt 243).

I maj 2018 kom en promemoria från danska Finansinspektionen beträffande Danske Banks estländska filial. I promemorian framkom stark kritik. Dessutom kan utläsas flera väsentliga skillnader jämfört med Swedbank Estland. En sådan var att i princip all vinst i Danmark Estland var hänförlig till non-resident-portföljen. Swedbanks vinstandel från HRNR-kundportföljen var i jämförelse av blygsam omfattning.

Banken fortsatte i juni 2018 att arbeta med bl.a. KYC-processer liksom att rapportera in potentiella incidenter till finanspolisen. I vd-rapporten till styrelsen (20 juni 2018) informerade Birgitte Bonnesen om hur arbetet med att följa sanktionslistor bedrevs och att det hade tillkommit resurser och projektplaner för att göra nya KYC-genomgångar.

I början av juli 2018 började 12 juli-rapporten om bankens relation till Danske Bank att ta form. Cecilia Hernqvist mejlade den 12 juli 2018 ett rapportutkast till Birgitte Bonnesen, med medskicket att det nu behövdes beslut om extra resurser för att kunna avsluta arbetet. Enligt mejlet ville Cecilia Hernqvist diskutera med Birgitte Bonnesen om tiden var mogen för att lyfta information till styrelsen. Detta visar på att varken Birgitte Bonnesen eller styrelsen på detaljnivå var insatt i det dagliga arbetet inom Compliance. Tanken var inte heller att styrelsen skulle ha kunskap på detaljnivå. Birgitte Bonnesens uppdrag var snarare att motta information från Compliance, att utifrån detta resurstilldela samt slutligen att ge styrelsen ett så bra och relevant beslutsunderlag som möjligt.

Mottagare av 12 juli-rapporten var utöver Birgitte Bonnesen chefen för Baltic Banking, Swedbanks riskchef och chefen för CEO Office. Detta visar på öppenhet inom Swedbank och dess dotterbanker, dvs. det fanns ingen strategi att hemlighålla några fynd. Det som framkom i rapporten var att under 2007–2015 hade drygt 15 000 transaktioner skett mellan Swedbanks kunder i Baltikum och kunder i Danske Banks estländska filial. Detta var fakta. Vad denna information egentligen visade var dock inte helt lätt att analysera.

I övrigt var 12 juli-rapporten spekulativ och behövde underbyggas. Andréas Hobbelin var en av de som låg bakom skrivarbetet. Detta visar sig genom att de kopplingar till misstänkt penningtvätt som påtalas i rapporten inte byggdes på hårda fakta, utan i stället på medieuppgifter. Det var i denna kontext helt logiskt att fortsätta granskningen av kopplingarna till Danske Bank, vilket också skedde genom att Birgitte Bonnesen tog in konsult hjälp från BDO. Birgitte Bonnesen rapporterade även till styrelsen den 17 juli 2018 att kopplingarna till Danske Bank var satta under lupp och höll på att följas upp.

Under sommaren 2018 beslöt Danske Bank att dra sig tillbaka från Baltikum. Charlotte Elsnitz, som då var chef för Swedbanks baltiska verksamhet, skrev till kollegorna i Baltikum att vara försiktiga med att acceptera kunder från Danske Banks baltiska kundstock och att göra noggranna riskbedömningar av potentiella kunder.

I augusti 2018 började verifierade siffror bli klara över hur exponeringen mot Danske Banks estländska filial egentligen såg ut. Av ett säkrat mejl mellan Håkan Bengtsson och Andréas Hobbelin framgår att det rörde sig om omkring 1 000 problematiska kunder (ur ett Danske Bank-perspektiv) med en intjäning på endast 4 miljoner euro. Detta måste rimligen ställas i relation till att Swedbank hade miljontals kunder i Baltikum med en årlig intjäning på 292 miljoner euro. Exponeringen framstod därmed inte så problematisk och alarmerande som tidigare rapporter gett uttryck för.

I början av september 2018 började den s.k. 20 september-rapporten att ta form. Det var ett gemensamt skrivarbete av Håkan Bengtsson och Andréas Hobbelin, med underlag från den externa konsulten BDO och synpunkter från Cecilia Hernqvist. Arbetet visade att antalet kunder med tvivelaktiga motparter i Danske Bank nu hade ökat något i förhållande till 12 juli-rapporten, till knappt 1 900 kunder, varav 1 100 kunder alltså fanns kvar i banken. Den 7 september 2018 informerade Cecilia Hernqvist Birgitte Bonnesen om status på rapportarbetet.

Från den 14 september 2018 har säkrats en statusrapport avseende implementeringen av övervakningssystemet Nice Actimize i den baltiska verksamheten. Banken fortsatte således parallellt att anpassa sina AML-processer i Baltikum.

Den 19 september 2018 publicerade Danske Bank sin slutrapport, som byggde på mer än ett års arbete. Det är en omfattande skrift som visade att bankens 15 000 utländska kunder under 2007–2015 hade omsatt 200 miljarder euro. Rapporten kommenterades i ett mejl mellan Cecilia Hernqvist

och Birgitte Bonnesen. Cecilia Hernqvists slutsats var att Danske Banks transaktionsvolym och non-residentportfölj var väsentligt större än vad som var fallet i Swedbank.

När det gäller innehållet i Swedbanks 20 september-rapport kan följande sägas. Det förhållandet att före detta eller nuvarande kunder kunde kopplas till misstänkta betalningar innebär nödvändigtvis inte att alla dessa kunders betalningar var misstänkta. Vidare slår rapporten fast att inga av de kunder som nämndes i Danske Banks utredning, eller i media, var eller hade varit kunder i Swedbank. Det identifierades drygt 3 400 kunder i Swedbank som hade genomfört transaktioner med motparter i Danske Banks estländska filial, varav 2 000 alltså fanns kvar i Swedbank Estland. Ytterst få av dessa befintliga kunder bedömdes som icke acceptabla. Det fanns också endast ett fåtal träffar hos Mossack Fonseca.

Rapporten rekommenderade att off-boarda ytterligare ett antal kunder, vilket dock var en uppgift för första försvarslinjen i Swedbank Estland, inte för Compliance. Det fanns också kunder som behövde följas upp och eventuellt off-boardas, beroende på vad en framtida granskning visade. Arbetet var således inte klart. Rapporten delades med ledningen för dotterbankerna, liksom med GSI-chefer på grupp- och lokalnivå. Inte heller här hölls något hemligt med andra ord.

Kort härefter började Cecilia Hernqvist, Håkan Bengtsson och Andréas Hobbelin att ta fram en presentation inför styrelsemötet den 27 september 2018. Först några dagar före mötet fick Birgitte Bonnesen se ett utkast på presentationen. Hon och Cecilia Hernqvist diskuterade samtidigt hur riskerna borde tydliggöras för styrelsen. Detta visar att det inte har funnits någon som helst avsikt att dölja något för styrelsen.

På styrelsemötet den 27 september 2018 föredrog chefsjuristen Eva de Falck en presentation relaterad till Danske Banks estländska filial. Även av den framkom flera väsentliga skillnader mot Swedbank. I presentationen underströks att styrelsen var beroende av adekvat rapportering från den operativa ledningen i banken, men också att styrelsen hade ett eget ansvar att hålla sig informerad, samt ibland en skyldighet att begära information.

På styrelsemötet föredrog även Compliance en presentation. Här informerades styrelsen om det interna arbete som hade lett fram till 12 juli- och 20 september-rapporterna. I Cecilia Hernqvists talmanus omnämns bl.a. den påstådda kopplingen till Russian Laundromat. Styrelsen fick också veta att det fanns 2 000 befintliga kunder som fortsatt skulle undersökas. Även Mossack Fonseca

nämndes på styrelsemötet. Cecilia Hernqvist förklarade också skillnaden i riskexponering mellan Danske Banks estländska filial och Swedbank.

Kort efter detta engagerades BDO för att tillsammans med första försvarslinjen i Baltikum fortsätta granskningen av de kvarvarande kunder som potentiellt kunde vara problematiska. Denna granskning betitlades Project Nemo. I uppdraget ingick att på nytt undersöka om det fanns olämplig personal i den baltiska verksamheten. Andréas Hobbelin föreslog i den delen att Erling Grimstad var bäst lämpad att titta på frågan. Så blev också fallet. Av ett brev från Erling Grimstad till Håkan Bengtsson framgår att det var så som Erling Grimstad uppfattade sitt uppdrag (försvarets bevispunkt 363).

Den 3 oktober 2018 publicerade Bloomberg en artikel med rubriken ”*\$1 Trillion Flowed Through Estonia, Dwarfing Danske Bank Scandal*”. I artikeln antyddes att ytterligare banker i Baltikum sannolikt hade utsatts för misstänkt penningtvätt. Som åklagarna har anfört ledde detta till att investerare började ringa in till banken och ställa frågor. Artikeln i Bloomberg ledde också till att bankaktier föll kraftigt på börsen. Det hjälpte inte att Estlands centralbank samma dag dementerade de transaktionsvolymerna som nämndes i artikeln såsom felaktiga (försvarets bevispunkt 353). Swedbanks aktie föll med drygt sex procent.

Den 4 oktober 2018 publicerade Dagens industri en artikel med rubriken ”*Swedbank döljer resultat av egen Danske-utredning*”. Samma dag publicerade Swedbank ett pressmeddelande, där banken underströk att Baltikum var en hemmamarknad för Swedbank och att banken kontinuerligt hade arbetat med att förebygga penningtvätt. Bankens låga andel non-resident-kunder påtalades liksom avsikten att bara acceptera kunder med en tydlig koppling till det lokala näringslivet.

Måndagen den 15 oktober 2018 träffade Birgitte Bonnesen Finansinspektionen. Av mejlkorrespondens dagen innan mellan Cecilia Hernqvist och Birgitte Bonnesen framgår inget annat än att avsikten var att vara helt transparent mot Finansinspektionen och att beskriva bankens AML-arbete.

Av säkrad mejlkorrespondens från den 16 oktober 2018 framgår att Andréas Hobbelin hade kommit över en lista med bolag och personer som kunde relateras till Magnitsky-affären (Dow Jones OFAC Magnitsky list). Det framgår att Andréas Hobbelin ville att BDO skulle använda listan för matchning i det fortsatta utredningsarbetet. Detta visar att banken kontinuerligt reagerade på signaler och eftersökte misstänkt penningtvätt.

Den 22 oktober 2018 hölls ett nytt styrelsemöte i banken, där bl.a. Magnus Uggla och Ulrika Francke deltog. Birgitte Bonnesen föredrog en uppdaterad variant av den presentation som lades fram på styrelsemötet i september 2018. Dessutom föredrogs ett antal presentationer från Compliance inom bankens olika affärsområden. Styrelsemötet var mycket koncentrerat på AML-frågor. På mötet berättade Birgitte Bonnesen att ett mycket stort antal transaktioner hade analyserats utifrån olika riskindikatorer samt att inga av de bolag som hade nämnts i media hade varit kunder i Swedbank.

I slutet av oktober 2018 sammankallade Håkan Bengtsson ett möte om Project Nemo. Mötet är protokollfört och innehåller tio punkter om det fortsatta projektarbetet med att granska de kvarvarande 2 000 kunder som hade haft en exponering mot Danske Banks estländska filial.

Av säkrad mejlkorrespondens från början av november 2018 framgår att Swedbank eftersökte matchningar mot bolag som precis hade namngetts i en ny polisanmälan från Bill Browder. Det var alltså tidigare okända bolag och personer som Swedbank nu ville inkludera i körningen av bankens transaktionsdata. Detta visar att banken omedelbart reagerade på signaler om misstänkt penningtvätt och att banken fortsatte att anpassa sina processer till händelser i omvärlden.

Det har vidare säkrats ett mejl från Håkan Bengtsson till Cecilia Hernqvist den 19 november 2018 som visar att banken nu ombad Erling Grimstad att skynda på sin utredning, och att inte utöka den till något annat än det ursprungliga uppdraget, dvs. att granska personal i Estland.

På styrelsemötet den 26 november 2018 var Finansinspektionens generaldirektör på besök. Återigen underströk generaldirektören sitt budskap från 2017 om att tillsynsdialogen med Swedbank upplevdes som konstruktiv och transparent. Generaldirektören konstaterade också att Swedbank hade en annan struktur i de baltiska länderna än Danske Bank när det gäller utländska kunder och förebyggande av penningtvätt.

Så kom Erling Grimstad med sin rapport den 10 december 2018. I rapporten upprepades påståendena från 2017 om allvarliga åsidosättanden av AML-förpliktelser osv. Erling Grimstad hade alltså breddat uppdraget till annat än vad som var överenskommet. Rapporten innehöll inte heller några nya bevis eller liknande till de påståenden som lämnades. Rapporten var också helt tyst beträffande det omfattande arbete som banken hade genomfört efter Project Clear. I stället drogs långtgående slutsatser på ett gammalt och svagt underbyggt material. Av säkrad mejlkorrespondens

från den 19 december 2018 framgår att Cecilia Hernqvist och Håkan Bengtsson ville träffa Erling Grimstad, eftersom de hade synpunkter på rapporten.

Sammanfattningsvis framgår av ovanstående att Birgitte Bonnesens uttalanden stämmer med verkligheten. Hon har beskrivit ett systematiskt utvecklingsarbete inom AML (2018). Hon har svarat i allmänna ordalag på frågor från journalister, frågor som har varit öppet ställda. I sina svar har hon dessutom förhållit sig till den väsensskilda situationen i Danske Banks estländska filial.

Händelserna under 2019

Dialogen mellan Erling Grimstad och Compliance fortsatte under januari 2019, utan att samsyn kunde nås beträffande Erling Grimstads uppdrag och hans slutsatser. Banken ville se hårda bevis för de delvis allvarliga anklagelser som Erling Grimstad framförde i sin senaste rapport, t.ex. om kopplingar till Magnitsky-affären. Erling Grimstad skickade den 30 januari 2019 ett brev till Compliance med egna kommentarer på sitt uppdrag. I ett internt mejl dagen därpå kommenterade Cecilia Hernqvist uppdraget att Erling Grimstad hade missuppfattat det mesta.

Cecilia Hernqvist informerade även bankens risk- och kapitalkommitté den 28 januari 2019 om Project Nemo och den pågående granskningen av de utestående 2 000 kunderna. Kommittén fick bl.a. besked om att banken dittills hade beslutat att ett hundratal av kunderna skulle off-boardas samt att detta beslut delvis redan var verkställt. Samtidigt underströks att denna process måste ske med beaktande av den operativa risk som var förenad med att ensidigt avsluta kundrelationer. I detta sammanhang bör nämnas att risk- och kapitalkommittén är ett av de styrelseorgan som ska avlasta styrelsen, genom att ta emot mer detaljerad information från bankens operativa ledning. Styrelseledamoten Magnus Uggle var ordförande i kommittén. Även bankens styrelseordförande Lars Idermark deltog på kommittémötet den 28 januari 2019. Samma sak gäller styrelseledamoten Ulrika Francke. Det har med andra ord inte funnits någon strategi att hemlighålla något för styrelsen.

När Uppdrag granskning hörde av sig till banken den 11 februari 2019 påbörjades ett arbete med att kontrollera vad banken hade kommunicerat under hösten 2018. Banken hade vid det tillfället inte detaljerad information om vad programmet skulle avse. Av säkrade mejl framgår att banken endast hade fått information om att programmet skulle handla om historien i Danske Bank och därefter beröra de svenska bankernas kommentarer och eventuella relation till frågan. Även Birgitte Bonnesen mottog mejl som visar att banken inte visste vad programmets närmare vinkel var.

Den 13 februari 2019 kom ytterligare information per mejl från Uppdrag granskning. I mejlet antyddes att programmet skulle handla om flera av de svenska storbankerna och huruvida dessa hade haft samma problem med penningtvätt som Danske Bank. Såvitt Swedbank förstod saken skulle banken alltså endast vara en av fyra storbanker som kom till tals i programmet, och jämförelsen med Danske Bank skulle vara det centrala temat. Detta var inget nytt och bankens dittills samlade kommunikation var därför relevant.

På sätt som har beskrivits ovan påbörjade kommunikationsavdelningen att ta fram underlag och talepunkter. Gabriel Francke Rodau blev sedan den som tog intervjun med reportrarna från Uppdrag granskning. Intervjun hölls den 15 februari 2019 i bankens entréhall, precis intill lunchmatsalen. Under intervjun passerade ett hundratal personer som såg att journalister filmade och ställde frågor till Gabriel Francke Rodau. Att Uppdrag Granskning hade varit på besök spreds snabbt.

Gabriel Francke Rodau höll sig under intervjun till den kommunikationsplan som hade beslutats internt. Han kommenterade inte heller sådant som omfattades av banksekretess eller meddelandeförbud. Den s.k. 50-listan med högrisk kunder hade banken inte sett tidigare. Reportern lade fram listan som ett överraskningsmoment och de påståenden som gjordes gick varken att svara på eller förhålla sig till. Som redan har nämnts har det i efterhand visat sig att i princip alla kunder på listan kom från Fokusgruppen, dvs. den grupp av företagskunder som banken redan under 2016 hade beslut att off-boarda inom ramen för Project Clear.

Allt detta visar att bankens informationsläge om programmet inte utgjorde insiderinformation vid ägarmötet den 18 februari 2019. Banken hade dessutom, i vart fall delvis, vilseletts om att programmet skulle fokusera på en direkt jämförelse mellan Danske Bank och de fyra svenska storbankerna. Som har nämnts framgår detta inte minst av vittnesmålet från Joakim Bornold. Den information som banken hade var alltså fel och inte insiderinformation.

Mejlet med ytterligare frågor från Uppdrag granskning skickades samma dag som aktieägarmötet hölls, dvs. den 18 februari 2018 (åklagarnas bevispunkt 56). Reportern på Uppdrag granskning skrev då att frågorna ställdes inför det kommande programmet den 27 februari 2019. Informationen i mejlet avsåg alltså ett annat program än det som anges i gärningsbeskrivningen.

Av de anteckningar som finns från ägarmötet den 18 februari 2019 framgår inte annat än att Uppdrag granskningens kommande program berördes i allmänna ordalag mot slutet av mötet. Banken

var som sagt missledd om vad programmet skulle avhandla, vilket innebär att banken omöjligt kan ha röjt någon konkret insiderinformation.

Uppdrag gransknings påståenden i programmet fick stå oemotsagda vilket ledde till det kursras som åklagarna har pekat på. Kursrasen är dock inget bevis på att banken satt på insiderinformation genom att känna till att ett tv-program skulle sändas om penningtvätt i Baltikum.

Dagen före programmet, den 19 februari 2019, skickades mejl där bl.a. Gabriel Francke Rodau, Cecilia Hernqvist och Eva de Falck diskuterade huruvida en insiderlista borde öppnas. Av mejlen framgår att det även efter intervjun rådde förvirring om programmets innehåll. Det bör påpekas att diskussionen om eventuell insiderinformation inte avsåg det som sades på ägarmötet, utan i stället den information som hade mejlats från Uppdrag granskning den 13 och 18 februari 2019.

När programmet väl var sänt uppstod på nytt en intern diskussion rörande frågan om insiderinformation. Det var flera på banken som deltog i diskussionen och återigen var ståndpunkten att banken inte hade suttit på någon insiderinformation. Även denna diskussion avsåg dessutom endast de personer som hade fått del av mejlen från Uppdrag granskning, dvs. inte det allmänna meningsutbyte som skedde på ägarmötet.

Det finns även en promemoria upprättad av en advokatbyrå den 25 mars 2019. Slutsatsen där är att den information som spreds vid aktieägarmötet den 18 februari 2019 inte konstituerade insiderinformation och att något brott inte hade begåtts.

Birgitte Bonnesen vill slutligen peka på att Uppdrag gransknings program innehöll en rad felaktigheter och vidlyftiga påståenden som aldrig har blivit bemötta på ett riktigt sätt. Detta är ett avgörande skäl till det kursras som åklagarna har åberopat. Bland annat påstods att Birgitte Bonnesen sagt att det *”inte finns några lik i garderoben”* och att banken *”var ren från den här sortens affärer”*. En bit in i programmet sades också att det nu stod klart att Swedbanks ledning hade *”vilselett marknaden”*.

UTREDNINGEN

Parterna har åberopat omfattande skriftlig bevisning.

Birgitte Bonnesen har hörts under två dagar.

På åklagarnas begäran har vittnesförhör hållits med följande personer.

1. Viveka Strangert, tidigare anställd på Swedbank.
2. Johan Rosén, anställd på Swedbank.
3. Jan Fecko, tidigare anställd på Swedbank.
4. Håkan Bengtsson, anställd på Swedbank.
5. Andréas Hobbelin, tidigare anställd på Swedbank.
6. Erling Grimstad, advokat.
7. Gregori Karamouzis, anställd på Swedbank.
8. Camilla Vegelius Hellgren, tidigare anställd på Finansinspektionen.
9. Christina Claeson, anställd på Finansinspektionen.
10. Gabriel Francke Rodau, tidigare anställd på Swedbank. Även åberopad av försvaret.
11. Josefine Nygren Uppling, tidigare anställd på Swedbank.
12. Cecilia Hernqvist, tidigare anställd på Swedbank. Även åberopad av försvaret.
13. Eva de Falck, tidigare anställd på Swedbank.
14. Magnus Ugglå, f.d. styrelseledamot i Swedbank.
15. Ulrika Francke, f.d. styrelseledamot i Swedbank
16. Nils Hansson, f.d. ansvarig utgivare för Uppdrag granskning.
17. Oskar Börjesson, anställd på Skandia.
18. Marcus Neckmar, anställd på Andra AP-fonden. Även åberopad av försvaret.
19. Carina Lundberg Markow, anställd på Folksam. Även åberopad av försvaret.

På försvarets begäran har vittnesförhör hållits med

20. Jan Andersson, anställd på Robur Fonder. Även åberopad av åklagarna.
21. Annette Björkman, Sparbanksstiftelsen ALFA.
22. Ramsay Brufer, tidigare anställd på Alecta.
23. Stig-Göran Dennisson, Sparbanksstiftelsen ALFA.
24. Ossian Ekdahl, anställd på Första AP-fonden.
25. Gusten Granström, Sparbanksgruppen.
26. Lennart Haglund, Sparbanksgruppen.

27. Arne Lööw, tidigare anställd på Fjärde AP-fonden.
28. Dag Nordström, Sparbanksgruppen.
29. Carina Sverin, anställd på AFA Försäkring.
30. Emelie Westholm, anställd på Folksam.
31. Joakim Bornold, tidigare anställd på Söderberg & Partners.
32. Andrei Nekrasov, filmregissör.
33. Aivar Paul, f.d. chef för finanspolisen i Estland samt tidigare anställd på Swedbank.

DOMSKÄL ÅTALSPUNKTEN 1

Rättsliga utgångspunkter grovt svindleri

Den straffrättsliga regleringen om svindleri (9 kap. 9 § brottsbalken) har följande lydelse.

Den som offentliggör eller på annat sätt bland allmänheten sprider vilseledande uppgift för att påverka priset på vara, värdepapper eller någon annan egendom döms för svindleri till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

För svindleri döms det också om någon, som medverkar vid bildande av aktiebolag eller annat företag eller som på grund av sin ställning bör ha särskild kännedom om ett företag, uppsåtligen eller av grov oaktsamhet offentliggör eller på annat sätt bland allmänheten eller företagets intressenter sprider vilseledande uppgift som är ägnad att påverka bedömningen av företaget i ekonomiskt hänseende och därigenom medföra skada.

Är brott som avses i första eller andra stycket grovt, döms för grovt svindleri till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har varit av större omfattning, kunnat medföra avsevärd skada eller annars varit av särskilt farlig art.

Paragrafen trädde i kraft i samband med den nuvarande brottsbalken 1965 och har sedan dess i princip stått oförändrad. Dessförinnan reglerades svindleri genom en mer eller mindre likalydande paragraf i 21 kap. 9 § i 1864 års strafflag. Svindleribrottet tillkom genom 1942 års strafflagsrevision. De ursprungliga motiven är alltjämt relevanta (se prop. 1942:4 s. 105 f.)

Svindleri beskrivs i förarbetena som en form av bedrägeri mot allmänheten (se t.ex. NJA II 1993 s. 57). Straffrättskommittén anförde som skäl för en kriminalisering de bevisvärigheter som kunde förekomma när bedrägerier riktar sig mot en obestämd krets personer. Särskilt omnämndes svårigheter med att säkra utredning om orsakssamband mellan skada och vilseledande, men också om det fanns ett bedrägligt uppsåt. Vidare angavs att brottet kunde ha vittgående skadeverkningar

för landets ekonomi (se SOU 1940:20 s. 156 f.). Några konkreta exempel från verkligheten nämndes visserligen inte i förarbetena. Senare har dock sagts att svindleribrottets tillkomst ska ses i ljuset av den s.k. Kreugerkraschen, med dess rättsliga efterspel och förödande effekt på svenskt näringsliv (se Löfmarck, Börsen och straffrätten, Festskrift till Sveriges Advokatsamfund 1887–1987, s. 367).

Som framgår av lagtexten krävs ett vilseledande för att döma till ansvar. Samma rekvisit gäller för bedrägeribrottet i 9 kap. 1 § brottsbalken. Med vilseledande förstås att förmedla en oriktig uppfattning om någonting till någon. Det räcker inte att det handlar om en lögn eller dylikt, utan det krävs att den vilseledande uppgiften är sådan att den normalt duger till att påverka mottagaren. Vidare krävs ett visst mått av precision i uppgiften, dvs. mer allmänna uppgifter räcker normalt sett inte till för ett straffansvar (se Bäcklund m.fl., Brottsbalken, 2022-11-25, Juno, kommentaren till 9 kap. 1 och 9 §§).

Till skillnad från bedrägeri är svindleri inte straffbelagt på försöks- eller förberedelsestadiet. Detta gäller även för grovt svindleri. Brottdefinitionen i sig – att sprida vilseledande uppgifter – anses dock gå så långt i riktning mot ett försök att det framstår som överflödigt att sträcka ut det straffbara området längre än till fullbordat brott (se prop. 1942:4 s. 47 och Rodhe, Kreditväsendets rättsliga problem, 15 uppl., s. 14 f.) Som framgår av lagtexten uppställs inte heller något krav på att gärningen faktiskt leder till någon skada.

I detta mål är paragrafens andra stycke tillämpligt, vilket utgör en särreglering av svindleri. Vilseledandet ska här ta sikte på ett företags ekonomiska tillstånd. Vidare är endast en viss kategori av gärningspersoner aktuella. De handlar om styrelseledamöter, verkställande direktörer och revisorer, men även andra personer med särskild kännedom om företaget ifråga. För ansvar räcker det att den vilseledande uppgiften typiskt sett är sådan att den påverkar bedömningen av företaget i ekonomiskt hänseende. För ansvar krävs som sagt inte att den vilseledande uppgiften verkligen leder till någon skada och inte heller att gärningspersonen har ett sådan avsikt. Däremot torde, precis som enligt paragrafens första stycke, krävas att de vilseledande uppgifterna når upp till en viss grad av konktion.

Detta utvidgade straffansvar har motiverats av de fördjupade kunskaper om bolaget som personer i ledande befattning besitter. Sprids t.ex. en uppgift av bolagets vd är det lättare att sätta tilltro till uppgiften än annars. Kraven på sanningsenlighet är helt enkelt högre för denna kategori av personer. I linje med detta gäller straffansvaret även vid grovt oaktsamma gärningar. Såvitt kan

utläsas ur motiven tar den grova oaktsamheten sikte på en underlåtenhet att sätta sig in företagets rätta förhållanden (se SOU 1940:20 s. 159). Annorlunda uttryckt ska det inte vara möjligt för en person i ledande befattning att undgå ansvar för inkorrekt informationsgivning genom att vara dåligt påläst om företaget.

Till skillnad från bedrägeribrottet är praxis beträffande svindleri sällsynt. Nedan ges ett antal exempel på fällande respektive friande domar.

I NJA 1992 s. 691 prövades ett svindleriåtal som avsåg vilseledande uppgifter i en emissionsanmälan ingiven till Patent- och registreringsverket. I anmälan fanns ett uppgivet värde på en apportegendom. Uppgifterna åtföljdes dock inte av någon redogörelse för vissa finansiella transaktioner som föregått nyemissionen. Åklagarna gjorde gällande att anmälan varit vilseledande därför att den gett sken av att bolaget förstärkts med 40 miljoner kr, trots att det riktiga beloppet var betydligt lägre. HD anförde att när det gäller svindleriansvar enligt 9 kap. 9 § andra stycket brottsbalken har domstolen att ta hänsyn till om det finns andra bestämda lagregler som styr den påtalade informationsgivningen. Det betyder att om det finns en lagstadgad uppgiftsskyldighet utgör detta normalt ramen för vad som kan vara ett vilseledande. I det aktuella fallet ansåg HD att anmälan var riktig eftersom det som hade lämnats in till Patent- och registreringsverket uppfyllde uppgiftsskyldigheten (enligt 4 kap. 12 § i 1975 års aktiebolagslag). Åtalet om svindleri ogillades därför. Det förhållandet att det uppenbarligen fanns annan central information kring apportegendomen påverkade inte bedömningen. HD uttalade samtidigt att händelseförloppets rättsenlighet var att pröva med beaktande av andra straffbestämmelser och av skadeståndsrättsliga regler.

Det finns även ett antal fällande domar från hovrätterna.

I RH 1990:102 (Fermenta) prövades åtta åtalpunkter om grovt svindleri. Vilseledandet bestod framför allt i att bolagets vd hade offentliggjort oriktiga uppgifter genom att ta in dem i bolagets finansiella rapporter. Enligt åtalet rörde uppgifterna påhittade affärsavtal, fakturor och fordringar. Uppgifterna var detaljerade och innehöll bl.a. värderingar och siffror vilket fick direkt påverkan på bolagets resultat och omsättning. Såväl tingsrätt som hovrätt fann styrkt att de oriktiga och vilseledande uppgifterna hade offentliggjorts för att påverka priset på aktierna i Fermenta AB, där vd:n även var majoritetsägare. Han dömdes därför för åtta fall av grovt svindleri enligt 9 kap. 9 § första stycket brottsbalken.

I RH 1997:82 (Lilla Bommen) bestod vilseledandet av en uppgift om att ett bolag hade avyttrat en fastighet med en vinst på drygt 100 miljoner kr. I två delårsrapporter redovisades affären, dock utan att nämna att köparen genom ett sidoavtal fritt kunde frånträda köpet och därmed omintetgöra intäkten. Återigen innehöll de oriktiga uppgifterna siffror som fick direkt påverkan på bolagets vinst. Hovrätten dömde för svindleri (ej grovt brott) och anförde att de utelämnade uppgifterna kring sidoavtalet i förening med beloppets storlek utgjorde ett sådant vilseledande som avses i bestämmelsen i andra stycket.

I en dom från Svea hovrätt den 31 mars 2014 (mål B 3210-13) prövades ett åtal om grovt svindleri där de påstått oriktiga uppgifterna lämnades i pressmeddelanden. I de delar där hovrätten fällde till ansvar för svindleri (ej grovt brott) rörde det sig om tämligen detaljerade tillika oriktiga uppgifter, bl.a. om att finansiering av ett företagsförvärv var säkrad till ett belopp om 60 miljoner kr och att bolaget befann sig i slutförhandlingar med en global aktör angående ett lukrativt avtal. Den tilltalade ansågs ha spridit uppgifterna i direkt syfte att påverka priset på bolagets aktier. Ansvar ådömdes enligt bestämmelsen i första stycket.

I en dom från Svea hovrätt den 15 april 2015 (mål B 1465-14) prövades ett åtal om grovt svindleri där bolagsföreträdare bl.a. i ett pressmeddelande offentliggjort vilseledande uppgifter om att en stor utländsk industrikoncern förberedde ett bud på bolaget, därtill med en angiven budnivå. Även här var fråga om detaljerade uppgifter som visade sig vara oriktiga. Till följd av pressmeddelandet steg aktiekursen kraftigt, vilket berikade bolagsföreträdarna. Ansvar för grovt svindleri ådömdes enligt bestämmelsen i första stycket.

I en dom från Svea hovrätt den 22 december 2016 (mål B 359-16) prövades ett svindleriåtal som påminner om det i RH 1997:82. Här lämnades genom ett pressmeddelande uppgift om att en person köpt drygt tio procent av aktierna i målbolaget, och detta till en aktiekurs som översteg marknadspriset med 70 procent. Som motiv till det kraftiga överpriset angavs i pressmeddelandet att investeraren hyste en stark tilltro till bolagets nya storägare och styrelse. Däremot angav pressmeddelandet inte att investeraren riskfritt kunde sälja aktierna åter. Detta bedömdes som ett vilseledande i direkt syfte att påverka priset på aktierna. Ansvar ådömdes enligt bestämmelsen i första stycket.

I en dom från Svea hovrätt den 29 november 2017 (mål B 7243-15) prövades ett åtal om bl.a. grovt svindleri. Enligt åtalet hade de påstått oriktiga uppgifterna offentliggjorts i bolagets årsredovisningar. Det handlade om detaljerade uppgifter om intäkter vilka togs upp till alltför höga

värden. Detta hade skett systematiskt under flera år och det handlade sammanlagt om belopp i miljardklassen. Ansvar för grovt svindleri ådömdes enligt bestämmelsen i andra stycket.

I en dom från Svea hovrätt den 9 december 2019 (mål B 6219-18) prövades ett åtal om grovt svindleri där bolagsföreträdare enligt åtalet hade spridit vilseledande information i en investeringspromemoria till bolagets intressenter. I promemorian påstods oriktigt att bolaget genom lån avsåg att göra investeringar i en lovande gruvverksamhet i Alaska. En stor del av lånet användes dock i stället som aktieägartillskott till ett helt annat bolag. Uppgiften om lånets syfte var alltså felaktig. Återigen var fråga om detaljerade uppgifter med angivande av lånets storlek m.m. Ansvar för grovt svindleri ådömdes enligt bestämmelsen i andra stycket.

I dom från Svea hovrätt den 20 oktober 2022 (mål B 2632-20) prövades – utöver ett stort antal bedrägeriåtal – flera åtalspunkter beträffande grovt svindleri. Den del av svindleriåtalet som bifölls handlade om falska uppgifter om investeringar och säkerheter m.m. som en styrelseledamot i målbolaget hade lämnat under en investerarpresentation. Även här fanns detaljer om belopp osv. Hovrätten fann att styrelseledamoten hade spridit uppgifter som var ägnade att påverka företaget i ekonomiskt hänseende och därigenom medföra skada. De oriktiga uppgifterna ledde till att flera intressenter lånade ut 35 miljoner kr till målbolaget. Ansvar för grovt svindleri ådömdes enligt bestämmelsen i andra stycket.

Det finns även ett antal frikännande hovrättsavgöranden. I en del av de fall som redovisas ovan ogillades flera åtalspunkter på grund av att åklagaren inte lyckades styrka ett vilseledande. I andra fall ogillades åtalen på grund av bristande subjektiv täckning.

I en friande dom från Svea hovrätt den 11 maj 2012 (mål B 1317-11 och B 919-12) prövades ett omfattande svindleriåtal. Hovrätten fann styrkt att bolagsföreträdare hade spridit ett flertal vilseledande uppgifter genom pressmeddelanden, bokslutskommuniké och investeringsmemorandum. Uppgifterna, som föranledde en kraftig kursuppgång, avsåg status på ett dotterbolags verksamhet i England (grusutvinning). Hovrätten bedömde uppgifterna som oriktiga tillika vilseledande på ett sådant sätt att svindleri i objektiv mening förelåg. Hovrätten bedömde dock att de tilltalade, på grund av att de ägnat en stor del av sin tid åt andra bolag samt att de inte varit direkt involverade i den dagliga verksamheten i England, inte kunde lastas för att ha underlåtit att kontrollera uppgifterna ordentligt. De ansågs därför varken ha handlat uppsåtligt eller av grov oaktsamhet. Åtalet ogillades.

Det finns slutligen en dom från Hovrätten för Västra Sverige den 6 februari 2018 (mål B 2742-17). Åtalet tog framför allt sikte på uppgifter som bolagets vd hade lämnat i intervjuer och i ett pressmeddelande. Målet gällde Saab Automobile och den likviditetsbrist som bolaget hanterade under 2010–2011. Saab försattes sedermera i konkurs. I pressmeddelandet uppgavs att Saab hade tillräckliga medel för att möta bolagets likviditetsbehov. Vd:n uttalade också i intervjuer att likviditeten var god, att leverantörer skulle få betalt och att allt var under kontroll. Hovrätten bedömde att det handlade om lösryckta uttalanden, att Saabs prekära situation redan var känd samt att uttalandena var alltför allmänt hållna. Uppgifterna bedömdes därför inte som vilseledande i svindleribestämmelsens mening och åtalet ogillades i sin helhet.

Av ovanstående redovisning kan den försiktiga slutsatsen dras att i de fall där fällande domar har meddelats har de vilseledande uppgifterna haft en relativt hög konkretisationsgrad. De vilseledande uppgifterna har inte sällan lämnats aktivt genom riktade investerings-PM eller pressmeddelanden med tydliga kursrörelser som följd. I flertalet av fallen har det funnits en vidhängande brottsplan med ett direkt syfte att berika sig på en efterföljande kursuppgång.

Domstolarna har också fäst vikt vid den samlade informationsgivningen, dvs. felaktiga uppgifter kan läkas av andra lämnade uppgifter. Finns det en allmän kännedom om ett bolags ekonomiska läge kan detta ta udden av vissa uttalanden, vilka annars kan uppfattas som vilseledande. Slutligen framgår av 1992 års HD-avgörande att om det finns lagstadgade krav som omgärdar informationsgivningen så påverkar detta hur vilseledandet ska bedömas.

Med detta sagt är likväl svårt att i rättstillämpningen ställa upp en allmängiltig regel för var gränsen för ett straffrättsligt relevant vilseledande går, liksom att etablera en handlingsnorm för hur en person i ledande befattning bör uttrycka sig i samband med bokslutsrapporter, intervjuer och annan extern kommunikation. Frågan måste i stället bedömas utifrån de omständigheter som i ett enskilt fall framstår som mest relevanta.

Övriga utgångspunkter grovt svindleri

Åtalet rör uttalanden från Birgitte Bonnesen i hennes egenskap av vd i den svenska storbanken Swedbank.

Swedbank har omkring 15 000 anställda. Bankens verksamhet bedrivs i flera länder.

Gärningspåståendet sträcker sig mellan 2007–2019 och träffar bankens verksamhet i Estland, där

banken har haft ett synnerligen stort antal privat- och företagskunder. Det rör sig med andra ord om en omfattande bankverksamhet, som dock endast var ett av flera affärsområden där Birgitte Bonnesen bar ett koncerngemensamt ansvar. Det säger sig självt att det även för en vd kan vara svårt att överblicka allt som händer inom bankens AML-arbete, liksom att på ett distinkt sätt sammanfatta detta i ord. Detta gäller särskilt då åtalsperioden sträcker sig över en så lång tid.

Parterna har under sina sakframställningar hänfört sig till det rigorösa regelverk som omgärdar bankverksamhet, och då inte minst regleringen kring penningtvätt. Försvaret har pekat på att just detta regelverk i flera avseenden har förändrats och utökats under den dryga tioårsperiod som åtalet omfattar.

Utöver själva penningtvättslagstiftningen finns aktiebolagsrättsliga regler, marknadsmissbruksregler och andra specifika regler för finansiella institut såsom banksekretess, meddelandeförbud och kontraheringsplikt. Banksekretessen gäller även efter det att en kundrelation avslutas. Samma sak gäller meddelandeförbudet. Vidare finns internationella standarder, föreskrifter och rekommendationer utfärdade av internationella branschorgan och nationella tillsynsmyndigheter. Brister banken i sin regelefterlevnad kan sanktions- och ryktesrisker uppstå, vilket kan skada banken allvarligt.

Även om det inte direkt framgår av lag så har bankens ledning och anställda också en lojalitetsplikt mot banken och aktieägarkollektivet, t.ex. genom att inte i onödan exponera banken för regulatoriska risker eller försvaga bankens konkurrenskraft. (Jfr 8 kap. 41 § första stycket aktiebolagslagen [2005:551] och 10 kap. 1 § första stycket lagen [2004:297] om bank- och finansieringsrörelse.)

Allt ovanstående får ofrånkomligen verkan på bankens kommunikationsutrymme. En alltför öppen kommunikation kan komma i konflikt med t.ex. meddelandeförbud och banksekretess eller leda till en opåkallad ryktesrisk, medan en alltför knapphändig kommunikation kan stå i strid med reglerna om marknadsmissbruk eller börsens disciplinregler. Av förhöret med Gregori Karamouzis har framgått att bankens arbete med att ta fram kommunikationsplaner, pressmeddelanden och bokslut präglades av just sådana överväganden, t.ex. att talepunkter och svar inte skulle inbjuda till följdfrågor om känsliga kundrelationer.

För bedömandet av åtalet har tingsrätten att ta ställning till om det har spridits vilseledande uppgifter om Swedbanks åtgärder för att förhindra, upptäcka, förebygga och anmäla misstankar om

penningtvätt i bankens estländska verksamhet. Åtalet bygger på att det fanns indikationer inom Compliance på omfattande misstänkta transaktioner/kunder utifrån ett penningtvättsperspektiv samt på allvarliga brister och åsidosättanden av AML-processerna i Estland under 2007–2018. Som har antytts ovan är detta till följd av den långa tidsperiod som åtalet gäller en inte helt lätt sak att slå fast. Dessutom är uppgiften om allvarliga brister och åsidosättanden ett förhållandevis brett påstående som öppnar upp för viss argumentation.

I målet har framkommit att bankens AML-arbete successivt trappades upp under 2016, bl.a. genom beslutet att avsluta kundrelationen med Fokusgruppen. Av förhöret med Jan Fecko har framkommit att denna process skedde under stor sekretess och att det dessutom medförde säkerhetsrisker för bankens anställda. Det var också så att kundrelationer inte kunde avslutas utan vidare. Bankens inställning var att detta måste ske gradvis och utifrån ett godtagbart beslutsunderlag i varje enskilt fall. Även här grundades bedömningen på bankens juridiska skyldigheter.

Under 2017–2018 fortsatte AML-arbetet, bl.a. inom den andra försvarslinjen som tog fram ett antal utredningar och åtgärdsförslag. AML-frågor tycks också återkommande ha avhandlats på styrelsemöten i banken, i vart fall på ett övergripande plan. Ledningen har avsatt resurser, köpt in nya IT-stöd samt följt upp och kvalitetssäkrat de AML-rapporter som har producerats. Även om åtgärderna i efterhand har bedömts som otillräckliga, bl.a. av Finansinspektionen, går det enligt tingsrätten utifrån tillgänglig utredning inte att påstå att banken under 2016–2019 förhöll sig passiv i AML-frågor.

När det gäller perioden 2007–2015 har åklagarna hänfört sig till ett antal av bankens rapporter, bl.a. från Erling Grimstad, där det utifrån historiska tillbakablickar har bedömts att bankens AML-arbete har varit behäftat med allvarliga brister. Åklagarna har även åberopat Finansinspektionens sanktionsbeslut, vilket dock endast avser perioden 2015 till våren 2019, samt beslutet från börsens disciplinnämnd.

Försvaret har lagt fram egen utredning i form av internpromemorior, myndighetsuttalanden och styrelseprotokoll. Det har pekats på att Swedbank Estland redan under 2008 sade upp kundrelationen med ett hundratal offshorebolag som ett led i AML-arbetet. Försvaret har också pekat på att AML-frågor flitigt förekommer i internrevisionsrapporter, promemorior, policydokument och mötesprotokoll från denna tidsperiod.

Försvaret har vidare påpekat att de påtalade bristerna till en inte obetydlig del förefaller ha identifierats i relation till den s.k. Fokusgruppen. Denna kundgrupp stod såvitt framkommit för den huvudsakliga transaktionsvolymen hos de utländska kunderna. Det handlar vidare om en kundrelation som banken aktivt avslutade från 2017 och framåt. Det är också klarlagt att transaktionsvolymerna föll kraftigt med början 2016.

Försvaret har även åberopat vittnesförhör med Aivar Paul, f.d. chef för finanspolisen samt även tidigare anställd på AS Hansapank och Swedbank. Aivar Paul har gett en fördjupad bild av hur arbetet mot penningtvätt bedrevs lokalt i Estland under tidigt 2000-tal och fram till omkring 2010. Han har bl.a. uppgett att AS Hansapank och sedermera Swedbank hade en god förståelse för vilka personer som stod bakom den s.k. Fokusgruppen och att det i grunden handlade om en seriös och laglig industriverksamhet. Enligt Aivar Paul var det således inget konstigt att inleda en kundrelation med Fokusgruppen enligt då gällande AML-standard. Han har vidare uppgett att den person som associeras med Fokusgruppen blev kontroversiell först långt senare. Aivar Paul har också uppgett att anledningen till att förmögna ryska kunder ibland använder sig av off-shorebolag helt enkelt beror på att de vill skydda sina tillgångar från konfiskation av den ryska staten, dvs. det handlar nödvändigtvis inte om penningtvätt.

Utifrån försvarets omfattande bevisuppgift går det å ena sidan att hävda att redan förekomsten av ett AML-arbete innebär att banken har gjort en hel del i arbetet mot penningtvätt. Å andra sidan har banken i efterhand fått allvarlig kritik från Finansinspektionen för brister i styrning och kontroll, och då inte minst när det gäller den estländska dotterbankens AML-processer. Enligt Finansinspektionen har det handlat om brister i de centrala grundpelarna mot penningtvätt.

Det bör här understrykas att tingsrätten i ett brottmål som detta har en annan roll än en tillsynsmyndighet som Finansinspektionen. Likväl är det enligt tingsrätten svårt att utifrån den samlade utredningen i målet, och då framför allt de interna rapporterna samt Finansinspektionens beslut, värja sig mot intrycket av att banken har haft tydliga brister i AML-arbetet under 2007–2018, och då särskilt i den estländska bankverksamheten. Detta gäller även med beaktande av de insatser som banken faktiskt har gjort.

Det har inom banken visserligen skett en successiv upptrappning av AML-arbetet. Medvetenheten om penningtvättsrisker tycks också gradvis ha ökat, framför allt från 2016 och särskilt efter det att danska medier började skriva om förhållandena i Danske Banks estländska filial. Samtidigt framgår det av bl.a. Erling Grimstads rapporter att det alltså under 2017 fanns en nedärvd

penningtvättsrisk som banken omgående behövde adressera. Det framgår också av utredningen att Håkan Bengtsson och Andréas Hobbelin även under hösten 2018 ansåg att ledningen inte agerade tillräckligt i AML-frågan. Andréas Hobbelin uttryckte t.ex. för Cecilia Hernqvist i början av september 2018 att den utredning som banken då genomförde var för smal, eftersom den endast avsåg kopplingar till Danske Banks estländska filial. Håkan Bengtsson hade i början av oktober 2018 sms-kontakt med Birgitte Bonnesen där han uttryckte sin oro över strategiska felsteg m.m. Detta talar tydligt för att AML-processerna fortfarande bar på brister under hösten 2018, vilket är i linje med det Finansinspektionen har kommit fram till.

Åklagarna har dessutom pekat på att banken själv i efterhand har medgett historiska brister i bankens arbete mot penningtvätt, låt vara att denna självrannsakan skedde efter det att banken fått en ny ledning på plats.

Tingsrätten utgår därför i det följande från att det har funnits problem i bankens AML-processer i Swedbanks estländska verksamhet under den angivna perioden, dvs. 2007–2018, och att dessa brister bitvis kan betecknas som allvarliga. Det är vidare styrkt att Birgitte Bonnesen har känt till att det inom Compliance fanns indikationer på detta och även på misstänkta transaktioner/kunder utifrån ett penningtvättsperspektiv, allt i enlighet med gärningspåståendets andra stycke.

Tingsrättens bedömning grovt svindleri

Inledning

I målet är klarlagt att banken inför Q3-rapporten 2018 och besöket från Uppdrag granskning m.m. tog fram olika underlag, talmanus och budskap. Tyngdpunkten låg uppenbarligen på jämförelsen mot Danske Banks filial i Estland, snarare än på AML-processer i allmänhet.

Gregori Karamouzis har berättat att Danske Bank-rapporten den 19 september 2018 överskuggade mycket av kommunikationsarbetet under hösten 2018. Han har omvittnat att frågan om penningtvätt var relativt ny i Sverige, att mycket handlade om att få förståelse för problemet och att det marknaden främst ville veta var hur penningtvätsfrågan kunde påverka banken i framtiden, t.ex. genom lägre lönsamhet eller sanktioner. Det var med andra ord själva utflödet av problematiken snarare än förekomsten av penningtvätt som marknaden oroade sig för. Det framgår också av de intervjuer och telefonmöten där Birgitte Bonnesen deltog att hon fick en hel del frågor om sanktionsrisker, intjäningsförmåga och framtida AML-investeringar.

De gärningar som åklagarna menar innefattar grovt svindleri finns i bevispunkterna 40, 48, 65 och 66. Under huvudförhandlingen har åklagarna även pekat på Q4-rapporten för 2018 (bevispunkt 47) och i den delen anfört att Birgitte Bonnesens vd-kommentar helt saknade information om iakttagelser avseende tillkortakommanden/iakttagelser om problemen med AML i Baltikum liknande det Danske Bank rapporterade om.

Spridandet av information skedde vid tre tillfällen, den 23 oktober 2018, den 29 januari 2019 och den 20 februari 2019. Som kommer att framgå nedan anser tingsrätten att Birgitte Bonnesen endast kan hållas straffrättsligt ansvarig för de direkta uttalanden som hon har gjort. Det får anses inbegripa Q4-rapporten samt även pressmeddelandet. Motsatsvis ansvarar hon inte för rubriksättning och redaktionell text i de artiklar där hennes uttalanden återges.

Intervjun med Svenska Dagbladet den 23 oktober 2018

Tingsrätten väljer att först bedöma uttalandena i intervjun i Svenska Dagbladet eftersom de citat som finns där vid första anblick framstår som särskilt iögonfallande. Reportern ställde här förhållandevis detaljerade frågor. Det som främst sticker ut är följande meningsutbyte.

- Reportern: Ni har gått igenom era transaktioner med Danske Bank 2007–2015, vad hittade ni?
- Birgitte Bonnesen: Ja, vi hittade ingenting. Vi har gått igenom alla kunder som var med i mediernas rapportering om Danske Bank och ingen av dem är, eller har varit, kunder i Swedbank. Inte en enda.
- Reportern: Är inte det konstigt?
- Birgitte Bonnesen: Nej, det är inte ett dugg konstigt. Alla de där kunderna är väldigt non-resident...

Här kan först anmärkas att det Birgitte Bonnesen svarade överensstämmer med det som har framkommit i målet, dvs. att banken saknade en kundrelation till de bolag som omnämndes i rapporteringen om Danske Bank. Hennes svar kan i efterhand betecknas som kontextlöst, eftersom det ger sken av att det helt saknades kontaktytor mellan Swedbank och Danske Banks estländska filial. Denna medvetna glidning kan definitivt kritiseras. Några ytterligare frågor om bankens utredning ställdes dock inte och givet att informationen trots allt tycks ha varit riktig, att uppföljningen av de 2 000 kvarvarande kunderna inte var klar samt att Birgitte Bonnesen till följd

av meddelandeförbud m.m. har haft ett begränsat svarsutrymme, bedömer tingsrätten att hennes uttalande inte utgör ett straffrättsligt relevant vilseledande.

I intervjun uttalade Birgitte Bonnesen vidare att det var en "jätteskillnad" mellan bankens respektive Danske Banks icke-estniska kunder. Hon utvecklade svaret med att för att bli kund i Swedbank måste det finnas en fysisk länk till landet, t.ex. en fabrik, kontor eller annan typ av verksamhet. Här kan till att börja med anmärkas att andelen utländska kunder var relativt blygsam sett till Swedbanks totala kundstock. Vid en jämförelse mot Danske Banks estländska filial framstår uttalandet som relevant. Birgitte Bonnesen talade även i presens, dvs. hon gav uttryck för vad som krävdes för att bli ny kund i banken. Även detta tycks överensstämma med de AML-rutiner som banken vid tillfället tillämpade i första försvarslinjen (KYC/CDD), låt vara att det historiskt hade konstaterats brister beträffande kundkännedom och då kanske främst i förhållande till Fokusgruppen. Likväl bedömer tingsrätten att uttalandena framstår som korrekta och att de dessutom saknar sådan konkretion som krävs för ett straffrättsligt vilseledande.

De övriga uttalanden som gjordes i intervjun är allmänt hållna och kan inte anses vilseledande på det sätt som krävs här. Inte heller kan Birgitte Bonnesen lastas för artikelns rubriksättning ("*Så undgick Swedbank den estniska penningtvätten*").

Intervjun med TT den 23 oktober 2018

Här uttalade Birgitte Bonnesen beträffande penningtvätt att "*det viktigaste av allt, för varje gång vi ser något, så agerar vi, och det med kraft*". Återigen svarade Birgitte Bonnesen i presens, dvs. hon undvek att uttala sig bakåt i tiden. Uttalandet bör ses utifrån att det faktiskt hade off-boardats ett stort antal utländska kunder och att flera misstänkta kopplingar till penningtvätt hade utretts, framför allt från 2016 och framåt.

Hon fick vidare frågan om banken "*sett något mer i Baltikum*" vilket hon besvarade med "*nej, vi har inte det*". Hon uttalade också beträffande penningtvätt i Baltikum att "*med hela det som kommit upp i den här Danskehistorien, kan jag vara helt säker, vi har gått igenom allting*." Även om frågorna var allmänna till sitt innehåll framstår hennes svar som något svävande. Enligt artikeln uttalade Birgitte Bonnesen samtidigt att "*som bank måste man vara medveten om att det är en risk som finns*", vilket nyanserar hennes budskap.

Sammanfattningsvis handlar det om isolerade svar på allmänt hållna frågor. Birgitte Bonnesens svar följdes inte upp i intervjun och hon utvecklade inte heller saken vidare. Birgitte Bonnesen, som har lytt under banksekretess och meddelandeförbud m.m., pekade också på att det alltid fanns en risk för penningtvätt som banken måste hantera. Även om Birgitte Bonnesen kan kritiseras för uttalandena i efterhand, framför allt för att de inte gav hela bilden av vad banken hade iakttagit i Baltikum, är det hon sade knappast synonymt med att banken inte har eller hade problem med AML-processer i Estland, vilket är det som krävs för en fällande dom.

Liksom tidigare kan Birgitte Bonnesen inte lastas för rubriksättningen (*”Swedbanks vd säker – inga lik i garderoben”*). Samma sak gäller övrig redaktionell text, t.ex. att *”Swedbank har inte hittat något fuffens i den egna verksamheten”* osv.

Intervjun i Ekot den 23 oktober 2018

Här uttalade Birgitte Bonnesen bl.a. följande.

- Jag säger till alla att man kan vara lugn med Swedbank. Vi driver en stor retailbank i fyra länder. Det är exakt samma affärsmodell vi har i Estland som vi har i Sverige och i Lettland och Litauen. Det är inhemska kunder, det är det vi fokuserar på och det är viktigt. Det är en jättestor skillnad för det är en verksamhet som en av våra konkurrenter drev i Estland.

Återigen handlar det om allmänt hållna omdömen om Swedbank där svaren lämnas i presens och framför allt förhåller sig till Danske Banks estländska filial. Det är svårt att beslå Birgitte Bonnesen med några egentliga oriktigheter. Enligt tingsrätten är graden av konkretion låg vilket ytterligare leder bort från ett straffrättsligt ansvar. I övrigt innehåller artikeln redaktionell text som inte Birgitte Bonnesen ska lastas för, t.ex. att Birgitte Bonnesen avfärdade risken för att problem med penningtvätt skulle *”spilla över”* på Swedbank.

Intervjun i Rapport den 23 oktober 2018

Här finns bl.a. följande meningsutbyte:

- Reporter: Men finns det misstänkt penningtvätt i Swedbank också?
- Birgitte Bonnesen: Nej, jag är inte säker på att jag förstår din fråga.

- Reporter: Alltså kan det finnas, har inte ni också utländska kunder som flyttar pengar från t.ex. Ryssland så som det var i Danske Bank och Nordea enligt de uppgifterna.
- Birgitte Bonnesen: Men inte kunder som inte har en verksamhet i landet.

Även här handlar det om allmänt ställda frågor där Birgitte Bonnesen egentligen endast svarade att de utländska kunder som för närvarande fanns i banken, och som flyttade pengar från t.ex. Ryssland, var kunder som hade verksamhet i Estland. I vilken utsträckning Swedbank hade kunder helt utan koppling till Estland i oktober 2018 är inte klarlagt i målet, och än mindre om de ”flyttade pengar” från Ryssland, vilket för övrigt inte är liktydigt med penningtvätt. Uttalandet framstår möjligen som oförsiktigt med tanke på de fynd som banken avsåg att följa upp inom ramen för Projekt Nemo. Hennes svar får dock ses som en jämförelse med det som hade kommit fram om Danske Banks estländska filial, där huvuddelen av kunderna ansågs misstänkta ur ett penningtvättsperspektiv och därför hade anmälts till myndighet. Så var knappast fallet i Swedbank varför uttalandet inte kan anses vilseledande.

Birgitte Bonnesen upprepade också att det inte fanns någon koppling mellan Swedbank och de kunder som nämnts i rapporteringen kring Danske Bank. Som har bedömts ovan var detta riktigt, låt vara att svaret hade kunnat utvecklas.

Birgitte Bonnesen uttalade vidare att banken hade arbetat systematiskt med sin affärsmodell och sina processer sedan 2008. Hon nämnde därtill att det var helt avgörande för bankers förtroende att inte medverka till penningtvätt. I övrigt framgår inte vilka svar som lämnades under intervjun.

Tingsrätten bedömer att samtliga uttalanden ovan antingen är riktiga, alternativt saknar den konkretionsgrad och det sammanhang som krävs för ett vilseledande i svindleribestämmelsens mening. Under alla förhållanden är uttalandena inte synonyma med att banken inte har eller hade haft problem med sina AML-processer i Estland.

Intervjun i CNBC den 23 oktober 2018

I intervjun uttalade Birgitte Bonnesen till att börja med att Swedbank var helt annorlunda mot Danske Banks estländska filial. Det handlar om ett allmänt omdöme utan någon uppenbar oriktighet. Hon uttalade också att Swedbank var en lågriskbank och att detta även gällde AML. Slutligen uttalade hon liksom ovan att banken agerade så snart det fanns anledning.

Inte heller här bedömer tingsrätten att uttalandena är tillräckligt konkreta. Birgitte Bonnesen nyanserade sig dessutom genom att understryka att penningtvätt var ett komplext fenomen. Redaktionell text såsom att ”*Bonnesen fended off similarities to its competitor Danske Bank*” ska inte belasta Birgitte Bonnesen.

Intervjun i Dagens industri den 23 oktober 2018

Här upprepades de uttalanden som är redovisade ovan, t.ex. att banken inte hade haft någon kundrelation till de bolag som nämnts i samband med rapporteringen kring Danske Bank och att banken i det avseendet hade ”gått igenom det sedan 2007”. Även här kan uttalandet kritiseras som kontextlöst och till viss del förvillande. Inte desto mindre är uttalandet korrekt. Birgitte Bonnesen nämnde vidare att andelen utländska bankkunder var låg, att hon kände sig trygg med dessa kunder och att utländska kunder inte automatiskt ska misstänkliggöras.

Likt bedömningen ovan avseende intervjun i Svenska Dagbladet bedömer tingsrätten att uttalandena inte är vilseledande i straffrättslig mening. De ska dessutom ses avskilda från rubriksättning och redaktionell text såsom att Birgitte Bonnesen var ”tydlig med att banken inte har kopplingar till penningtvätt”. Under alla förhållandena har uttalandena inte den innebörden att banken inte hade eller hade haft problem med sina AML-processer i Estland.

Intervjun i Dagens Nyheter den 23 oktober 2018

Uttalandena om att banken hade gått igenom alla de namn som kommit upp (i Danske Bank) var korrekt. I övrigt sade Birgitte Bonnesen inget specifikt i intervjun. Enligt tingsrätten är hennes uttalanden inte vilseledande på det sätt som förutsätts för straffrättsligt ansvar.

Telefonmötet med analytiker den 23 oktober 2018

Under mötet höll Birgitte Bonnesen först ett eget anförande där hon bl.a. uttalade att Swedbank var en stor retailbank med en stor marknadsandel inom samtliga av bankens affärsområden. Hon resonerade också kring vad som egentligen ska förstås med ”non-resident” och att andelen utländska kunder var liten i Swedbank sett till helheten. Hon uttalade vidare att banken hade ett systematiskt tillvägagångssätt för att upptäcka misstänkt aktivitet. Samtidigt uttalade hon att detta förutsatte en ständig utveckling av system såsom kundkännedom och att penningtvätt var ett mycket komplext fenomen. Slutligen uttalade Birgitte Bonnesen att banken agerade när något misstänkt dök upp. Enligt tingsrätten finns det inget i hennes inledningsanförande som kan anses vilseledande.

Birgitte Bonnesen fick sedan ett antal frågor, bl.a. från en analytiker på JP Morgan som ställde detaljerade frågor om andelen ryska kunder och om hur banken kunde vara så trygg med att inte dras in i någon penningtvättsproblematik i Baltikum. De svar som Birgitte Bonnesen lämnade, att Swedbank var en annan typ av bank och att banken agerade vid misstänkt aktivitet, har tingsrätten redan bedömt som straffria.

Birgitte Bonnesen fick även frågor från en analytiker på Autonomous. Birgitte Bonnesen gav endast liknande svar som tidigare, dvs. att de kunder som hade nämnts i samband med rapporteringen om Danske Bank inte hade varit kunder i Swedbank. Tingsrätten gör ingen annan bedömning här, dvs. uttalandet kan inte anses vilseledande.

Intervjun i CNBC den 19 januari 2019 samt Q4-rapporten 2018

Enligt tingsrätten är de korta uttalanden som återges i intervjun inte vilseledande. Det enda som egentligen förmedlades var att banken hade arbetat mot penningtvätt under flera år och att system och kompetens ständigt förbättrades. Uttalandet är under alla förhållanden knappast liktydigt med att banken inte hade eller hade haft några problem med sina AML-processer i Estland. Samma sak gäller Q4-rapporten och dess avsaknad av uppgifter om tillkortakommanden avseende bankens AML-processer i Baltikum.

Telefonmöte med analytiker och media samt pressmeddelandet den 20 februari 2019

Detta telefonmöte hölls i anledning av Uppdrag gransknings program som sändes tidigare under dagen. Återigen höll Birgitte Bonnesen först ett eget anförande där hon höll sig till bankens fastlagda kommunikation, dvs. att banken hade en nolltolerans mot penningtvätt och att banken agerade när misstänkt penningtvätt identifierades. Hon underströk vidare att andelen utländska kunder var förhållandevis liten. Hon poängterade att penningtvätt är en stor utmaning för alla banker och att penningtvätt och regelverk hade förändrats mycket under den senaste tioårsperioden. Hon berättade också att banken faktiskt hade off-boardat ett antal kunder som inte längre mötte bankens kravprofil. I denna del är det svårt att beslå Birgitte Bonnesen med någon uppenbar oriktighet.

Birgitte Bonnesen fortsatte sedan och beskrev bankens egen tillbakablick i förhållande till Danske Banks estländska filial, att det i den delen inte hade framkommit något nytt samt att de kunder som

omnämnts i media inte hade varit kunder i Swedbank. Likt ovan anser tingsrätten inte att detta har innefattat något vilseledande.

Birgitte Bonnesen fick sedan en mängd frågor vilka besvarades relativt utförligt. Hon förklarade bl.a. att banken alltså inte hade fått se vilket bakgrundsmaterial som Uppdrag granskning hade tillgång till och att det därför var svårt att bemöta påståendena om kopplingar till Magnitsky-affären. Hon upprepade också att banken rapporterade misstänkt aktivitet till finanspolisen, att hon kände sig bekväm med bankens processer och att banken i flera år hade arbetet med dessa frågor. Tingsrätten anser inte att något av dessa uttalanden är synonymt med att banken inte hade eller hade haft några problem med sina AML-processer i Estland. I det sagda ligger att inte heller det pressmeddelande som banken publicerade denna dag har varit vilseledande.

Sammanfattning svindleri

Tingsrättens ovan redovisade slutsatser innebär att de uttalanden som Birgitte Bonnesen gjorde den 23 oktober 2018, den 19 januari 2019 och den 20 februari 2019 inte är vilseledande på det sätt som krävs enligt svindleribestämmelsen. Uttalandena har antingen varit korrekta, och/eller alltför generella för att nå upp till ett straffrättsligt ansvar. I uttalandena har visserligen funnits oklarheter och glidningar, vilket till viss del framstår som en medveten taktik från bankens ledning. Detta har otvetydigt lett till en förtroendeskada för banken. Själva uttalandena har dock främst gått ut på att distansera sig från situationen i Danske Banks estländska filial, och det som har kommunicerats har under alla förhållanden inte haft den innebörden att Swedbank inte hade eller hade haft problem med sina AML-processer i bankens verksamhet i Estland under 2007–2018. Som har framgått ovan kan Birgitte Bonnesen inte heller lastas för de uppgifter som finns i artiklarnas rubriker eller redaktionella texter. Detta eftersom det inte är hon som har spridit dessa uppgifter.

Det nu anförda innebär i sammanfattning att åtalet för grovt svindleri lämnas utan bifall.

Åklagarna har som ett led i svindleriåtalet gjort gällande att det inom bankens ledning har funnits en strategi att undanhålla iakttagelser om brister i bankens AML-processer, bl.a. för tillsynsmyndigheter och för media, men även i viss mån för styrelsen (se t.ex. bevispunkterna 9, 22, 23, 28 och 29). Enligt tingsrätten kan den bevisning som har lagts fram i den delen framför allt få bäring på om det har funnits ett brottsligt uppsåt hos Birgitte Bonnesen. Tingsrätten har emellertid kommit fram till att det objektivt inte har förekommit något straffrättsligt vilseledande. Det saknas

följaktligen skäl att närmare gå in på frågan om det har funnits en strategi inom banken att undanhålla information.

Rättsliga utgångspunkter grov marknadsmanipulation

Den svenska straffrättsliga regleringen om marknadsmissbruk finns i lagen (2016:1307) om straff för marknadsmissbruk på värdepappersmarknaden (marknadsmissbrukslagen). Lagen bygger i stora drag på två EU-rättsakter, nämligen Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 596/2014 av den 16 april 2014 om marknadsmissbruk (MAR) resp. Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/57/EU av den 16 april 2014 om straffrättsliga påföljder för marknadsmissbruk (MAD).

Brottet marknadsmanipulation finns i 2 kap. 4 § marknadsmissbrukslagen och har följande lydelse.

4 § För marknadsmanipulation döms

1. den som genomför en transaktion, lägger en order eller annars agerar på ett sätt som ger falska eller vilseledande signaler avseende pris, tillgång eller efterfrågan på finansiella instrument eller spotavtal avseende råvaror som relaterar till instrumenten,
2. den som genomför en transaktion, lägger en order eller annars agerar på ett sätt som låser fast priset på ett eller flera finansiella instrument eller spotavtal avseende råvaror som relaterar till instrumenten, på en onormal eller konstlad nivå,
3. den som genomför en transaktion, lägger en order eller annars agerar på ett sätt som påverkar priset på finansiella instrument eller spotavtal avseende råvaror som relaterar till instrumenten, genom att utnyttja falska förespeglingar eller andra slag av vilseledande eller manipulationer,
4. den som sprider information som ger falska eller vilseledande signaler avseende pris, tillgång eller efterfrågan på finansiella instrument eller spotavtal avseende råvaror som relaterar till instrumenten, eller som låser fast priset på ett eller flera sådana instrument eller spotavtal på en onormal eller konstlad nivå, eller
5. den som sprider falska eller vilseledande uppgifter, tillhandahåller oriktiga eller vilseledande ingångsvärden eller på annat sätt manipulerar beräkningen av ett referensvärde.

Straffet är fängelse i högst två år.

Om brottet med hänsyn till omfattningen av manipulationen, gärningsmannens ställning eller övriga omständigheter är grovt, döms för grov marknadsmanipulation till fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Om gärningen är ringa döms det inte till ansvar.

I förarbetena till marknadsmissbrukslagstiftningen anförts att straffstadgandena om svindleri och marknadsmanipulation delvis överlappar varandra, se prop. 2016/17:22 s. 407, prop. 2004/05:142 s. 70 f. och prop. 1995/96:215 s. 69 f., och att när så sker bör regelkonkurrensen lösas genom att enbart döma för svindleri. Det nämns däremot inte något i motiven om att rekvisitet vilseledande skulle ha ett annat innehåll än det i straffstadgandet om svindleri.

Tingsrättens bedömning grov marknadsmanipulation

Åklagarna har som ett alternativ till svindleri gjort gällande att Birgitte Bonnesen har spridit vilseledande information till marknaden om Swedbanks åtgärder för att förhindra, upptäcka, förebygga och anmäla misstankar om penningtvätt (AML-processer) i Swedbanks verksamhet i Estland. I gärningspåståendet påstås att informationen har gett falska eller vilseledande signaler avseende pris, tillgång eller efterfrågan på finansiella instrument (SWB A). Gärningsbeskrivningen knyter an till punkt 4 i straffstadgandet. I övrigt överensstämmer gärningspåståendet med svindleriåtalet, dvs. de vilseledande uppgifterna ska ha haft den innebörden att Swedbank inte hade eller hade haft problem med sina AML-processer i bankens verksamhet i Estland under 2007–2018.

Marknadsmanipulation begås vanligen genom handel på börsen, t.ex. genom en missvisande transaktion eller handelsorder. I förarbetena till nu aktuell bestämmelse (p. 4) sägs helt kort att enbart spridande av vilseledande information (dvs. på annat sätt än genom börshandel) också kan utgöra marknadsmanipulation. Någon ytterligare ledning eller något exempel på när fjärde punkten kan vara tillämplig ges inte (prop. 2016/17:22 s. 406). Bestämmelsen genomför del av artikel 5 i MAD (5.2 c), som föreskriver att informationen kan spridas via medier, internet eller andra kanaler. (Se även skäl 47–48 i MAR.)

Tingsrätten har redan vid prövningen av svindleriåtalet kommit fram till att Birgitte Bonnesens uttalanden inte har inneburit ett spridande av vilseledande uppgifter med den innebörd som åklagarna påstår. Det saknas skäl att se annorlunda på saken vid prövningen av åtalet för marknadsmanipulation. Det är med andra ord inte styrkt att Birgitte Bonnesen har spridit falska eller vilseledande signaler om pris, tillgång eller efterfrågan på aktien i Swedbank. Åtalet ska därmed lämnas utan bifall.

DOMSKÄL ÅTALSPUNKTEN 2**Rättsliga utgångspunkter obehörigt röjande av insiderinformation**

Bestämmelsen om obehörigt röjande av insiderinformation finns i 2 kap. 3 § marknadsmissbrukslagen och har följande lydelse.

Den som röjer insiderinformation döms, utom i de fall då röjandet sker som ett normalt led i fullgörande av tjänst, verksamhet eller åliggande, för obehörigt röjande av insiderinformation till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller den som vidarebefordrar ett sådant råd eller en sådan uppmaning som avses i 1 § första stycket 2, om rådet eller uppmaningen grundar sig på insiderinformation.

Om informationen blir allmänt känd samtidigt med att den röjs, eller om gärningen är ringa döms det inte till ansvar.

Följande två artiklar i MAR är av särskilt intresse i målet:

1. Artikel 7.1 (a) om vad som är insiderinformation:

Information av specifik natur som inte har offentliggjorts, som direkt eller indirekt rör en eller flera emittenter eller ett eller flera finansiella instrument och som, om den offentliggjordes, sannolikt skulle ha en väsentlig inverkan på priset på dessa finansiella instrument eller på priset på relaterade finansiella derivatinstrument.

2. Artikel 7.2 om vad som är information av specifik natur:

Information som anger omständigheter som föreligger eller rimligtvis kan komma att föreligga eller en händelse som har inträffat eller som rimligtvis kan förväntas inträffa och om denna information är tillräckligt specifik för att göra det möjligt att dra slutsatser om omständigheternas eller händelsernas potentiella effekt på priserna på finansiella instrument eller på relaterade finansiella instrument.

Eftersom den svenska regleringen om marknadsmissbruk har sin förebild i EU-rätten bör framhållas att EU-regleringens övergripande syfte är att värna den inre marknaden och upprätthålla allmänhetens förtroende för finansmarknaderna, se de inledande skälen till MAR och MAD. Dessa

två EU-rättsakter och hur de tolkas av EU-domstolen har direkt verkan för tillämpningen av marknadsmissbrukslagen.

När det gäller kravet på att informationen ska vara specifik innebär detta med nödvändighet att informationen ska återspegla någorlunda korrekta förhållanden (se t.ex. Sandra Broneus m.fl., Marknadsinformation och marknadsmissbruk, första upplagan, 2022, s. 48 f.). Detta uttrycks i artikel 7.2 genom att omständigheterna ska föreligga eller rimligtvis kan komma att föreligga. Se även EU-domstolens dom Lafonta, C-628/13, EU:C:2015:162, p. 24–31.

Att informationen, för att kvalificeras som insiderinformation, inte får vara felaktig eller alltför lös i konturerna korresponderar med reglerna om marknadsmanipulation, men även med skyldigheten att så snart det är möjligt offentliggöra insiderinformation. Det finns följaktligen ingen skyldighet att offentliggöra felaktig eller knapphändig information. I bl.a. den engelska språkversionen av MAR, till vilken MAD hänvisar, har i stället för *specifik* använts begreppet *precise*, vilket indikerar att kravet närmast tar sikte på konkretion och säkerhet (se Svea hovrätts dom den 22 december 2022 i mål B 9251-21).

Tingsrättens bedömning obehörigt röjande av insiderinformation

Enligt beslutet från Disciplinnämnden vid Nasdaq Stockholm fanns det den 18 februari 2019, dvs. i tiden för ägarmötet, information inom banken som borde ha hanterats enligt reglerna om insiderinformation, närmare bestämt de två mejl som Uppdrag granskning hade skickat den 13 och 18 februari 2019 (se beslutet s. 4). Samma slutsats dras i den legal opinion som upprättades av en advokatbyrå den 25 mars 2019.

Den information som ska prövas är dock inte det som stod i mejlen från Uppdrag granskning, utan i stället det som förmedlades på ägarmötet. Som har redogjorts för ovan ingår som ett moment i den bedömningen att pröva om informationen framstår som korrekt och rättvisande.

Åklagarna har gjort gällande att följande information röjdes av Birgitte Bonnesen och att det utgör insiderinformation.

- Information om att TV-programmet Uppdrag granskning den 20 februari 2019 skulle sända ett program om Swedbanks bankverksamhet i Estland och att programmet skulle handla om Danske Bank och Swedbanks roll i penningtvättshärvan i Estland, samt information om att en representant för Swedbank blivit intervjuad av Uppdrag granskning och att innebörden av intervjun var att banken

bedömt att intervjun inte gått bra och att banken inte kommer väl ut i programmet och att kommande program inte kommer ge en positiv bild av banken.

Under huvudförhandlingen har ett flertal av de personer som deltog på mötet hörts. Det har också lagts fram skriftlig bevisning i form av minnesanteckningar och mejl.

Det är klarlagt att Birgitte Bonnesen på ägarmötet berättade om det kommande tv-programmet. Punkten fanns inte på dagordningen och informationen tycks ha lämnats när mötet var på väg att avslutas.

Av Jan Anderssons minnesanteckningar framgår att Uppdrag granskning skulle sända ett program kommande onsdag om Swedbanks roll i penningtvättshärvan i Estland, att reportern hade varit mycket frustrerad samt att Birgitte Bonnesen ansåg att man hade full kontroll men att programmet inte kommer att ge en positiv bild av banken.

Carina Lundberg Markow gjorde liknande noteringar, dvs. att det lämnades information om att intervjun med Uppdrag granskning inte hade gått särskilt bra, att reportern nog hade hoppats på mer och att Swedbank därför kanske inte skulle framställas i direkt smickrande dager. Samtidigt sades från banken att man var övertygad om att allt hade skötts korrekt, dvs. att banken alltid hade agerat på misstänkt penningtvätt osv.

Även Markus Neckmar har antecknat på ett snarlikt sätt, dvs. att Swedbank inte skulle komma väl ut i programmet och att diskussionen med reportern hade varit hetsig. Markus Neckmar noterade samtidigt att banken lämnade lugnande besked, dvs. att banken kontinuerligt rapporterade in misstänkt verksamhet.

Stig-Göran Dennisson antecknade i ett mejl att Birgitte Bonnesen informerade om det kommande programmet, att Gabriel Francke Rodau hade blivit intervjuad men inte hade kunnat säga så mycket på grund av meddelandeförbud och banksekretess samt att bankens ledning befarade att Swedbank skulle komma ut negativt i sändningen. Stig-Göran Dennisson noterade samtidigt att Birgitte Bonnesen gav lugnande besked om att banken uppfyllde sina skyldigheter när det gällde AML-arbetet.

Övriga vittnen; Annette Björkman, Ossian Ekdahl, Arne Löow, Dan Nordström, Carina Sverin och Emelie Westholm har alla antecknat på ett i allt väsentligt motsvarande sätt.

De förhör som har hållits vid huvudförhandlingen förändrar inte bilden ovan.

Det tingsrätten anser utrett är följaktligen att Birgitte Bonnesen på mötet berättade om ett kommande program från Uppdrag granskning, vilken dag det skulle sändas, att det handlade om penningtvätt i Baltikum, att reportern hade blivit frustrerad eftersom han inte fått ut det han önskat av intervjun, att detta berodde på att banken på grund av sekretess inte kunde kommentera så mycket samt att programmet sannolikt skulle ha en negativ vinkel mot Swedbank. Birgitte Bonnesen berättade också att det inte var något nytt i programmet och att banken hade full kontroll på arbetet mot penningtvätt genom att kontinuerligt rapportera om misstänkta aktiviteter. Tingsrätten anser sammantaget att det hon förmedlade motsvarar den information som åklagarna har påstått. Gärningspåståendet är alltså styrkt såvitt avser vilken information som lämnades, dock med den reservationen att inget nytt skulle framkomma i programmet samt att banken hade full kontroll på penningtvättsfrågan.

Tingsrätten bedömer vidare att informationen om det kommande programmet från Uppdrag granskning inte var offentliggjord. Detta trots att intervjun med Gabriel Francke Rodau hölls helt öppet i bankens besöksutrymmen och att flera passerande personer sannolikt noterade att det pågick en bitvis konfrontativ intervju. Vad intervjun handlade om förefaller dock inte ha spridits till någon större krets, dvs. det som sedermera förmedlades på ägarmötet den 18 februari 2019 var inte offentliggjort. Det är vidare ostridigt att informationen rörde Swedbank och därmed indirekt även Swedbankaktien (artikel 7.1 a i MAR).

Däremot bedömer tingsrätten att den information som lämnades av bl.a. Birgitte Bonnesen på själva ägarmötet varken var tillräckligt konkret eller säker för att kvalificera sig som insiderinformation. Detta enligt följande.

Såvitt framkommit lämnade Birgitte Bonnesen inte någon information om siffror, penningtvättshärvor såsom Magnitsky-affären, sanktionsrisker, brevlådeföretag, Fokusgruppen eller i övrigt några detaljer om att banken påstods mörka problem med penningtvätt eller liknande. Det som förmedlades var egentligen endast att det skulle komma ett tv-program som på mer eller mindre goda grunder skulle ha en kritisk hållning mot Swedbank och att programmet inte skulle innehålla något som inte redan var känt. Ställt mot det verkliga innehållet i tv-programmet var informationen som lämnades på mötet ytterst knapphändig och delvis felaktig. Birgitte Bonnesens övergripande budskap var som sagt att tidigare besked gällde och att banken skötte sitt AML-arbete.

Utredningen talar därtill mot att Birgitte Bonnesen hade en klar bild av det kommande programmet eller vilket genomslag det skulle få. Hon har själv beskrivit att hon chockades av programinnehållet. Det tycks för henne t.ex. inte ha varit känt att programmet enbart skulle handla om Swedbank. De mejl som skickades till banken av Uppdrag granskning omnämnde visserligen Magnitsky-affären som en av flera punkter. Att en så stor del av programmet skulle ägnas åt just Magnitsky-affären framgick däremot inte.

Försvaret har pekat på att de kunder som fanns på den s.k. 50-listan varken framgick av mejlen eller vid intervjun. Enligt försvaret tillhörde flertalet kunder på listan Fokusgruppen, dvs. en kundrelation som redan var avvecklad av banken, vilket alltså inte kom fram i programmet. Gabriel Francke Rodau har berättat att han i efterhand tog kontakt med Uppdrag granskning för att få se 50-listan och fick då besked att listan kunde lämnas ut, dock mot villkoret att banken ställde upp på ytterligare en intervju. Han fick vid ett senare tillfälle fotografera av listan, men då var programmet redan sänt. Av detta drar tingsrätten slutsatsen att banken vid ägarmötet inte kände till vilka kunder som fanns på 50-listan.

Joakim Bornold, som deltog i programmet, har berättat att han först på kvällen den 19 februari 2019, dvs. en dag efter bankens ägarmöte, fick ta del av ett fullständigt programinnehåll. Joakim Bornold uppfattade programvinkeln närmast som en attack mot Swedbank, vilket han inte hade uppfattat när han blev intervjuad. Han såg sig därför föranledd att ringa upp en bekant på Swedbank för att berätta om vad han fått veta. Joakim Bornolds intryck var att banken knappast heller hade full information om det kommande programmet och att det under kvällen blev stor uppståndelse inom banken när programmets egentliga upplägg blev känt. Även av detta drar tingsrätten slutsatsen att banken hade ofullständig och delvis felaktig information om det kommande tv-programmet i tiden för ägarmötet.

Sammantaget bedömer tingsrätten att de uppgifter som lämnades på mötet av Birgitte Bonnesen var av allmän karaktär och de byggde på ett delvis ofullständigt underlag, dvs. de var i någon mening inte korrekta eftersom Birgitte Bonnesen samtidigt förmedlade att banken hade full kontroll på situationen och att det inte skulle komma fram något nytt i programmet. Enligt tingsrätten innebär detta att den information som lämnades av Birgitte Bonnesen varken var så konkret eller säker (specifik) att den konstituerar insiderinformation enligt de kriterier som lämnas i MAR. Det betyder att åtalet för obehörigt röjande av insiderinformation lämnas utan bifall.

Mot bakgrund av ovanstående saknas det skäl att pröva om informationen var av sådan beskaffenhet att den sannolikt kunde ha en väsentlig inverkan på priset på Swedbanks aktie, dvs. om en förnuftig investerare sannolikt skulle ha utnyttjat informationen som en del av grunden för sitt investeringsbeslut (artikel 7.4 i MAR).

ÖVRIGT

Försvararkostnader

Birgitte Bonnesen har frikänts och har därmed rätt till ersättning för rättegångskostnader enligt 31 kap. 2 § första stycket rättegångsbalken. Hennes rätt till ersättning omfattar kostnader för försvarare och för bevisning under förundersökningen och rättegången, under förutsättning att kostnaderna har varit skäligen motiverade för att Birgitte Bonnesen ska kunna ta tillvara sin rätt.

Det är upplyst att försvararkostnaderna har betalats eller kommer att betalas av Swedbank, och att banken i sin tur erhåller täckning för kostnaderna från sitt försäkringsbolag. Det är vidare upplyst att Birgitte Bonnesen har förbundit sig att begära ersättning för sina rättegångskostnader och att hon vid en frikännande dom har en återbetalningsskyldighet mot banken, motsvarande det hon tillerkänns i ersättning. Denna avtalade återbetalningsskyldighet utgör en rättegångskostnad för Birgitte Bonnesen.

Birgitte Bonnesen har företrätts av två privata försvarare. Arvodesyrkandet uppgår till 8 069 250 kr exklusive mervärdesskatt och avser sammanlagt 2305,5 timmars arbete med en timkostnad om 3 500 kr. På arvodet begärs mervärdesskatt. Därutöver begärs ersättning med omkring 60 000 kr avseende utlägg för bevisning.

Åklagarna har yttrat sig över anspråket och uppgett att målet är av sådan beskaffenhet att Birgitte Bonnesen har haft skäl att anlita ett särskilt kvalificerat försvar (NJA 2015 s. 62).

Tingsrätten ansluter sig till åklagarnas bedömning och anser således att det har varit motiverat i ett mål som detta att Birgitte Bonnesen har biträtts av ett särskilt kvalificerat försvar. Den yrkade timkostnaden ska därför tillämpas i målet. Tingsrätten anser vidare att det har varit påkallat att Birgitte Bonnesen har företrätts av två försvarare.

Huvudförhandlingen pågick i 22 dagar, och den effektiva förhandlingstiden var 116,5 timmar. Det har lagts fram omfattande bevisning, både skriftlig och muntlig. Åtalet rör ett händelseförlopp som sträcker sig över ett drygt decennium och förundersökningsmaterialet överstiger 10 000 sidor, exklusive sidomaterial.

Åklagarna har angett att det saknas skäl att ifrågasätta försvarets redovisade tidsåtgång.

Förundersökningen inleddes i mars 2019 och försvaret har arbetat kontinuerligt sedan dess. Försvaret delgavs förundersökningen i januari 2021 och åtal väcktes i januari 2022. En stor del av materialet har varit sekretessbelagt, vilket har komplicerat målets handläggning och har för parternas del återkommande krävt särskilda rättsliga överväganden.

En stor del av försvarets arbetsinsats har skett under perioden augusti–november 2022, dvs. alldeles innan samt under huvudförhandlingen. Av arbetsredogörelsen framgår att det för advokat Samuelsons del även dessförinnan var en arbetstopp mellan april–juni 2022 då han arbetade med att ta fram den bevisuppgift som gavs in i början av september 2022. För denna period är redovisat en tidsåtgång om 364 timmar. Det är klarlagt att denna bevisuppgift blev synnerligen omfattande och det ligger onekligen en gedigen arbetsinsats bakom bevisuppgiften. Likväl bedömer tingsrätten att arbetsredogörelsen i denna del inte fullt ut ger underlag för att kunna bedöma skäligheten av redovisad tid. Tingsrätten bedömer att en skälig ersättning för advokat Samuelsons arbete i denna del inte överstiger

- för april 2022: 80 timmar (yrkat 110),
- för maj 2022: 90 timmar (yrkat 127),
- för juni 2022: 90 timmar (yrkat 127).

När det gäller advokat Bergensteins förberedelsearbete så framgår av arbetsredogörelsen att hon under februari–maj 2021 lade ned 222,5 timmars arbete. Arbetet har bestått i bl.a. genomgång av förundersökningsmaterial, material från Swedbank samt olika rapporter från Erling Grimstad och Clifford Chance. Detta arbete har varit påkallat för tillvaratagande av Birgitte Bonnesens rätt. Även här bedömer tingsrätten dock att det utifrån det stora antalet redovisade timmar är svårt att fullt ut bedöma skäligheten av nedlagd tid. Tingsrätten bedömer att en skälig tidsåtgång i denna del inte överstiger 180 timmar.

Beträffande övrigt förberedelsearbete bedömer tingsrätten att begärd ersättning sammantaget framstår som skälig.

När det därefter gäller nedlagd tid under oktober–november 2022, faller det sig naturligt att försvararna har lagt ned en omfattande arbetsinsats. Detta gäller även utanför själva huvudförhandlingen. Försvararna har också varit mycket aktiva och det har tillkommit såväl muntlig som skriftlig bevisning under pågående huvudförhandling, vilket har krävt extra arbetsinsatser.

Advokat Samuelson har under oktober 2022 redovisat 222 timmars arbete. Även om det saknas skäl att ifrågasätta den nedlagda arbetstiden är det återigen svårt att utifrån kostnadsräkningen fullt ut bedöma skäligheten. Tingsrätten bedömer att en skälig tidsåtgång för advokat Samuelsons arbete under oktober 2022 inte överstiger 180 timmar. Begärd tid för november 2022 framstår som skälig (124 timmar).

Även för advokat Bergensteins del bedömer tingsrätten att redovisad tidsåtgång under huvudförhandlingsperioden framstår som något hög (151+105 timmar). Detta enligt följande. Advokat Bergenstein har haft ett särskilt ansvar för åtalspunkten 2, dvs. obehörigt röjande av insiderinformation. Det har i den delen åberopats en omfattande muntlig bevisning från försvaret. Det är naturligtvis förståeligt att Birgitte Bonnesen med alla medel har velat föra bevisning om vad som sades på ägarmötet den 18 februari 2019. Enligt tingsrättens bedömning har detta dock varit förhållandevis lättutrett, och bevisföringen framstår i vart fall delvis som obehövlig. Detta bör ges ett visst genomslag såvitt avser advokat Bergensteins redovisade arbetstid, motsvarande en nedsättning om 20 timmar.

Birgitte Bonnesens yrkande om ersättning bifalls med nu nämnda justeringar, dvs. en nedsättning med totalt 208,5 timmars arbetstid (30+37+37+42+42,5+20).

Sekretess

Under huvudförhandlingen har parterna lagt fram uppgifter som för bankens del omfattas av banksekretess och meddelandeförbud. Det har också förekommit andra uppgifter om bankens affärsförhållanden. En representant från Swedbank har deltagit under rättegången för att successivt förmedla till domstolen vilka delar av materialet som kan offentliggöras och vilka delar som banken bedömer bör omfattas av fortsatt sekretess.

Tingsrätten kan konstatera att det inom stängda dörrar har lagts fram material som avslöjar ett stort antal av bankens kundrelationer, uppgifter om anmälningar till finanspolis samt detaljer om bankens strategiska arbete mot penningtvätt, dvs. uppgifter som typiskt sett omfattas av 36 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Sekretessen för dessa uppgifter ska bestå i målet.

Rätten

Chefsrådmannen Malou Lindblom och rådmannen Carl Rosenmüller samt nämndemännen Mona Gullstrand, Veronica Jonsson, Tore Lidbom och Christer Young
Rätten är enig.

Digitalt signerad av chefsrådmannen Malou Lindblom och rådmannen Carl Rosenmüller

Överklagandeinformation

Hur man överklagar

Överklagandet ska ha kommit in till Stockholms tingsrätt senast den 15 februari 2023.
Överklagandet ska vara skriftligt. Stockholms tingsrätt skickar det vidare till Svea hovrätt.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid så har den andra parten också rätt att överklaga, även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv Stockholms tingsrätts namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet. Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför. Tala också om ifall du vill att målsäganden ska komma personligen till en huvudförhandling.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer. Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer. Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till Stockholms tingsrätt. Tänk på att skicka det i god tid med hänsyn till postgången.

Vad händer sedan?

Stockholms tingsrätt kontrollerar att överklagandet har kommit in i rätt tid. Om det har kommit in för sent avisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet har kommit in i tid skickar domstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Svea hovrätt.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även Svea hovrätt skicka brev på det sättet.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till Svea hovrätt tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning. Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att ta med allt du vill föra fram i överklagandet.

När krävs det prövningstillstånd?

Brottmålsdelen

I brottmålsdelen behövs prövningstillstånd i två olika fall:

- Den åtalade har dömts enbart till böter.
- Den åtalade har frikänts från ett brott som inte har mer än 6 månaders fängelse i straffskalan.

Skadeståndsdelen

Det krävs prövningstillstånd för att hovrätten ska pröva en begäran om skadestånd. Undantag kan gälla när en dom överklagas i brottmålsdelen och det är kopplat till en begäran om skadestånd till brottet. Då krävs inte prövningstillstånd om

- det inte krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen eller om
- hovrätten meddelar prövningstillstånd i brottmålsdelen.

Beslut i övriga frågor

I de mål där det krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen (se ovan), krävs det också prövningstillstånd för sådana beslut som bara får överklagas i samband med att domen överklagas. Beslut som kan överklagas särskilt kräver inte prövningstillstånd.

När får man prövningstillstånd?

Hovrätten ger prövningstillstånd i 4 olika fall.

1. Hovrätten bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten har dömt rätt.
2. Hovrätten anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
3. Hovrätten behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
4. Hovrätten bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Det krävs också prövningstillstånd för sådana beslut som bara får överklagas i samband med att domen överklagas. Beslut som kan överklagas särskilt kräver inte prövningstillstånd.

Vill du veta mer?

Mer information finns på www.domstol.se. Ta kontakt med Stockholms tingsrätt eller Svea hovrätt om du har frågor.

Stockholms tingsrätt
Avd 5
Box 8307
104 20 STOCKHOLMSTOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 5INKOM: 2022-01-04
MÅLNR: B 84-22
AKTBIL: 1TR mål:
Handl.: EKO3
Åklagarbundet

1	Tilltalad: efternamn och alla förnamn		Tilltalsnamn	Yrke/titel
	Bonnesen, Birgitte			
	Personnr	Medborgare i	Telefon	Tolkbehov
	19560518-1824	Danmark		
	Adress			
	Lyngsåsa 11, Lgh 1001, 137 70 DALARÖ			
	Offentlig försvarare/ombud			
	Advokat Per E Samuelsson och advokat Christina Bergenstein, ADVOKATFIRMAN			
	SSW Fleminggatan 17, 6 tr			
	112 26 STOCKHOLM			
	Frihetsberövande m.m.			
	Delgivningsuppgifter			

Ansvarsyrkanden m.m.**1. GROVT SVINDLERI i första hand, GROV MARKNADSMANIPULATION i andra hand (9000-K822-19)**Grovt Svindleri

Birgitte Bonnesen har i egenskap av verkställande direktör och koncernchef för Swedbank AB i Sverige, den 23 – 24 oktober 2018, den 29 januari 2019 och den 20 februari 2019 uppsåtligt eller av grov oaktsamhet, bland allmänheten eller företagets intressenter, spridit vilseledande uppgifter om Swedbanks åtgärder för att förhindra, upptäcka, förebygga och anmäla misstankar om penningtvätt (AML-processer) i Swedbanks verksamhet i Estland. Uppgifterna har varit ägnade att påverka bedömningen av företaget i ekonomiskt hänseende och därigenom medföra skada.

De vilseledande uppgifterna har haft den innebörden att Swedbank AB inte hade eller haft problem med sina AML-processer i bankens verksamhet i Estland under åren 2007 - 2018. Detta trots att Birgitte Bonnesen hade icke offentliggjord information inom Swedbank Compliance om indikationer på omfattande misstänkta transaktioner/kunder utifrån ett penningtvättsperspektiv samt om allvarliga brister/åsidosättanden i AML-processerna i bankens verksamhet i Estland under åren 2007 – 2018.

Brottet bör bedömas som grovt då gärningen varit av större omfattning, kunnat medföra avsevärd skada eller annars varit av särskilt farlig art.

Grov marknadsmanipulation

Birgitte Bonnesen har i egenskap av verkställande direktör och koncernchef för Swedbank AB i Sverige, den 23 – 24 oktober 2018, den 29 januari 2019 och den 20 februari 2019 uppsåtligen spridit vilseledande information till marknaden om Swedbanks åtgärder för att förhindra, upptäcka, förebygga och anmäla misstankar om penningtvätt (AML-processer) i Swedbanks verksamhet i Estland. Informationen har givit falska eller vilseledande signaler avseende pris, tillgång eller efterfrågan på finansiella instrument (SWB A).

Informationen har haft den innebörden att Swedbank AB inte hade eller haft problem med sina AML-processer i bankens verksamhet i Estland under åren 2007 - 2018. Detta trots att Birgitte Bonnesen hade kännedom om icke offentliggjord information inom Swedbank Compliance om indikationer på omfattande misstänkta transaktioner/kunder utifrån ett penningtvättsperspektiv samt om allvarliga brister/åsidosättanden i AML-processerna i bankens verksamhet i Estland under åren 2007 – 2018.

Brottet bör bedömas som grovt med hänsyn till Birgitte Bonnesens ställning, att de vilseledande signalerna fått stor spridning och kunnat medföra avsevärd skada samt riskerade att påverka aktiekursen och börsvärdet till avsevärda belopp.

Lagrum

9 kap 9 § brottsbalken andra stycket och tredje stycket och i *andra hand* 2 kap 4 § första stycket punkt 4 och tredje stycket lag (2016:1307) om straff för marknadsmissbruk på värdepappersmarknaden.

2. OBEHÖRIGT RÖJANDE AV INSIDERINFORMATION (9000-K564-19)

Gärning

Birgitte Bonnesen har i egenskap av verkställande direktör och koncernchef för Swedbank AB i Sverige, den 18 februari 2019, uppsåtligen i samband med ett möte med representanter för de största aktieägarna i Swedbank AB, obehörigen röjt insiderinformation.

Insiderinformationen har bestått i information med innebörd om att TV-programmet Uppdrag Granskning den 20 februari 2019 skulle sända ett program om Swedbanks bankverksamhet i Estland och att programmet skulle handla om Danske Bank och Swedbanks roll i penningtvättshärvan i Estland, samt information om att en

representant för Swedbank blivit intervjuad av Uppdrag Granskning och att innebörden av intervjun var att banken bedömt att intervjun inte gått bra och att banken inte kommer väl ut i programmet och att kommande program inte kommer ge en positiv bild av banken.

Röjandet har inte skett som ett normalt led i fullgörandet av tjänst, verksamhet eller åliggande.

Lagrum

2 kap 3 § lag (2016:1307) om straff för marknadsmissbruk på värdepappersmarknaden

Sekretess

Under förundersökningen har information genom husrannsakan, beslag och annan informationsinhämtning kommit att omfatta information om Swedbank AB:s affärs- och driftsförhållanden samt deras kunder. Enligt 1 kap 10 § i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse gäller tystnadsplikt för en bank avseende enskildas förhållande. Enligt 1 kap och 4 kap lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism gäller vidare tystnadsplikt för en bank.

Med stöd av 35 kap 1 § och 36 kap 2 § i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) (OSL) bör sådan information omfattas av sekretess i det slutliga förundersökningsprotokollet samt hos domstolen (35 kap 7 § OSL) om det kan antas den uppgiften rör lider *avsevärd skada* om uppgiften röjs. Förbehåll enligt 10 kap 4 § OSL har vidare beslutats för tilltalad och försvararna beträffande information i vissa delar av förundersökningen (Tilläggsprotokoll A och B).

De förundersökningsprotokoll som nu lämnas in till domstolen i samband med stämningsansökan har därför utelämnat uppgifter (i de flesta fall genom maskering) om affärs- och driftsförhållanden samt kunder enligt ovan. Vid huvudförhandling kommer sekretesskyddad information att föredras.

Förundersökningsprotokoll

Förundersökningsprotokollen utgörs av följande delar:

Stomprotokoll, K822–19 (Anmälan, husrannsakningar m.m.).
Bilaga A, K822–19 (Förhör m.m.).
Bilaga B, K822–19 (Interna rapporter, styrelseprotokoll Swedbank m.m.).
Bilaga C, K822–19 (Offentliga rapporter Swedbank).
Bilaga D, K822–19 (Offentliga rapporter Danske Bank).
Tilläggsprotokoll A och B, K822–19 (Kompletteringar).

Stomprotokoll, K564–19 (Anmälan, förhör m.m.).
Protokollbilaga, K564–19 (E-post).

Bild och ljudfiler K822 – 19 och K564–19 (USB minnen).

BEVISNING

Den åberopade bevisningen skall sammantaget styrka att Birgitte Bonnesen agerat vilseledande och i övrigt i enlighet med åtalspunkt 1 samt att hon obehörigen röjt insiderinformation i enligt åtalspunkt 2.

Skriftlig/elektronisk bevisning

1. **Compliance Report** Q1 2016 april 2016 (Bilaga B, K822–19, sid 28 – 34) av Viveka Strangert, Chief Compliance Officer, till styrkande av information om allvarliga brister i AML-processerna i samtliga av Swedbanks dotterbolag i Baltikum.
2. **Customer with offshore engagements (follow up)** 25 april 2016 jämte appendix C punkt 1 (Bilaga B, K822–19, sid 9 – 10 samt sid 19) av Viveka Strangert, till styrkande av information om ”Panama papers” (Mossack Fonseca) och kopplingar till kunder i den estniska verksamheten.
3. **AML investigation Project CLEAR** 30 mars 2017 (Bilaga B, K822–19, sid 40 – 49, 53 – 57). Presentation för Swedbank av advokat Erling Grimstad, till styrkande av information om omfattande brister i AML-processerna i den estniska verksamheten sedan 2012.
4. **ADDITIONAL OBSERVATIONS FROM AML INVESTIGATION-SWEDBANK ESTONIA** 9 June 2017 av advokat Erling Grimstad (Bilaga B, K822–19, sid 72 – 75 punkt 1 - 2), till styrkande av information från Project CLEAR om den estniska verksamhetens kopplingar till flera ”kända” kriminella nätverk men även till styrkande av information om allvarliga brister i AML-processerna i den estniska verksamheten.
5. **Observations** – den 28 june 2017 (Bilaga B, K822–19, sid 86 – 108) av advokat Tormod Tingstad (uppdragsgivare Erling Grimstad), till styrkande av information om ledningens tillkortakommanden/ansvar gällande brister i AML-processerna i den estniska verksamheten, men även till styrkande av information om brister i AML-processerna.
6. **Memorandum Project CLEAR Draft** 2017-07-07 av Johan Rosén (Bilaga B, K822–19, sid 110 – 111 under punkt 1 Summary samt sid 114 - 116 under p 3.3 – 3.4.3), till styrkande av information om ledningens tillkortakommanden och ansvar gällande brister i AML-processerna i den estniska verksamheten, men även till

styrkande av information om brister i AML-processerna under åren 2012 – 2016/2017.

7. **Focus Clients AML INVESTIGATION DRAFT 7/7/2017** av advokat Erling Grimstad (Bilaga B, K822–19, sid 122 – 126 under SUMMARY, sid 142 – 144 under punkt 5.1 Summary), till styrkande av information om allvarliga brister i AML-processerna i den estniska verksamheten.
8. **Swedbank Estonia transactions with Danske Bank and exposure to the Magnitsky case** 2018-01-03 av Andreas Hobbelin och Håkan Bengtsson (Bilaga B, K822–19, sid 189 – 190 samt sid 194 under Conclusion) till styrkande av information om kopplingar mellan Swedbank Estonia och Danske Bank under åren 2008 – 2011 till Magnitsky case och andra ”kända” penningtvättsfall och om brister i AML-processerna.
9. **NEW YORK STATE DEPARTMENT of FINANCIAL SERVICES (DFS)** letter to Swedbank AB New York Branch February 21, 2018 med frågor om ”global operations of Swedbank” avseende Mossack Fonseca (”Panama Papers”) och intern e-postkorrespondens samt del av bankens svar (Stomprotokoll, K822–19, sid 355 – 356, 358 – 360, 375, 377, 378, 380, 384 – 386, 387 – 388, 392, 401, 404, 406), till styrkande av dels att ledningen synes medvetet ha utelämnat begärd information om den Baltiska verksamheten (dotterbolag) trots vetskap om intern information på Compliance om kopplingar till/involverande Mossack Fonseca i den estniska verksamheten, samt dels till stödjande av påståendet om att det finns ett uppsåt att vilseleda om bankens information om misstänkta transaktioner/kunder med kopplingar till ”kända” penningtvättshärvor.
10. **E-postmeddelanden** 2018-07-01 gällande *Artikel från DI den 30 juni 2018 om Danske Bank* som delats i ett internt mail på ledningsnivå i Swedbank AB (Stomprotokoll, K822–19, sid 105 – 109), till styrkande av att ledningen löpande bevakat händelserna om ”penningtvättsskandalen” kring Danske Bank.
11. **E-postmeddelande** 2018-07-03 gällande *Artikel från MinE24 den 3 juli 2018 om Danske Bank* som delats i ett internt mail på ledningsnivå i Swedbank AB (Stomprotokoll, K822–19, sid 111), till styrkande av att ledningen löpande bevakat händelserna om ”penningtvättsskandalen” kring Danske Bank.
12. **E-postmeddelande** 2018-07-05 (Stomprotokoll, K822–19, sid 129 – 132) om Danske Bank, till styrkande av att Compliance löpande bevakat händelserna om ”penningtvättsskandalen” kring Danske Bank.
13. **E-postmeddelande** 2018-07-05 inom Compliance (Stomprotokoll, K822–19, sid 135 – 137) om Danske Bank och artikel i The New York Times samt om Swedbanks pågående utredning om exponering mot Danske Bank, till styrkande av att Compliance löpande bevakar händelserna om penningtvättsskandalen kring Danske Bank samt till styrkande av att Swedbank har information om liknande AML-problem som Danske Bank.
14. **E-postmeddelande** 2018-07-09 inom Compliance (Stomprotokoll, K822–19, sid 139 – 140) om innehållet i ett DRAFT/utkast på en kommande rapport, till styrkande av att Compliance har information om liknande AML-problem som Danske Bank.

15. **E-postmeddelande** 2018-07-12 från Cecilia Hernqvist till Birgitte Bonnesen (Stomprotokoll, K822–19, sid 140) om och innehållet i en bifogad fil (DRAFT_180712 SWBB_DBE_.docx) avseende utkast på en rapport/memo från Compliance daterad 180712, till styrkande av att Birgitte Bonnesen erhållit ett utkast på en rapport/memo från Compliance och att hon har ett avgörande inflytande om vem/vilka som skall få ta del av kommande slutliga rapport/memo samt om styrelsen skall informeras.
16. **E-postmeddelande** 2018-07-12 från Cecilia Hernqvist till Charlotte Elsnitz, Helo Meigas, Ragnar Gustavii och cc till Birgitte Bonnesen med subject: Memo for your eyes only! Attachment: _180712 SWBB_DBE_.docx (Stomprotokoll, K822–19, sid 146 samt Bilaga B, K822–19, sid 200 – 209 där den bifogade filen finns) avseende AML issues, till styrkande av att Birgitte Bonnesen har ett avgörande inflytande om vem/vilka som skall få ta del av den bifogade rapporten/memo.
17. **E-postmeddelande** 2018-07-12 från Cecilia Hernqvist till Liselott Alström, Håkan Bengtsson och Andréas Hobbelin med subject: Memo for your eyes only! Attachment: _180712 SWBB_DBE_.docx (Stomprotokoll, K822–19, sid 148), till styrkande av att Birgitte Bonnesen var löpande informerad om rapportens innehåll och delaktig i det fortsatta arbetet som rapporten föranleder.
18. **Baltic Banking's exposure mainly related to Danske Bank Estonia case.** Date: 2018-07-12. Prepared by: Swedbank Compliance. Receiver: The CEO of Swedbank AB, The Head of BA Baltic Banking, The CRO of Swedbank AB, and the HEAD of CEO office in the role of Specially Appointed Executive. STRICTLY CONFIDENTIAL – NOT TO BE SHARED WITHOUT THE EXPLICIT CONSENT OF THE CEO, Birgitte Bonnesen (Bilaga B, K822–19, sid 200 – 209, samt PM och beslagsprotokoll Stomprotokoll, K822–19, sid 49 - 51 och 54 utvisande hur rapporten säkrats). Rapporten återopas till styrkande av att Compliance genomfört en utredning för att identifiera möjliga kopplingar mellan Baltic Banking (bl.a. Swedbanks estniska verksamhet) och Danske Bank Estonia (DBE) och att utredningen visade på följande sammanfattande information
- *Kunder hos Baltic Banking, från ett penningtvättsperspektiv, genomförde 15 902 transaktioner med tveksamma och/eller misstänkta motparter hos Danske Bank Estonia under åren 2007 – 2015 till ett inkommande värde av 618 953 225 EUR och 105 822 186 USD samt utgående värde av 1 422 574 588 EUR och 2 654 210 307 USD, samt att transaktionerna nådde sin höjdpunkt mellan 2011 och 2013, då 10 725 transaktioner genomfördes.*
 - *Kunder hos Baltic Banking som genomfört transaktionerna hade i många fall säte i offshore-jurisdiktioner och ansågs tveksamma, men även inhemska kunder förekom. Samarbetet med de flesta offshore-kunderna hade redan avslutats. Dock har även många inhemska kunder genomfört transaktioner med tveksamma och/eller misstänkta motparter hos Danske Bank Estonia.*
 - *Huvuddelen av de största tveksamma och/eller misstänkta transaktionerna hade genomförts av kunder hos Swedbank Estonia.*
 - *Exponering av tveksamma USD-transaktioner kopplade till Mossack Fonseca (Panama papers) och andra påstådda fall av penningtvätt, korruption, bedrägeri och olaglig vapenhandel vilket ökar risken att Swedbank kontaktas av amerikanska myndigheter.*
 - *Ökad risk att Swedbank kontaktas av estniska och danska myndigheter med anledning av inbetalningar och utbetalningar mellan Swedbank Estonia och Danske Bank.*

- Risk för negativ påverkan vad gäller Swedbanks rykte och negativa följder för korrespondentbanksrelationer och finansiering och därtill förslag på åtgärder om vidare utredning av vissa kunder samt fastställande av en kommunikationsplan.

19. **Styrelseprotokoll** 2018-07-17 (Bilaga B, K822-19, sid 564 – 583) till styrkande av att vare sig rapporten *"Baltic Banking's exposure mainly related to Danske Bank Estonia case. Date: 2018-07-12"* eller informationen från rapporten togs upp på styrelsemötet av Birgitte Bonnesen, Cecilia Hernqvist eller Helo Meigas.
20. **Pressmeddelande** 2018-07-18 från Danske Bank (Stomprotokoll, K822-19, sid 91 – 93) om misstänkta transaktioner i Estland och deras pågående utredning, utvisande att deras utredning, genom advokatfirman Bruun & Hjelje, förväntas vara klar under september månad 2018.
21. **E-postmeddelande** 2018-09-03 (Bilaga A, K822-19, sid 27) från Andréas Hobbelin till Cecilia Hernqvist, Liselott Alström och Håkan Bengtsson, utvisande att Compliance är medvetna om att Swedbanks egna utredningar om AML i Baltikum (estniska verksamheten) är avgränsade till enbart transaktioner in/ut mot Danske Bank och inte som Danske Bank som utreder transaktioner mot samtliga banker.
22. **E-postmeddelande** 2018-09-06 från SvD's reporter Jan Almgren (Bilaga A, K822-19, sid 396 – 397) till Swedbanks "pressavdelning" om frågor om "penningtvätsproblem" i Estland och Baltikum samt internt svar mellan Cecilia Hernqvist, Josefine Uppling och Gabriel Francke Rodau om hur frågorna bör/skall besvaras, till styrkande av det har funnits en "strategi" att undanhålla iakttagelser/information om brister i Baltikum/Estland gällande AML.
23. **E-postmeddelande** 2018-09-06 -- 07 (Bilaga A, K822-19, sid 445 – 446) från Josefine Uppling till Birgitte Bonnesen m.fl. om tänkt svar på frågorna från Jan Almgren (se ovan), till styrkande av att ledningen inte hade för avsikt att informera om de dokumenterade iakttagelser Compliance gjort sedan 2016 avseende tillkortakommanden avseende AML i den Baltiska delen.
24. **Pressmeddelande** 2018-09-19 från Danske Bank (Stomprotokoll, K822-19, sid 98 – 103) om *"Findings of the investigations relating to Danske Bank's branch in Estonia"* avseende deras utredning av kunder och transaktioner under åren 2007 – 2015, till styrkande av de brister/iakttagelser/tillkortakommanden Danske Bank gjort avseende åtgärder för att förhindra/upptäcka samt rapportera misstankar om penningtvätt och att bristerna i huvudsak kan hänföras till AML-processer (styrning, ledning, kontrollsystem och kompetens).
25. **Follow up on Swedbank's risk exposure in relation to the investigation of ML issues in Danske Bank. Estonia** 2018-09-20. Internal Memo/Confidential – not to be spread to anyone without the express consent of the CEO of Swedbank AB (publ). Date 2018-09-20. Prepared by: Swedbank Compliance. Receivers: The CEO of Swedbank AB (publ), The Head of Baltic Banking, The CRO of Swedbank AB (publ), and the Specially Appointed Executive for AML of Swedbank AB (Bilaga B, K822-19, sid 210 – 223). Rapporten är en uppföljning av rapporten från 2018-07-12 (*Baltic Banking's exposure mainly related to Danske Bank Estonia case. Date: 2018-07-12*). Rapporten från 2018-09-20 åberopas till styrkande av att Swedbank AB på ledningsnivå hade information om rapportens existens men även följande information om iakttagelser (SUMMARY)

- Att rapporten var en uppföljning av en tidigare rapport från 2018-07-12 om riskexponering mellan Swedbank Baltic Banking och Danske Bank (DBE) som enbart få intressenter kände till.
 - Att rapporten tagits fram av Compliance och BDO (extern konsult) och att den grundar sig på samma tillvägagångssätt (riskindikatorer) som DBE använt i sin rapport daterad 2018-09-19.
 - Inga av de kunder som har nämnts i media i DBE-fallet har identifierats som Swedbankkunder, baserat på transaktioner med DBE (endast ett fåtal har identifierats i media).
 - Att ca 3 440 av Swedbanks före detta och nuvarande kunder har genomfört transaktioner med motparter hos DBE och dess nätverk, varav ca 2000 är nuvarande kunder.
 - Omsättningen för de identifierade misstänkta/tveksamma kunderna och/eller motparterna som har gjort transaktioner med DBE ("Flödet") uppgår till ca 3 200 miljoner EUR och ca 6 700 miljoner USD mellan åren 2007 – 2015, vilket innefattar både före detta kunder och nuvarande kunder.
 - 29 Swedbank-kunder, varav 11 fortfarande är kunder, har identifierats som icke acceptabla. Dessa har konstaterats matcha företag på listan över "The Russian Laundromat" – företag som publicerats av OCCRP, the Organized Crime and Corruption Reporting Project. 163 motparter, det vill säga DBE-kunder, som återfinns på denna OCCRP-lista har genomfört transaktioner med Swedbanks kunder, såväl före detta som nuvarande kunder.
 - 35 före detta Swedbankkunder, vilka samtliga är LP/LLP-bolag registrerade i Storbritannien, har genomfört transaktioner med kunder hos DBE. Minst 17 av dessa för före detta kunder kontrolleras av några av världens mest ökända offshoreföretag och målvakter/nominella direktörer med koppling till organiserad korruption och penningtvätt. Dessa före detta LP/LLP-kunder har dessutom kopplingar, via transaktioner, till andra LP/LLP-företag, varav några har nämnts i samband med Magnitsky, Azerbaijan Laundromat, Russian Laundromat, Deutsche Bank mirror trade och problemen kring DBE.
 - Åtminstone 237 kunder hos Swedbank, varav de flesta är före detta kunder, som har identifierats i Flödet finns på databaser/listor framtagna av ICIJ, the Investigative Consortium of Investigative Journalists ("ICIJ"), varav minst 74 har kopplingar till Mossack Fonseca ("MF").
 - Åtminstone 350 motparter (d.v.s kunder hos DBE) till Swedbanks kunder finns på ICIJ, varav minst 100 har kopplingar till MF).
 - Att det finns problem med KYC-verktyg (know your customer), CDD (customer due diligence), processer, kompetens, resurser, system m.m.
26. **E-postmeddelanden** 2018-09-20 --21 till Birgitte Bonnesen med bifogad fil innehållande rapporten *Follow up on Swedbank's risk exposure in relation to the investigation of ML issues in Danske Bank. Estonia* (Stomprotokoll, K822–19, sid 150 – 160) till styrkande av att Birgitte Bonnesen fått del av aktuell rapport senast den 21 september 2018 och att hon kände till rapporten i sin helhet, inte bara SUMMARY.
27. **E-postmeddelanden** 2018-09-23 från Cecilia Hernqvist till Birgitte Bonnesen med bifogade filer (utkast) inför styrelsemötet 2018-09-27 (Bilaga B, K822–19, sid 224 – 251), till styrkande av att Birgitte Bonnesen har information om rapporten *Follow up on Swedbank's risk exposure in relation to the investigation of ML issues in*

Danske Bank och dess innehåll samt att hon är med och förbereder den information som skall delges styrelsen på styrelsemötet och informationen synes i denna version utelämnat väsentliga iakttagelser från rapporten under rubriken "Conclusions of the DBE investigation".

28. **E-postmeddelande** 2018-09-23 mellan Cecilia Hernqvist och Birgitte Bonnesen (Bilaga A, K822-19, sid 684 – 688) inför kommande styrelsemöte, indikerande att styrelsen inte skall få kännedom om eller få ta del av hela innehållet i rapporten *Follow up on Swedbank's risk exposure in relation to the investigation of ML issues in Danske Bank. Estonia*.
29. **Styrelseprotokoll** 2018-09-27 (Bilaga B, K822-19, sid 584 – 602 under § 4 och § 10), till styrkande av att styrelsen inte informerades om innehållet i Compliance egen rapport "Follow up on Swedbank's risk exposure in relation to the investigation of ML issues in Danske Bank Estonia från 2018-09-20" och att flera väsentliga iakttagelser/slutsatser från rapporten synes inte ha tagits upp/presenterats på styrelsemötet.
30. **E-postmeddelande** om Bloombergartikel 2018-10-03 "Trillion Flowed Through Estonia, Dwarfing Danske Bank Scandal" (Stomprotokoll, K822-19, sid 171 – 172) från Gregori Karamouzis till Birgitte Bonnesen, Cecilia Hernqvist och Gabriel Francke Rodau, utvisande vad Bloomberg publicerat denna dag och att artikeln berörde även frågan om andra banker i regionen kan involveras i Danske Bank "Scandal".
31. **E-postmeddelande** 2018-10-03 (Bilaga A, K822-19, sid 398) från Johanna Lind på Compliance gällande artikeln Bloomberg utvisande information om artikelns påverkan av aktiekursen för Swedbank.
32. **E-postmeddelanden** 2018-10-03 (Bilaga A, K822-19, sid 400) mellan Anders Karlsson och Birgitte Bonnesen om vad Gregori Karamouzis "får" säga till investerare med anledning av artikeln i Bloomberg. Till styrkande av att Birgitte Bonnesen kontrollerar och har inflytande/bestämmer över vad som får spridas/informas till investerare (allmänheten/marknaden).
33. **Artikel i Dagens Industri** av Martin Rex 2018-10-04 (Stomprotokoll, K822-19, sid 180 – 182) med rubrik om att "Swedbank döljer resultat av egen Danske-utredning" samt Swedbanks svar genom Gabriel Francke Rodau, till styrkande/stödjande av påståendet att det har funnits en "strategi" på ledningsnivå att undanhålla iakttagelser/information om tillkortakommanden i Baltikum/Estland gällande AML-processer.
34. **Pressmeddelanden** 2018-10-04 (Stomprotokoll, K822-19, sid 83) med rubrik "Kommentar till Bloombergs artikel". I artikeln har Birgitte Bonnesen lämnat en kommentar om AML-arbetet i Baltikum. Pressmeddelandet åberopas till styrkande/stödjande av påståendet att det har funnits en "strategi" på ledningsnivå att undanhålla iakttagelser/information om tillkortakommanden i Baltikum/Estland gällande AML-arbetet liknande det Danske Bank rapporterat om.
35. **E-postmeddelande** 2018-10-05, samt därtill efterföljande e-postkommunikation 2018-10-05 – 08, (Bilaga A, K822-19, sid 257 - 258) benämnt *intern AML-utredning* där Camilla Hellgren hos Finansinspektionen (FI) begär av Cecilia Hernqvist att få ta del av den utredning/rapport som Dagens Industri refererat till i sin artikel 2018-10-04, till styrkande av att FI inte fick rapporten utan en

presentation från styrelsemötet 2018-09-27 samt att det har funnits en "strategi" på ledningsnivå att undanhålla iakttagelser/information om tillkortakommanden i Baltikum/Estland gällande AML-arbetet liknande det Danske Bank rapporterat om.

36. **Powerpoint** 2018-10-08 (Bilaga B, K822-19, sid 416 – 428) som bifogades e-postmeddelandet ovan till Camilla Hellgren på FI från Cecilia Hernqvist och skall vara ett "utdrag" från presentationen som visades för styrelsen. Till styrkande av att det har funnits en "strategi" på ledningsnivå att undanhålla styrelsen förekomsten och väsentligt innehåll av Compliance egen rapport "*Follow up on Swedbank's risk exposure in relation to the investigation of ML issues in Danske Bank Estonia från 2018-09-20*" och att flera väsentliga iakttagelser/slutsatser från rapporten inte togs upp på styrelsemötet samt även till styrkande att även FI undanhölls väsentlig information.
37. **E-postmeddelande** 2018-10-22 om "Communication material Q3" med bilagor (Stomprotokoll, K822-19, sid 184, 188 under AML, sid 194 under penningtvätt) om vad som är tänkt att kommuniceras till marknaden inför Q3 2018-10-23, till styrkande/stödjande av att det har funnits en "strategi" på ledningsnivå att undanhålla information om tillkortakommanden i Baltikum/Estland gällande AML-arbetet liknande det Danske Bank rapporterat om.
38. **Styrelseprotokoll** 2018-10-22 (Bilaga B, K822-19, sid 604 – 611 under § 4 c och § 5 a) till styrkande/stödjande av att det har funnits en "strategi" på ledningsnivå att undanhålla iakttagelser/information om indikationer på tillkortakommanden i Baltikum/Estland gällande AML-arbetet liknande det Danske Bank rapporterat om.
39. **Agenda, rapportdagen**, Q3 2018-10-23 (Stomprotokoll, K822-19, sid 261) utvisande planerade händelser, tider samt involverade personer från Swedbank och media samt att det fanns en tydlig fokusering på AML-Baltikum.
40. **Intervjuer i media m.m.** med Birgitte Bonnesen 2018-10-23 -- 24 med anledning av Q3 2018-10-23 gällande uttalanden hon gjort om AML- i Baltikum (Estland)
 - Svenska Dagbladet (Stomprotokoll, K822-19, sid 277 – 280, 284 – 285).
 - TT (Stomprotokoll, K822-19, sid 290 – 292).
 - Sveriges Radio/Dagens Eko (Stomprotokoll, K822-19, sid 294 – 296): Ljudfil.
 - Sveriges Radio TV Rapport (Stomprotokoll, K822-19, sid 298 – 304 inkluderande frågor innan intervjun). Bild-och ljudfil.
 - CNBC (Stomprotokoll, K822-19, sid 302 – 305), översatt intervju samt videoupptagning.
 - Dagens Industri (Stomprotokoll, K822-19, sid 314 - 317).
 - DN (framgår av bankens sammanställning nedan).
 - Swedbanks egen sammanställning över uttalanden 2018-10-23 (Stomprotokoll, K822-19, sid 318 – 325 avseende SR Ekot, SVT, TT, DI, SvD, DN, CNBC).
 - Transcription (bankens egen dokumentation) från telefonmöte med analytiker (Stomprotokoll, K822-19, sid 263 – 274).

Bevisningen åberopas till styrkande av vilka uttalande Birgitte Bonnesen gjort och att Birgitte Bonnesen med sina uttalanden och underlåtenhet/förtigande i intervjuerna vilselett marknaden om bankens egen dokumentation om iakttagelser/information om liknande tillkortakommanden/problem som Danske Bank rapporterat om.

41. **E-postmeddelande** 2018-10-23 (Bilaga A, K822-19, sid 451 - 457) från Josefine Uppling till bl.a. Birgitte Bonnesen gällande "Extra mediebevakning 23 oktober kl.

21.40 – AML och kvartalsrapport” utvisande analys av intervjuer i media samt bedömning av medias rapportering att budskapen ”landat väl”.

42. **E-postmeddelanden** 2018-10-23 mellan Cecilia Hernqvist och Liselott Alström (Bilaga A, K822–19, sid 30 – 31) om deras reaktioner om Swedbanks budskap efter Q3 2018-10-23 om AML i Baltikum till styrkande/stödjande av att det har funnits en ”strategi” på ledningsnivå att undanhålla iakttagelser/information om indikationer på tillkortakommanden i Baltikum/Estland gällande AML-arbetet liknande det Danske Bank rapporterat om.
43. **E-postmeddelanden** 2018-10-24 från Gregori Karamouzis till Birgitte Bonnesen m.fl. och svar från Cecilia Hernqvist (Bilaga A, K822–19, sid 404 - 405), till styrkande/stödjande av att det har funnits en ”strategi” på ledningsnivå att undanhålla iakttagelser/information om indikationer på tillkortakommanden i Baltikum/Estland gällande AML-arbetet liknande det Danske Bank rapporterat om.
44. **E-postmeddelanden** 2018-10-24 från Cecilia Hernqvist till Birgitte Bonnesen, Helo Meigas och Anders Karlsson och svar från Helo Meigas till Gregori Karamouzis (Bilaga A, K822–19, sid 409), till styrkande/stödjande av att det har funnits en ”strategi” på ledningsnivå att undanhålla iakttagelser/information om indikationer på tillkortakommanden i Baltikum/Estland gällande AML-arbetet liknande det Danske Bank rapporterat om.
45. **High Risk Non-Resident customers of Swedbank Estonia** 2018-12-10 av Erling Grimstad (Bilaga B, K822–19, sid 252 – 259). Rapporten (del av) som är en preliminär rapport återopas till styrkande av information om bekräftelse på tidigare iakttagelser från 2017 om allvarliga åsidosättanden av förpliktelser gällande åtgärder mot penningtvätt. Vidare återopas rapporten (del av) till styrkande av att Swedbanks ledning i Stockholm fick del av information om liknande problem som Danske Bank rapporterat om. I rapportens sammanfattning ”Executive summary” framgår de viktigaste iakttagelserna Erling Grimstad gjort om allvarliga åsidosättanden av AML-förpliktelser och att iakttagelserna är likartade med de som påtalats i Danske Banks utredning.
46. **E-postmeddelanden** 2018-12-10 (Stomprotokoll, K822–19, sid 161 - 167) från Erling Grimstad med bifogade filer om *High Risk Non-Resident customers of Swedbank Estonia 2018-12-10* till Cecilia Hernqvist och Håkan Bengtsson och vidare till Birgitte Bonnesen, Liselott Alström och Andreas Hobbelin, till styrkande av att bl.a. Birgitte Bonnesen tagit del av bifogad information.
47. **Swedbanks delårsrapport Q4 2018** (Bilaga C, K822–19, sid 75 – 77) den 29 januari 2019 utvisande vd kommentar av Birgitte Bonnesen samt information om den baltiska verksamheten (Bilaga C, K822–19, sid 88–89), styrkande/utvisande att det saknas information om iakttagelser avseende tillkortakommanden/iakttagelser om problem med AML i Baltikum liknande det Danske Bank rapporterat om.
48. **Intervju av CNBC** 2019-01-29 (Stomprotokoll, K822–19, sid 326 – 333 samt ljud- och bildupptagning) där Birgitte Bonnesen uttalar sig i samband med delårsrapporten för Q4 2018 om den baltiska verksamheten kopplat till Danske Banks penningtvättsskandal, till styrkande av att Birgitte Bonnesen med sina uttalanden i intervjun vilseleder marknaden om bankens egen dokumentation om liknande tillkortakommanden/problem som Danske Bank rapporterat om.

49. **E-postmeddelanden** 2019-02-11--12 (Protokollbilaga, K564–19, sid 90 – 98, 106) mellan Anette Ringius, Gabriel Francke Rodau, Josefine Uppling m.fl. utvisande Uppdrag Granskning initiala kontakt med Swedbank om kommande program om penningtvätt i Baltikum och att Swedbanks pressansvariga drog slutsatsen att Birgitte Bonnesens uttalanden 23–24 oktober 2018 var väsentliga för programmet.
50. **E-postmeddelanden** 2019-02-12 (Protokollbilaga, K564–19, sid 99 – 104) från Gabriel Francke Rodau till Birgitte Bonnesen m.fl. avseende kommande program i Uppdrag Granskning, utvisande att ledningen fokuserat på vad framförallt Birgitte Bonnesen uttalat 23 – 24 oktober 2018 med anledning av Q3-rapporten.
51. **E-postmeddelande** 2019-02-12 (Protokollbilaga, K564–19, sid 107 – 108) från Gabriel Francke Rodau till Josefine Uppling avseende kommande program i Uppdrag Granskning utvisande information från Uppdrag Granskning att de har uppgifter som skall motsäga det Birgitte Bonnesen kommunicerade vid Q3-rapporten.
52. **E-postmeddelanden** 2019-02-13 (Protokollbilaga, K564–19, sid 118 – 119) från Uppdrag Granskning till Josefine Uppling och vidare till Birgitte Bonnesen utvisande 8 punkter/påståenden gällande Swedbank och penningtvätt i Baltikum. Punkter/påståenden som verifieras i allt väsentligt till den information Swedbanks ledning och Compliance hade från sin egen dokumentation om AML-arbetet i Baltikum enligt tidigare bevisuppgift ovan (exempelvis Memorandum Project CLEAR Draft 2017-07-07 av Johan Rosén, Focus Clients AML INVESTIGATION DRAFT 7/7/2017 av advokat Erling Grimstad, Swedbank Estonia transactions with Danske Bank and exposure to the Magnitsky case 2018-01-03, Baltic Banking's exposure mainly related to Danske Bank Estonia case. Date: 2018-07-12, Follow up on Swedbank's risk exposure in relation to the investigation of ML issues in Danske Bank. Estonia 2018-09-20 och High Risk Non-Resident customers of Swedbank Estonia 2018-12-10 av Erling Grimstad).
53. **E-postmeddelande** 2019-02-14 (Protokollbilaga, K564-19, sid 161), från Liselott Alström till Cecilia Hernqvist, till styrkande av att ledningen hade vetskap om att Uppdrag Granskning kommande program den 20 februari 2019 inte var offentliggjort om vad det skulle handla om.
54. **Intervju** 2019-02-15 av Uppdrag Granskning med Gabriel Francke Rodau (Se mediafil bifogad till förundersökningen i K564–19, med start från ca 51 minuter in i programmet till ca 57 min) samt även E-post samma dag om den aktuella intervjun (Protokollbilaga, K564–19, sid 173) till styrkande av vad ledningen hade för information om intervjuens genomförande innan "ägarmötet" 2019-02-18 och innan programmet sändes.
55. **E-postmeddelande** 2019-02-17 (Protokollbilaga, K564-19, sid 178 - 183), från Gabriel Francke Rodau till Birgitte Bonnesen m.fl. med en bifogad fil gällande *Communication plan UG*, till styrkande av att Swedbanks större aktieägare skulle få information om kommande program av Uppdrag Granskning den 18 februari 2019.
56. **E-postmeddelande** 2019-02-18 (Protokollbilaga, K564 – 19, sid 193 - 194) från Uppdrag Granskning till Josefine Uppling utvisande ytterligare 7 punkter/påståenden gällande Swedbank och penningtvätt i Baltikum. Även dessa punkter kan i allt väsentligt verifieras av bankens egna rapporter enligt tidigare bevisuppgift.

57. **E-postmeddelande** 2019-02-18 (Protokollbilaga, K564–19, sid 217 - 220) från Jan Andersson (ägarrepresentant Swedbank Robur Fonder) med minnesanteckningar från möte med Swedbanks största ägare, till styrkande av att Birgitte Bonnesen lämnat den information som påstås i åtalpunkt 2.
58. **E-postmeddelande, minnesanteckning, sms** 2019-02-18 (Stomprotokoll, K564–19, sid 283–285) från Carina Lundberg Markow (ägarrepresentant från Folksam) från möte med Swedbanks största ägare, till styrkande av att Birgitte Bonnesen lämnat den information som påstås i åtalpunkt 2.
59. **E-postmeddelande** 2019-02-18 (Stomprotokoll, K564–19, sid 314) från Marcus Neckmar (ägarrepresentant från AP Fonden 2) med minnesanteckningar från möte med Swedbanks största ägare, till styrkande av att Birgitte Bonnesen lämnat den information som påstås i åtalpunkt 2.
60. **E-postmeddelanden** 2019-02-18 (Stomprotokoll, K564–19, sid 71 – 73) från Oskar Börjesson (ägarrepresentant från Skandia) till Compliance på Skandia gällande insiderinformation, till styrkande av att den information som Birgitte Bonnesen lämnat på ägarmötet om Uppdrag Granskning är att bedöma som insiderinformation.
61. **E-postmeddelande** 2019-02-18 (Protokollbilaga, K564–19, sid 229) utvisande Josefine Upplings kommentar om programmet, till styrkande av att det var fråga om insiderinformation.
62. **E-postmeddelande** 2019-02-19 (Stomprotokoll, K564–19, sid 123 - 124) från Stig-Göran Dennisson (ägarrepresentant från Sparbanksstiftelsen Alfa) med minnesanteckningar från möte med Swedbanks största ägare, till styrkande av att Birgitte Bonnesen lämnat den information som påstås i åtalpunkt 2.
63. **E-postmeddelanden** 2019-02-19 (Stomprotokoll, K564–19, sid 87 – 89) mellan Gabriel Francke Rodau, Eva De Falck och Cecilia Hernqvist om informationen från Uppdrag Granskning kunde bedömas som insiderinformation, till styrkande av att informationen de fått från Uppdrag Granskning diskuterades initialt som att det kunde vara insiderinformation men även att informationen ”var utanför vår kontroll”.
64. **E-postmeddelande** 2019-02-19 (Protokollbilaga, K564–19, sid 242 – 244) från Birgitte Bonnesen till högre befattningshavare inom Swedbank avseende ”Swedish TV program on AML” till styrkande av att Birgitte Bonnesen inte hade för avsikt att i något avseende bekräfta den information som finns dokumenterad om tillkortakommanden i AML-arbetet i Baltikum liknande Danske Bank.
65. **Transcription** 2019-02-20 (Stomprotokoll, K822–19, sid 334 – 345) utvisande Swedbanks utskrift från telefonmöte med investerare med anledning av Uppdrag Gransknings program på morgonen den 20 feb 2020, till styrkande av att Birgitte Bonnesen vilseledde deltagarna (marknaden) på mötet genom att inte informera om bankens dokumenterade information om historiska brister gällande AML-processer i Baltikum (Estland) liknande det Danske Bank rapporterat om.
66. **Pressmeddelande** 2019-02-20 (Stomprotokoll, K822–19, sid 86) till styrkande att Swedbank ”bekräftat” tidigare uttalanden/budskap från hösten 2018 i samband med Q3 och tiden därefter till nu aktuellt pressmeddelande med den innebörden att Swedbank inte haft historiska problem med sina AML-processer i den Baltiska

verksamheten i Estland liknande det Danske Bank offentliggjort hösten 2018. Genom pressmeddelandet har Birgitte Bonnesen låtit vilseleda marknaden genom att inte informera om bankens dokumenterade information om historiska brister gällande AML-processer i Baltikum (Estland) liknande det Danske Bank rapporterat om.

67. **E-postmeddelanden** 2019-02-20 (Protokollbilaga, K564–19, sid 317 – 322) utvisande sammanfattning av marknadens reaktioner på Uppdrag Gransknings program och lägesrapport till styrelsen innehållande en bekräftelse på tidigare budskap.
68. **Kurshistorik** (Tilläggsprotokoll B, K822–19, sid 283 – 288) utvisande aktiekursen för Swedbank, Danske Bank, SHB och SEB från september 2018 till – 28 februari 2019.
69. **E-postmeddelande** 2019-02-21 (Protokollbilaga, K564–19, sid 370 – 372) från Gregori Karamouzis till styrelsen i Swedbank utvisande en sammanställning av marknadens reaktioner på Swedbankaktiens kurshistorik relaterat till ”Danske case”.
70. **Swedbanks börsvärde** 2018-09-30 (Bilaga C, K822–19, sid 57) som det är angivet i Q3 2018 under not 27 med ett värde om 246 003 mkr (stängningskurs 220,30 kr) utvisande del av den avsevärda ekonomiska skada som aktualiserats under perioden 23 oktober 2018 fram till och med den 21 februari 2019 (stängningskurs 165,05 kr se ovan kurshistorik) med anledning av de vilseledande uppgifterna i åtalpunkt 1.
71. **Styrelseprotokoll** 2019-04-10 (Bilaga B, K822–19, sid 629 – 633 samt Tilläggsprotokoll B, K822 – 19, sid 270 - 282), till styrkande av att information undanhållits styrelsen om flera iakttagelser som fanns i rapporten *Follow up on Swedbank's risk exposure in relation to the investigation of ML issues in Danske Bank. Estonia 2018-09-20*
72. **Pressmeddelande** 2019-04-12 (Bilaga B, K822-19, sid 539 – 540), till styrkande av att Swedbank bekräftar historiska brister i AML-arbetet i Baltikum.
73. **Pressmeddelande** 2019-09-17 (Stomprotokoll, K822–19, sid 89), till styrkande av att Swedbank bekräftar historiska brister i AML-arbetet i Baltikum.

Muntlig bevisning

1. Förhör med Birgitte Bonnesen (förnekar)
2. Vittnesförhör med Viveka Strangert, (Bilaga A, K822–19, sid 485 -, 498 -, 507 -), som skall höras om sitt arbete på Compliance hos Swedbank under åren 2010 – 2016 och särskilt om sina iakttagelser under år 2016 av AML-efterlevnad i Baltikum, till styrkande av att Swedbanks ledning under april månad 2016 tagit del av information om större och allvarliga brister i AML-arbetet i den Baltiska verksamheten (inkluderande den estniska delen) liknande det Danske Bank kom att rapportera om i september 2018 och att Birgitte Bonnesen känt till dessa iakttagelser.

3. Vittnesförhör med Johan Rosén, (Bilaga A, K822–19, sid 475 -), som skall höras om sitt arbete i projekt CLEAR hos Swedbank 2016/2017 och särskilt om rapporten Memorandum Project CLEAR 2017-07-07, till styrkande av information om tillkortakommanden i AML-arbetet i den Baltiska verksamheten liknande det Danske Bank kom att rapportera om i september 2018 och att Birgitte Bonnesen känt till dessa iakttagelser.
4. Vittnesförhör med Jan Fecko, (Bilaga A, K822–19, sid 207 -, 214 -), som skall höras om sitt arbete i projekt CLEAR under år 2017 och resultatet av det arbetet, till styrkande av information om tillkortakommanden i AML-arbetet i den Baltiska verksamheten (Estland) liknande det Danske Bank kom att rapportera om i september 2018 och att Birgitte Bonnesen känt till dessa iakttagelser.
5. Vittnesförhör med Håkan Bengtsson, (Bilaga A, K822–19, sid 44 -, 57 -), som skall höras om, dels sitt arbete gällande rapporten *Swedbank Estonia transactions with Danske Bank and exposure to the Magnitsky case 2018-01-03*, dels projekt CLEAR under år 2017 och den rapport som togs fram med anledning av projektet, dels arbetet med rapporten *Baltic Banking's exposure mainly related to Danske Bank Estonia case. Date: 2018-07-12* och om rapporten *Follow up on Swedbank's risk exposure in relation to the investigation of ML issues in Danske Bank. Estonia 2018-09-20*, samt dels om innehållet i Swedbanks pressmeddelande 2019-09-17, till styrkande av information om tillkortakommanden i AML-arbetet i den Baltiska verksamheten (Estland) liknande det Danske Bank kom att rapportera om i september 2018 och att Birgitte Bonnesen känt till dessa iakttagelser.
6. Vittnesförhör med Andréas Hobbelin, (Bilaga A, K822–19, sid 276 -, 296 -, 358 -), som dels skall höras om sitt arbete gällande AML relaterat till Baltikum under åren 2016 – 2019, dels om sitt arbete i projekt CLEAR under år 2017 och resultatet av det arbetet, dels om rapporten *Swedbank Estonia transactions with Danske Bank and exposure to the Magnitsky case 2018-01-03*, dels om hans kännedom om förfrågan från *NEW YORK STATE DEPARTMENT of FINANCIAL SERVICES letter to Swedbank AB New York Branch February 21, 2018 med frågor om Swedbanks "global operations of Swedbank" avseende Mossack Fonseca ("Panama Papers")*, dels arbetet med rapporten *Baltic Banking's exposure mainly related to Danske Bank Estonia case. Date: 2018-07-12* och om rapporten *Follow up on Swedbank's risk exposure in relation to the investigation of ML issues in Danske Bank. Estonia 2018-09-20*, dels om hans bedömning av rapporten *High Risk Non-Resident customers of Swedbank Estonia 2018-12-10* av Erling Grimstad samt vad han känner till om hur rapporten kom att hanteras inom Swedbank Compliance, dels om Uppdrag Gransknings e-postmeddelanden 2019 till Swedbank med slutsatser/påståenden om Swedbank och penningtvätt i den estniska verksamheten, samt dels om ett möte hos Finansinspektionen den 1 mars 2019 och därtill förda minnesanteckningar (Bilaga A, K822–19, sid 273 – 274) gällande bl.a. rapporten *Follow up on Swedbank's risk exposure in relation to the investigation of ML issues in Danske Bank. Estonia 2018-09-20*, till styrkande av information om allvarliga tillkortakommanden/brister i AML-processerna i den Baltiska verksamheten (Estland) liknande det Danske Bank kom att rapportera om i september 2018 och att Birgitte Bonnesen känt till dessa iakttagelser.
7. Vittnesförhör med advokat Erling Grimstad (Bilaga A, K822–19, sid 547 -), som skall höras om sina uppdrag åt Swedbank AB gällande AML i Baltikum under åren 2017 – 2019 och då främst de rapporter han varit involverad i såsom AML investigation Project CLEAR 30 mars 2017, ADDITIONAL OBSERVATIONS FROM AML INVESTIGATION-SWEDBANK ESTONIA 9 June 2017 DRAFT MEMO, Focus

Clients AML INVESTIGATION DRAFT 7/7/2017 och High Risk Non-Resident customers of Swedbank Estonia 2018-12-10, till styrkande av information om tillkortakommanden i AML-arbetet i den Baltiska verksamheten (Estland) liknande det Danske Bank kom att rapportera om i september 2018 och att Birgitte Bonnesen känt till dessa iakttagelser.

8. Vittnesförhör med Gregori Karamouzis (Bilaga A, K822–19, sid 364 – Stomprotokoll, K564–19, sid 177 -), som skall höras om sin roll som ansvarig för aktieägarrelationer och investerarrelationer på Swedbank och om sin kännedom under åren 2016 – 2019 om eventuella brister/tillkortakommanden i AML-processerna i Baltikum i den estniska verksamheten och vad han kände till om vad skulle kommuniceras ut till marknaden 2018/2019, till styrkande av att Gregori Karamouzis undanhölls information om bankens egna utredningar om AML-processerna i Baltikum (Estland) samt till styrkande av att Birgitte Bonnesen agerat vilseledande på sätt som påstås i åtalspunkt 1.
9. Vittnesförhör med Camilla Vegelius Hellgren (Bilaga A, K822–19, sid 568 -), som skall höras om sin roll på Finansinspektionen (FI) som tillsynsansvarig mot Swedbank och sina kontakter med Swedbank AB i denna roll under hösten 2018 och bl.a. om en artikel i Dagens Industri den 4 oktober 2018 gällande en rapport det refererades till i artikeln samt om möten med banken den 15 och 16 oktober 2018, till styrkande av dels att FI inte fick del av rapporten (eller närmare vetskap om dess existens) *Follow up on Swedbank's risk exposure in relation to the investigation of ML issues in Danske Bank Estonia 2018-09-20* förrän den 1 mars 2019 trots uttrycklig initial begäran (e-post) om detta den 5 oktober 2018, samt dels till stödjande av påståendet att det synes ha funnits en "strategi" på ledningsnivå att undanhålla iakttagelser/information om tillkortakommanden i Baltikum (Estland) gällande AML.
10. Vittnesförhör med Christina Claeson, (Bilaga A, K822–19, sid 563 -), som skall höras om sin roll på Finansinspektionen (FI) som tillsynsansvarig mot Swedbank och sina kontakter med Swedbank AB i denna roll under tiden den 1 januari 2019 – 1 mars 2019 och särskilt gällande rapporten *Follow up on Swedbank's risk exposure in relation to the investigation of ML issues in Danske Bank Estonia 2018-09-20*, till styrkande av att rapporten delgavs FI först den 1 mars 2019.
11. Vittnesförhör med Gabriel Francke Rodau (Bilaga A, K822–19, sid 458-, Stomprotokoll, K564–19, sid 342 -), som skall höras i sin roll som kommunikationschef på Swedbank och om sin kännedom under åren 2016 – 2019 om eventuella brister/tillkortakommanden i AML-processerna i Baltikum i den estniska verksamheten och vad som skulle kommuniceras ut till marknaden under perioden okt 2018 – 20 februari 2019, till styrkande av att Gabriel Francke Rodau undanhölls väsentlig information om bankens egna utredningar om AML-processerna i den estniska verksamheten och att Birgitte Bonnesen varit involverad i vad som skulle kommuniceras ut till marknaden och att hon därmed agerat vilseledande på sätt som påstås i åtalspunkt 1.
12. Vittnesförhör med Josefine Nygren Uppling (Bilaga A, K822–19, sid 434 -), som skall höras i sin roll som presschef på Swedbank under oktober månad 2018 samt i sin roll att biträda tillträdande presschef för tiden därefter till mars månad 2019, till styrkande av att Josefine Uppling inte hade information om Swedbank Compliance egna utredningar gällande AML i estniska verksamheten under åren 2016 – 2018, samt till styrkande av att Birgitte Bonnesen varit involverad i vad som skulle kommuniceras ut till marknaden.

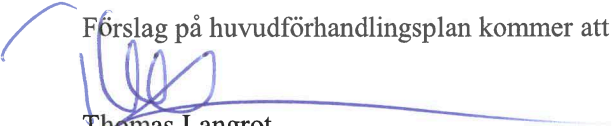
13. Vittnesförhör med Cecilia Hernqvist (Bilaga A, K822–19, sid 215 -), som skall höras om sin roll som Chief Compliance Officer på Swedbank AB under perioden juni 2016 – april 2019, och då särskilt gällande AML-relaterade frågor i Baltikum i den estniska verksamheten bedriven av Swedbank AB's helägda dotterbolag, till styrkande av att Compliance fortlöpande tagit del av information som indikerade tillkortakommanden i AML-arbetet i den estniska verksamheten liknande det Danske Bank kom att rapportera om i september 2018 och att Birgitte Bonnesen känt till dessa iakttagelser.
14. Vittnesförhör med Eva De Falck (Bilaga A, K822–19, sid 108 -, 140 – samt Stomprotokoll, K564–19, sid 74 -), som skall höras i sin roll som chefsjurist och styrelsens sekreterare på Swedbank AB under åren 2016 – 2019, särskilt om styrelsemötena den 17 juli 2018, den 27 september 2018, den 22 oktober 2018 samt den 10 april 2019 om AML-relaterade frågor i Baltikum (Estland) och rapporterna *Baltic Banking's exposure mainly related to Danske Bank Estonia case. Date: 2018-07-12* och *Follow up on Swedbank's risk exposure in relation to the investigation of ML issues in Danske Bank. Estonia 2018-09-20*, rapporten *High Risk Non-Resident customers of Swedbank Estonia 2018-12-10* av Erling Grimstad, till styrkande av att styrelsen undanhölls information om förekomsten av rapporterna från den 12 juli 2018 och 20 september 2018 samt även att väsentlig information från rapporten den 20 september 2018 undanhölls styrelsen.
15. Vittnesförhör med Magnus Uggle (Bilaga A, K822–19, sid 531 -), som skall höras i sin tidigare roll som styrelseledamot i Swedbank AB under år 2018 - 2019 och särskilt om styrelsemötena den 17 juli 2018 och den 27 september 2018 och om rapporterna *Baltic Banking's exposure mainly related to Danske Bank Estonia case. Date: 2018-07-12*, rapporten *Follow up on Swedbank's risk exposure in relation to the investigation of ML issues in Danske Bank. Estonia 2018-09-20* samt rapporten *High Risk Non-Resident customers of Swedbank Estonia 2018-12-10* av Erling Grimstad och vad han minns om vad Birgitte Bonnesen uppgett till honom och/eller styrelsen om AML-relaterade frågor i Baltikum (Estland) kopplade till Danske Bank, till styrkande av att styrelsen undanhölls information om förekomsten av rapporterna från 12 juli 2018 och 20 september 2018 samt även att väsentlig information från rapporten den 20 september 2018 undanhölls styrelsen.
16. Vittnesförhör med Ulrika Francke (Bilaga A, K822–19, sid 516 -), som skall höras om sin tidigare roll som styrelseledamot i Swedbank AB under år 2018 - 2019 om AML-relaterade frågor i Baltikum (Estland) och då särskilt om styrelsemötena den 17 juli 2018, den 27 september 2018 och den 22 oktober 2018, till styrkande av att styrelsen undanhölls information om förekomsten av rapporterna från den 12 juli 2018 och den 20 september 2018 samt även att väsentlig information från rapporten den 20 september 2018 undanhölls styrelsen.
17. Vittnesförhör med Nils Hansson (Stomprotokoll, K564–19, sid 10 -), som skall höras om sin roll avseende Uppdrag Granskning och om programmet som kom att sändas den 20 februari 2020 om Swedbank, till styrkande av att informationen om att programmet skulle sändas var att bedöma som insiderinformation.
18. Vittnesförhör med Oskar Börjesson (Stomprotokoll, K564–19, sid 67 -), som skall höras om ägarmötet hos Swedbank AB i Sundbyberg den 18 februari 2018 i sin roll som ägarrepresentant för Skandia, till styrkande av att Birgitte Bonnesen lämnat den information som påstås i åtalspunkt 2.
19. Vittnesförhör med Marcus Neckmar (Stomprotokoll, K564–19, sid 309 -), som skall höras om ägarmötet hos Swedbank AB i Sundbyberg den 18 februari 2018 i sin roll

som ägarrepresentant för AP Fonden 2, till styrkande av att Birgitte Bonnesen lämnat den information som påstås i åtalspunkt 2.

20. Vittnesförhör med Carina Lundberg Markow (Stomprotokoll, K564–19, sid 255 -), som skall höras om ägarmötet hos Swedbank AB i Sundbyberg den 18 februari 2018 i sin roll som ägarrepresentant för Folksam, till styrkande av att Birgitte Bonnesen lämnat den information som påstås i åtalspunkt 2.

Handläggning

Förslag på huvudförhandlingsplan kommer att inges efter svaromål och bevisuppgift.

Thomas Langrot
Chefsåklagare

Hur man överklagar hovrättens avgörande

Den som vill överklaga hovrättens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till hovrätten.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till hovrätten senast den dag som anges i slutet av hovrättens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar hovrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress, e-postadress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (hovrättens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se